Slovenski
VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt

Posamezni izvod 7 šilingov
mesečna naročnina 25 šilingov
celoletna naročnina 250 šilingov
za Jugoslavijo letno 5000 dinarjev

P. b. b.

LETNIK XLII. CELOVEC, PETEK 20. FEBRUAR 1987 ŠTEV. 8 (2315)

Gospodarsko sodelovanje ni enosmernica

Ko pišemo te vrstice, so avstrijsko-jugoslovanski pogovori na Bledu še v polnem teku in bomo o njih rezultatih mogli poročati šele v prihodnji številki. Toda že iz izjav, ki jih je bilo slišati pred obiskom, kakor tudi iz dejstva, da kanclerja Vranitzkega izmed članov vlade spremlja finančni minister Lacina, nedvomno izhaja, da so pri teh pogovorih v ospredju vprašanja gospodarskega sodelovanja med obema državama.

Gospodarsko težišče je bilo poudarjeno tudi v člankih, ki jih je pred obiskom objavil tukajšnji tisk. Z izpostavljanjem gospodarskih težav Jugoslavije je bilo manjšinsko vprašanje potisnjeno „v ozadje" (ali upravičeno ali samo kot „pobožna želja", bomo šele videli); zato pa naravnost ganljivo zvenijo zagotovila, kako je v tej situaciji treba pomagati dobremu sosedu na jugu, da bi se izkopal iz menda brezupnega položaja.

Toda kako v dejanjih izgleda ta „pomoč", kažejo na primer sedanje priprave za spremembo carinskih predpisov, s katero namerava Avstrija v bližnji bodočnosti radikalno zavreti uvoz določenih vrst blaga v potniškem prometu. Za kaj gre: trenutno je v potniškem prometu dovoljeno brez carine uvoziti na osebo 2 l vina, 1 l žganih pijač in 200 komadov cigaret; po novih predpisih naj bi se te količine zmanjšale na raven, ki sicer velja za maloobmejni promet, torej 1 liter vina, 1/4 l žganih pijač in 25 komadov cigaret.

S tem ukrepom bi zadeli predvsem nove brezcarinske trgovine, ki jih je Jugoslavija uredila na mejnih prehodih z Avstrijo in ki pomenijo važen dotok tujih deviz. Torej udarec prizadevanjem za ozdravitev „bolnega" gospodarstva dobrega soseda na jugu, o čemer – glej zgoraj – je govora ob sedanjem državnem obisku. In za ta ukrep se je Avstrija, tako je slišati, odločila le na zahtevo nekaterih koroških trafikantov, ki pa so, tudi to je slišati, baje sami prav marljivo izkoriščali možnosti „uvoza" cenenih tobačnih izdelkov.

Nikakor ne bi želeli napraviti vtisa, da zagovarjamo zastrupljanje z alkoholom in nikotinom. Toda napovedani ukrepi so preveč prozorni in kažejo, da se gospodarsko sodelovanje pri nas smatra za enosmernico.

S povsem drugačnimi merili namreč merijo pri nas tisti, ki smatrajo naravnost za „obveznost" Jugoslovanov, da „morajo" v koroških in štajerskih trgovinah pustiti na stotine milijonov šilingov in da „morajo" v desettisočih koristiti središča zimskega turizma na Koroškem. Po drugi strani pa zapiramo meje in hkrati govorimo o širokem odpiranju v evropski svet. Res zelo očitna dvoličnost, ki naši deželi in državi gotovo ni v čast.

Uradni obisk Vranitzkega v Jugoslaviji:

Pogovori tudi o manjšinskem vprašanju

V sredo se je na Bledu začel uradni obisk avstrijskega zveznega kanclerja Vranitzkega v Jugoslaviji, kjer se je pogovarjal s predsednikom zveznega izvršnega sveta SFRJ Brankom Mikuličem. Prvi dan so bila v ospredju vprašanja gospodarskega sodelovanja, vprašanje Karavanškega predora ter Duty-free-prodajnic na mejah. Mikulič in Vranitzky pa sta se menila tudi o sodelovanju in medsebojnem obveščanju o morebitnih nesrečah v atomskih elektrarnah (gre predvsem za reaktor v Krškem).

Toda že v sredo je bilo očitno, da bo važna točka razgovorov tudi manjšinsko vprašanje. To je potrjevalo že samo dejstvo, da se je Vranitzky srečal tudi s predsednikom vlade SRS Dušanom Šinigojem, hkrati pa je tudi Mikulič v pozdravnem nagovoru že opozoril na to vprašanje. Avstrijski kancler Vranitzky je naznanil, da se ne da izsiljevati od koroških deželnih strank, saj hoče uresničiti napoved iz vladne izjave, da mora biti Avstrija pač domovina tudi za svoje manjšine. Načelno da ni proti spremembam, je dejal Vranitzky, toda ustrezati morajo ciljem, kakršne da je opisal v vladni izjavi. Končal pa je z zagotovitvijo, da se tudi časovno ne da izsiljevati: „Važna mi je rešitev, ne pa časovni limit."

Uradni razgovori so se končali v četrtek popoldan s skupno tiskovno konferenco vladnih šefov Jugoslavije in Avstrije (poročilo v naslednji številki).

Na kolodvoru v Lescah je sprejel Branko Mikulič (desno) avstrijskega kanclerja dr. Franza Vranitzkega.

Pogovori o šolstvu

● Danes se bodo predstavniki osrednjih organizacij koroških Slovencev na Dunaju sestali z novo ministrico za pouk dr. Hildo Hawlicek, ki je vabila na pogovor o šolski problematiki. Tako bodo imeli predstavniki koroških Slovencev priložnost, da pristojni ministrici neposredno tolmačijo poglede in predloge za rešitev tega važnega vprašanja.

● Prihodnji torek pa bo v Celovcu razgovor predstavnikov slovenskih organizacij z vodstvi treh koroških deželnozborskih strank, kjer bo prav tako šlo za vprašanje dvojezičnega šolstva. Čeprav so koroški Slovenci v tem vprašanju izdelali in predložili že vrsto konkretnih predlogov, doslej niso dobili odgovora; na torkovem pogovoru bodo zato ponovili svoja utemeljena stališča.

Priloga

„Pisatelj ob meji"

Od 14. do 22. februarja poteka v Portorožu 2. mednarodno srečanje pisateljev ob meji. Ob tej priliki pa smo štirje slovenski časopisi iz treh dežel pripravili skupno prilogo. Kolegi in kolegice listov *„Novi Matajur"* (Čedad), *„Primorski dnevnik"* (Trst) in *„Primorske novice"* (Koper) so skupaj z nami pripravili in zbrali prispevke, ki posegajo v vprašanja skupnega slovenskega kulturnega prostora in ki presegajo meje – med narodi in med ljudmi.

Obvestilo

Zveza koroških partizanov bo imela v soboto 21. februarja 1987 s pričetkom ob 10. uri svoj

REDNI OBČNI ZBOR

v prostorih Mladinskega doma SSD v Celovcu, Mikschallee 4.

Na občnem zboru bomo pregledali delo v minuli mandatni dobi ter sprejeli smernice za delovanje naše borčevske organizacije v prihodnje. Obudili bomo spomine na narodnoosvobodilno borbo in skupno manifestirali našo življenjsko voljo.

Občni zbor bo z borbeno pesmijo popestril Koroški partizanski pevski zbor.

Odbor

Tudi vprašanje narodnih manjšin

na dunajski konferenci o varnosti in sodelovanju v Evropi

Po uvodnem krogu „načelnih izjav" in poznejšem podrobnem razpravljanju v komisijah udeleženci dunajskega nadaljevalnega zasedanja konference o varnosti in sodelovanju v Evropi (KVSE) sedaj pripravljajo gradivo, ki naj bi bilo zajeto v sklepnem dokumentu. V tem okviru je vodja jugoslovanske delegacije, veleposlanik Ignac Golob, ponovno sprožil tudi vprašanje narodnih manjšin.

Ko je utemeljeval svoj predlog, da mora v sklepne dokumente biti sprejeto tudi vprašanje manjšin, je Golob dejal: **„Ker se navzlic prizadevanjem za napredek pri spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin pripadnikov narodnih skupnosti še vedno soočamo s kopico resnih problemov, in ker celo obstajajo države, ki kljub zgodovinskim podatkom zanikajo manjšino in ji odrekajo obstoj, je nujno, da je v sklepnih dokumentih dunajskega srečanja določilo o narodnostnih skupnostih. V tem določilu naj prednjači dolžnost države, da zagotovi etničnim manjšinam stike z matično domovino ter polno pravico do informiranja v materinem jeziku."**

Oba jugoslovanska predloga – Golob se je zavezl tudi za enakopravno ravnanje s tujimi delavci – naj bi opozorila, da velike besede, zapisane v helsinški sklepni listini in drugih mednarodnih dokumentih, velikokrat v praksi še niso uresničene.

PREBERITE

na strani

2 Prvi zvezni kongres Zeleno alternativne liste v Celovcu

3 Pred premiero „Gugalnika" in uprizoritvijo igre „Tolmun in kamen"

4 Posvet o dvojezičnosti

5 Tribuna bralcev

5 „Planine v sliki" – otvoritev razstave

8 Mednarodni „tek treh dežel"

Haider spet grozi

Tokrat so na vrsti člani zvezne vlade. Haider je v preteklem tednu ostro napadel tiste predstavnike vlade, ki so pred kratkim izjavili, da brez soglasja slovenske manjšine ne bo mogoče najti rešitve v vprašanju dvojezičnega šolstva na Koroškem. Mišljena, čeprav ne posebej imenovana, sta bila pri tem očitno kancler Vranitzky in ministrica za pouk Hawlicek. Haider je dejal, da svobodnjaki v tem vprašanju ne bodo popuščali in da zvezna vlada svojega „zaostrenega stališča" ne bo zdržala. S strani Slovencev predlagani čas za premislek je odklonil (predstavniki Slovencev so imeli 30 let časa premišljevati) ter napovedal, da bodo svobodnjaki skušali izvesti vseavstrijsko informacijsko kampanjo o vprašanju dvojezične šole, kar menda nameravata tudi SPÖ in ÖVP.

Haiderjevi napadi po svoje niso nič kaj nenavadni, saj jih je koroška in avstrijska javnost vajena že nekaj časa. Nenavadno je prej to, kako dolgo demokratična javnost in politiki večinskih strank takšno izzivanje prenašajo. Haider se gre „demokrata": s sredstvi in možnostmi, ki so na razpolago v demokratično urejeni državi, skuša uveljavljati svoje težnje in zahteve svojega (nacionalističnega) tabora. Vemo, za kakšne predstave in zahteve gre. Na primer za to, da bo Koroška „dejansko svobodna šele tedaj, ko bo nemška dežela" (Haider 1984 na prireditvi nemškega telovadnega društva v Šentjakobu). Take in druge izjave dovolj jasno ponazarjajo, kakšne vrste „demokrat" je ta gospod Haider; upravičujejo tudi sklep, da v krogu „svojih" pove do konca, kar širši javnosti prikriva. Le-tej zadnje čase ob vsaki priložnosti brez sramu zatrjuje, da mu gre pravzaprav za zaščito in pospeševanje slovenske manjšine – seveda da pri tem ne omenja, kako to dejansko misli: pred ne še toliko leti je te svoje misli zaokrožil z zahtevo po etničnem proporcu...

Očitno je, da Haiderja ni mogoče meriti po tem, kar pred javnostjo pove; prej že po tistem, česar ne pove, ali po tem, kar je že kdaj drugače povedal. To vedo tudi politiki drugih strank: bivši kancler Sinowatz je svojčas v razgovoru s slovenskimi študenti Haiderja ocenil za skrajno populističnega politika; Vranitzky ni bi pripravljen z novim vodjo svobodnjakov nadaljevati vladno koalicijo; Meissner-Blau ga je v obraz imenovala demagoga. Cilji in ozadja so dostikrat nasprotni namenu in smislu demokratičnih načel, na katera se sam tako rad sklicuje, kadar povzdigne svoj glas po „redu in čistosti v politiki". Če slednje nič ne zaleže, potem Haider – človek, ki si kaj upa – radevolje seže po svarilih in tudi po grožnjah. Tokrat so pač namenjene tistim, ki rešitve koroškega šolskega vprašanja ne pojmujejo povsem tako kot on; da torej manjšine ne gre posiljevati z diktati, temveč jo je treba vključiti v proces iskanja skupne rešitve.

Spričo vsega tega naj bi prišlo na dnevni red politikov večinskih strank in zvezne vlade končno tudi vprašanje, kako dolgo bodo še trpeli poskuse groženj in izsiljevanja. Kdaj bodo dokazali, da jih Haider ne more „pred seboj gnati", kot je to napovedal po volitvah? S skupnimi konferencami koroške trojice Wagner-Scheucher-Haider to ni mogoče. Tudi ne z dunajskim molčanjem ali izgovorom na posebnost koroških razmer (– saj morate razumeti, da se ne moremo kar tako vmešavati... –). Demokratična javnost, znanost in mediji so v zadnjih tednih dovolj jasno manifestirali odpoved apartheidskim težnjam in demagoški politiki. Kdaj bo to končno napravila tudi uradna Avstrija?

I. Sch.

Kongres Zelene alternative

V Celovcu nove razmejitve v avstrijskem zelenem gibanju

Prvi zvezni kongres zeleno-alternativnih sil – po izvolitvi 8 njihovih kandidatov v avstrijski parlament – se je v nedeljo končal v Celovcu. Zaključil se je z organizatorično konsolidacijo večine zelenega gibanja, ki pa jo je spremljala dokončna odcepitev zeleno konservativnih sil. Sedem zelenih parlamentarcev brez pridržkov drži z zelenim klubom, nastopali bodo sedaj kot člani stranke „Zelena alternativa", le s predsednikom VGÖ (Vereinte Grüne Österreichs) Josefom Buchnerjem je prišlo do „zloma", vendar vse posledice tega spora še niso jasne. Vsekakor je Buchner napovedal, da bo pred sodiščem tožil Zeleno alternativo zaradi kršitve predvolilnega sporazuma. Do odločitve sodišča zato Zelena alternativa ne bo dobila finančnih sredstev iz fonda za podporo strank.

Prvi zvezni kongres Zelenih se je začel že v petek na nenavaden način. Delegati iz zveznih dežel so po prihodu z vlakom na celovški kolodvor peš prehodili pot do Mladinskega doma Slovenskega šolskega društva, kjer se je odvijal konges. Nosili so transparente, ki so opozarjali na probleme okolja in na manjšinsko vprašanje.

Proti veliki koaliciji

Uvodne referate so v soboto dopoldne imeli Freda Meissner-Blau, Peter Pilz in bivši državni tožilec Walter Geyer. Freda Meissner-Blau je označila veliko koalicijo kot koalicijo bogatih z bogatimi, kot „avstrijski reaganizem oz. tatherizem, pomešan z avstrijsko površnostjo." Proti temu bo treba razviti zeleno politiko, ki sloni na akcijah državljanov in na uveljavitvi njihovih pravic. Walter Geyer je opozoril na sorazmerno nepomembnost govorov v parlamentu, ki jih duši glasovalna mašinerija, medtem ko je Peter Pilz navedel primere, kako se uveljavljajo „močni gospodarski interesi" za hrbtom parlamenta, ki je tem krogom poslušen. Delegate kongresa sta posebej pozdravila tudi državni poslanec Karel Smolle in predsednik Narodnega sveta dr. Matevž Grilc.

V ostalem je kongres bil namenjen predvsem organizatorični konsolidaciji zeleno-alternativnega gibanja. Združitev deželnih skupin, – sodelovanje je slonelo do sedaj na lokalnih predvolilnih sporazumih med ALÖ in VGÖ in drugimi skupinami – so navzoči delegati izvedli „ z medsebojnim priznavanjem". Glavni del kongresa pa je zavzemla debata o novem pravilniku stranke, ki je bil večinsko sprejet, potem ko so delegati vložili in razpravljali o nad 100 spremembah. V drugem delu kongresa je navzočih 134 delegatov izvolilo 7 članov zveznega predstojništva, dve zvezni poslovodji in tiskovnega referenta zelenega parlamentarnega kluba.

Značilnost nove stranke, ki noče biti tradicionalna „stranka" je, da zeleni parlamentarci ne morejo kandidirati za vodilne funkcije pri Zeleni alternativi, vrhu tega nimajo strankarskega „šefa". Najvišji gremij je zvezni kongres, sledi mu zvezni odbor in zvezno predstojništvo. Deželne organizacije in narodnostne skupnosti so v svojem območju – kolikor se držijo zveznega poslovnika – avtonomni.

Podpora narodnostnim skupnostim

Kongres Zelene alternative svoje podpore za narodne skupnosti v Avstriji ni potrdil samo z večjezičnim geslom „Zeleno – več kot barva", – bilo je pritrjeno na čelni strani dvorane, – in z izbiro kongresnega kraja, sprejel je tudi resolucije proti koroškemu „pedagoškemu modelu" in za izboljšavo skupnega dvojezičnega pouka, ter podkrepil konkretne zahteve gradiščanskih Hrvatov in Madžarov po dvojezičnosti v vseh družbenih področjih.

Člani zveznega predstojništva so: Ridi Unfried (Zgornja Avstrija), Eva Haugk (Dunaj), Jeanette Berger (Dunaj), Astrid Kirchbaumer (Tirolska), Ulrich Gabriel (Predarlska), Christian Wabl (Štajerska) in Werner Moidl finančni referent (Tirolska). Posle Zelene alternative bosta vodila Werner Haslauer (Dunaj) in Manfred Stadelmann (Predarlska). Za tiskovnega referenta zelenega kluba je bil izvoljen Pius Strobl.

Vrsta drugih vprašanj – npr. prešibka zastopanost ženskega spola v strankarskih gremijih, še odprt odnos do VGÖ – pa je očitno potrdila, da stoji Zelena alternativa še pred zahtevnimi vsebinskimi odločitvami. Za prihodnjo jesen je bil določen naslednji kongres, ki bo namenjen predvsem politično programskim vprašanjem.

Miren potek dobro organiziranega kongresa (za organizacijo je odgovarjala KEL in številni mladi aktivisti) ni nudil prave snovi za poročanje o „kaotičnih" razmerah. Dvourni kulturni spored, s katerim so v sobotni noči (spored se je začel šele po pol deseti uri!) Honzl in Niko, Suški oktet, Janko Messner, Gerhard Zach, Marian Sticker, ansambel Drava in drugi so predstavili slovensko kulturno delovanje na Koroškem, ta dvourni program torej ni pokazal samo neverjetne vztrajnosti in potrpežljivosti zelenih delegatov, temveč tudi njihovo notranjo sočustvovanje z narodnostnimi skupnostmi.

v. w.

Zeleni-alternativci med glasovanjem

Rjavi krči pri VGÖ

Buchner in Pelikan sta izvedla „proti-kongres"

Koroška „Kleine Zeitung" je napisala, da sta se predsednik VGÖ, Josef Buchner in generalni sekretar te organizacije, Wolfgang Pelikan, izkazala z „omembe vredno vztrajnostjo", ko sta v Celovcu s svojimi pristaši izvedla poseben „proti-kongres", da bi s tem uveljavljala lastne interese. Tudi poskus zbrane člane VGÖ spraviti na skupni kongres oz. jih povabiti za skupno mizo, ni uspel. Posebna delegacija Zelene alternative, ki se je napotila v celovški hotel Moser-Verdino, da bi posredovala, ni bila uspešna, možno ji je bilo samo ugotoviti, da je tam vladalo popolnoma drugačno vzdušje.

Prepir se je vnel predvsem zaradi organizatorične oblike skupnega delovanja. VGÖ (oz. del njihovih članov) hoče obdržati popolno samostojnost, zahtevala je tretjino delegatov na celovškem kongresu in tudi tretjino finančnih sredstev. Vodilne strukture Zelene alternative ji sicer priznavajo določeno samostojnost, ne pa v omenjenem obsegu. Vsekakor je prišlo do znanega zloma, kar pa ne izključuje, da se bodo posamezne osebe še odločile za sodelovanje z Zeleno alternativo.

Prav gotovo tega sodelovanja ne bodo iskali tisti ljudje v VGÖ, ki so že od vsega začetka skušali preprečiti združitev Zelenih. In to iz skrajno desničarskih političnih interesov. Znano je, da so že pred novembrskimi državnozborskimi volitvami posamezni člani VGÖ – kljub volilnemu sporazumu med VGÖ in ALÖ in drugimi – delali reklamo za FPÖ ali se uprli skupni kandidaturi.

Na Štajerskem je bil to gospod deželni poslanec Korber, na Nižjem Avstrijskem gospod Soyka, na Predarlskem deželni poslanec Rünzler, na Koroškem pa gospa Jesse s sodelavci.

Tudi pri zelenih ločuje večjezičnost in podpora narodnim skupnostim alternativce od „rjavo-zelenih."

Predsednik Josef Buchner jim je tedaj še grozil z izključitvijo!

Zgleda, da si je danes že premislil, kajti ravno ti krogi so bili, ki so ga najbolj silili v celovški „proti-kongres" in bili najbolj nepopustni. Tem krogom je že od vsega začetka bila orientacija in drža alternativcev v manjšinskem vprašanju „prenevarna". Še danes utemeljujejo svojo samostojno koroško kandidaturo pri zadnjih volitvah (čeprav so z manj kot 1000 glasovi pogoreli) npr. s tem, da „s(m)o se morali tako odločiti, ker je obstajala nevarnsot, da nas bodo priključili Slovencem"; (na zveznem zborovanju VGÖ, januarja 1987 v Linzu, se je glasilo celo tako: „Da ne bomo prodani Jugoslaviji".

Drugi del VGÖ na Koroškem, ki pa ni hotel sodelovati v protimanjšinski gonji, se je odločil, da ostane v zmenjenem volilnem združenju. Podobno je bilo v drugih zveznih deželah. Zato mnogi ocenjujejo, da je posebni kongres, ki so ga deli VGÖ izvedli v Celovcu, v resnici le interni problem te organizacije. V precejšnji meri so pogojeni iz konservativizma, ki je še vrhu tega povezan z nemškim nacionalizmom.

Pravzaprav se je že pred volitvami vedelo, da prihajajo nekateri aktivisti VGÖ iz skrajno desnih krogov, tudi Pelikan je prišel iz FPÖ, drugi pa so pisali za nemškonacionalne in desnoekstremne časopise. Zato tudi ni presenetljivo, da se je po njihovi „odcepitvi" v hotelu Moser-Verdino kaj kmalu pojavil prav Jörg Haider in iskal stike z njimi.

Če so v zadnjih dneh Walter Geyer, Peter Pilz in drugi zeleni parlamentarci izključitev Josefa Buchnerja iz zelenega kluba delali odvisno od njegovega zadržanja prav do FPÖ, je to mogoče le razumeti pod vidikom, da je v vrstah VGÖ še več ljudi, ki jim resnična rjava vloga njihovih „zelenih" sotrudnikov do sedaj še ni bila jasna.

Za odcepitvijo takšnih rjavih sil zelenim res ni treba žalovati.

Tudi v socialistični stranki

odklanjajo ločevanje po jezikovnih kriterijih

Za Wagnerja je kar dobro, da je neposredno po dunajski tiskovni konferenci, kjer je ob podpori Scheucherja in Haiderja skušal zagovarjati „koroško rešitev" šolskega vprašanja, na čelu deželne delegacije odpotoval na Kitajsko. Kajti sicer bi moral vzeti na znanje, da na Dunaju njegovi „argumenti" prav nič niso bili prepričljivi in da tudi na Koroškem in v njegovi lastni stranki mnogi niso zadovoljni z načinom, kako se je vedel pred zastopniki tiska.

Medtem ko se je Wagner delal samozavestnega, kakor da bi imel celo stranko in vso Koroško za seboj (spozabil se je celo do neresnične trditve, da tudi velika večina Slovencev zagovarja ločevalni model), je med ljudmi slišati zelo veliko kritike. Tudi v vrstah SPÖ ni mogoče preslišati glasov, ki kažejo, da je vsaj del članstva precej drugačnega mnenja kot vodstvo.

Tako na primer resolucija, ki so jo z veliko večino sprejeli na nedeljskem krajevnem sestanku SPÖ na Radišah, nedvoumno poziva odgovorne dejavnike v stranki, naj se pri svojih javnih izjavah in odločitvah ravnajo samo po socialističnih in humanitarnih načelih. Svoje opozorilo strankinemu vodstvu radiški socialisti utemeljujejo z dejstvom, da je sedanje neprijetno prerekanje okoli skupne šole na južnem Koroškem izzval referendum, ki ni izhajal iz pedagoških temveč iz drugačnih premislekov. Socialisti pa so se od nekdaj zavzemali za skupno vzgojo in izobrazbo vseh delov prebivalstva, pravijo v svoji resoluciji. Zato „bi popolna ali delna izključitev dvojezičnih otrok – torej tudi naših otrok – iz razredne skupnosti pomenila korak, ki bi ga kot socialisti, ki se ravnamo po načelih svobode, enakosti, pravičnosti in solidarnosti, morali odklanjati." Kajti „naša vizija je družba, v kateri se lahko svobodno in sproščeno srečujejo ljudje različnega pokolenja in različnih družbenih slojev. In skupna šola je pot, ki vodi do tega."

Liberalna iniciativa:

„Proč od trostrankarskega pakta"

Dr. Volker Kier, govornik Liberalne iniciative za Avtrijo, je zahteval v pismih vsem v avstrijskem parlamentu zastopanim strankam, naj opustijo dosedanjo prakso troedinega sklepa v manjšinskih vprašanjih. Namesto tega predlaga Kier v imenu Liberalne iniciative, naj najdejo vse štiri v parlamentu zastopane stranke skupen konsens. „Tako sodelovanje vseh štirih strank – predvsem tudi zastopnika naših hrvaških, slovenskih in madžarskih narodnih skupin – bi nudilo pravo možnost, da bi našli neobremenjen ponoven začetek za konstruktivne razgovore." Na koncu pa je Kier ugotovil, da le jezikovna, etnična, kulturna, družbena ter politična raznolikost odpira Avstriji nova pota in možnosti za prihodnost.

Vsekakor zanimive misli, ki jih je podal zastopnik Liberalne iniciative, v kateri sodeluje med drugimi tudi prejšnji predsednik FP Norbert Steger. Če primerjamo to izpoved z izjavami predsednika FP, postaja razlika med liberalnim in nacionalnim krilom v FP čisto jasna.

Nacionalizem in sovraštvo do tujcev

Da Koroška po širni Avstriji ne bi slovela le po svoji manjšinski politiki, je pred tedni poskrbel doslej politični nesrečnež iz Celovca, socialistični podžupan Peterle, ki je očitno zaslutil, da so tudi še druga področja, na katerih se more politik profilirati ali vsaj osvojiti nekaj prostora v tisku. Dognal je, da je dovolj pedagogike in hrupa okrog dvojezične šole, saj Koroške ne ogroža toliko slovenizacija, temveč mnogo bolj AIDS-acija – in je takoj tudi odkril, kako je treba ukrepati proti tej nevarnosti: Nevarnost AIDS-ove okužbe ne preti od skupnega poučevanja nemško- in slovenskogovorečih otrok (za koroškega politika nedvomno pogumno spoznanje!); ker pa se nahajamo na Koroškem, so nevarni tisti, ki taka spoznanja koroških politikov posredujejo javnosti – namreč cestni prodajalci časopisov, ki so večinoma tujci in kot taki po Peterlovem mnenju potencialni nosilci virusa HIV, ki potemtakem ogrožajo čistost koroške krvi. Izhajajoč iz tega spoznanja, se je odgovorni mestni svetnik za zdravje zavzel za obvezno ustrezno preiskavo vseh začasno na Koroškem zaposlenih tujih delavcev.

Za koroške razmere je to brez dvoma popularna zahteva, ki se lahko meri s tisto po ločevanju šoloobveznih otrok. Če se že okužimo z virusom HIV, potem vsaj med seboj in s koroško krvjo (s katero smo po deželni himni že pred desetletji pisali mejo), ne pa s krvjo Arabcev, Jugoslovanov ali Italijanov. „Kärntner schnackseln besser!", je napis, ki ga je v obliki nalepke najti na skoraj vsakem tretjem koroškem avtomobilu ali kot geslo v domala vsaki diskoteki ob Vrbskem in drugih jezerih.

Če pa se že hočemo okužiti s tujo krvjo, potem vsaj ne doma. Tako v socialističnem dnevniku kot tudi v njegovem krščanskem pendantu je pogosto zaslediti oglas nekega koroškega turističnega podjetja, ki vabi Korošce na dopust v Bangkok, z bolj ali manj prikrito ponudbo, da je v ceni dopusta zajet tudi obisk v enem tamkajšnjih bordelov.

In dalje: če se že okužimo z virusom HIV, potem vsaj s takimi ljudmi, ki so za to pripravljeni tudi plačati – z nemškimi turisti na primer, ki že leta prihajajo k nam in nam puščajo svoje marke (jasno! auch „Kärntnerinnen schnackseln besser"); vendar teh ne bomo profilaktično preiskovali za smrtnosnim virusom, saj je njihova kri vendar germanska. Če njihova kri Filipinkam ne smrdi, je njihova nemška marka tudi Korošicam čista – Neckermann jamči zadovoljiv dopust na vseh krajih sveta, Peterle pa odnose izključno s preiskanimi in torej zdravimi Nekorošicami, medtem ko za domačine domneva, da so imuni za novo bolezen.

Bolezni, neobrazložljive za ljudstvo in tudi za tako imenovano šolsko medicino, ki ogrožajo slehernega človeka in ne samo neke „riziko-skupine", niso nove; kuga in podobne bolezni so svojčas zredčile cela mesta in cele pokrajine. Takrat so sumili Žide, da so nosilci ali povzročitelji teh bolezni, da je njihova prisotnost izzvala „božjo šibo". Da tudi v 20. stoletju iščejo grešnega kozla, ki menda zakrivi AIDS, in ga najdejo v tujih delavcih, je prvič sramotno in drugič žal tudi značilno za Koroško: poleg narodnega šovinizma očitno tudi ksenofobija (sovraštvo do tujcev in do vsega, kar je tuje – op. ured.) postaja vedno važnejši politični dejavnik v koroški stvarnosti.

fra-ter

Kulturno pismo iz Slovenije

Nagrajeni „Srebrnik“

Ob dveh letošnjih nagrajencih s prodročja literature – znanem pisatelju Pavletu Zidarju, ki je dobil veliko Prešernovo nagrado, in prevajalcu in kritiku Alešu Bergerju, ki je prejel nagrado Prešernovega sklada za prevode iz francoščine – je **Alojz Ihan** (r. 1961) razmeroma neznano ime. Pravim „razmeroma“, kajti mladi pesnik je preveden že v nekaj tujih jezikov, dobil pa je tudi po Jugoslaviji že več nagrad, ki jih podeljujejo razne ustanove in združenja mladim poetom. Lani mu je pri založbi Književne mladine Slovenije izšla prva pesniška zbirka „Srebrnik“, prej pa je posamične pesmi objavljal po revijah. Za „Srebrnik“ je Ihan, sicer absolvent medicine v Ljubljani, prejel, kot rečeno, nagrado Prešernovega sklada.

Kakšna je ta zbirka? Kakšne so te pesmi? Težko je v nekaj stavkih orisati njene glavne značilnosti. Naj začnem s formalne plati: v knjigi je 99 pesmi, kar menda hoče pomeniti, da ne predstavljajo sveta v celoti, kot bi ga morda lahko z bolj zaokroženim številom: torej govorijo o njem – svetu – fragmentarno, ne lasteč si želje ali pravice, da bi ga izpovedale v celoti, z njegovo morda „temeljno“, zadnjo resnico... Ihan je potemtakem zadosti „previden“ in „skromen“. ‚Piše pravzaprav o enem segmentu sveta, njegovem vsakdanjiku, toda o njem sugestivno, prepričljivo. Sam je nekje dejal, da njegovi verzi vsebujejo svojevrstno zgodbo iz vsakdanjika, saj v njem vidi posebno magičnost, se pravi začaranost ali protislovje, ki „izziva“ pesem.

In res so njegove pesmi pogosto pripovedi o nekem dogodku, iz katerega pa nazadnje izhaja določeno spoznanje, nekakšna presenetljiva modrost o človeškem življenju, človekovem ravnanju in čutenju, s svojo refleksivno pripovednostjo Ihanovi teksti spominjajo včasih na ritem Kocbekovih verzov, a kljub takšni reminiscenci so seveda izvirno, samosvoje izpovedovanje, ki ga odlikuje velika komunikativnost. Za slovensko poetsko proizvodnjo je „Srebrnik“ gotovo dobra poživitev.

J. Horvat

„Gugalnik“ na Radišah

V nedeljo 22. 2. bodo igralci SPD na Radišah prvič uprizorili komedijo „Gugalnik“ avtorja Novak Novaka. V „Gugalniku“ se zrcali problematika enakopravnosti med obema spoloma. Videli bomo moža, ki hoče prevzeti vlogo žene – gospodinje, ki pere in lika ter uživa t. i. prostost. Srečali pa bomo tudi zakonsko družico, ki sanja za štedilnikom o neodvisnem prostem življenju zunaj štirih zidov. Kako se igra konča? To bo lahko videl vsak pri premieri, od 14.30 ure naprej.

Radišani so se zavestno odločili za ta komad, ki je vzet iz današnjega časa in ki bi se vsepovsod lahko dogajal. Režiser Nužej Wieser pa je še posebej vesel, da mu je pri tem delu pomagal igralec celovškega gledališča Heino Fischer, ki je igralcem in njemu samemu ob vajah – in to kljub jezikovnim oviram – lahko veliko pomagal. Nužej Wieser: „Take strokovne pomoči in takih nasvetov amaterski igralci in režiserji sicer ne morejo dobiti.“ – Tudi to je vzrok več, da obiščete predstavo na Radišah.

Prešernove nagrade 1987

Letošnji dobitniki Prešernovih nagrad so:

Arhitekt Miloš Bonča (iz utemeljitve: spoštuje v svojem delu okolje, v katero se vrašča z nevsiljivim poudarjanjem novega, ki hoče zadovoljiti uporabnika in skrbno oblikuje plemenito lice hiše vse do najmanjšega dela);

igralec Boris Cavazza (uteleša v sodobni slovenski gledališki ustvarjalnosti pojem igralca, ki s strastjo izjemno študiozno oblikuje vloge. V zadnjih dveh sezonah je ustvaril tri vrhunske vloge: Dantona v drami Stanislave Przybyszewske, Doktorja v Velikem briljantnem valčku in Stavrogina v dramski priredbi Besov Dostojevskega);

pisatelj Pavle Zidar (njegov opus je velik in v sporočilnosti bogat; z mnogimi knjigami je dostikrat neizbrisno zarisal podobe našega časa v vsej njegovi človeški in družbeni polnosti).

Nagrade Prešernovega sklada pa so dobili prevajalec Aleš Berger, slikar Emerik Bernard, pesnik Alojz Ihan, slikar Lojze Logar, kreatorka maske Berta Meglič, igralka Ivanka Mežan, režiser Edvard Miler, oblikovalec Vladimir Pezdirc, koreograf Milko Šparemblek ter ustvarjalci zborovsko-scenskega dela „Fauvel 86“ Lojze Lebič, Ksenija Hribar in Jernej Habjanič.

„Karneval v Benetkah“

Kot subjekt in objekt svoje razstave se predstavlja Franz Marenits iz Šentvida ob Glini v Kulturni taberni Pri Joklnu. Za razstavo barvnih fotografij z naslovom „Karneval v Benetkah“ je sam s tremi drugimi fotografi (Clemens Nagele, Tobias Voss in Lojze Wieser) prispeval posnetke, medtem ko na drugih slikah „nastopa“ kot originalna šema v različnih kostumih na karnevalu v Benetkah, ki je po vsem svetu znan po svoji pestrosti in originalnosti.

Traarove „prenapetosti“

V deželni galeriji v Celovcu razstavlja Jochen Traar izbor svojih del, ki jih imenuje „prenapetosti“. Njegova dela so v bistvu spreobračanje realnosti, saj prikazuje realne materije (pesek, kladivo, lopato) takorekoč „z druge strani“: kar sicer vidimo živo pred očmi, se pri Traaru skrije za platno, česar pa ne vidimo (npr. zasipa pesek sledove lopata), pa se nam prikazuje. Traar bo isto razstavo pokazal tudi v Ljubljani – v ta namen je kot eden izmed redkih izdal tudi dvojezičen katalog.

PORTOROŽ – PORTOROŽ – PORTOROŽ – PORTO

Rahločutnost in občutljivost ob meji

2. mednarodno srečanje pisateljev ob meji

Narodne skupnosti ob državnih mejah zgleda niso samo občutljive za vsakršno zapostavljanje, so tudi rahločutne in se zato odpirajo v svet, dostikrat bolj odločno kot pripadniki večinskega naroda. Predvsem pesniki in pisatelji teh skupnosti se zavedajo, da zapiranje v lastni prostor nima bodočnosti. Tudi mednarodno srečanje pisateljev ob meji, ki je letos že drugič v Portorožu, je sad takšnega duha.

Pripadniki italijanske narodnosti v Istri so dali pobudo za prvo srečanje pisateljev ob meji. Letos pa se že okoli 60 pisateljev iz dežel skupnosti Alpe-Jadran udeležuje srečanja, ki ga organizira skupnost Italijanov Koper.

Svojega posebnega pomena letošnje srečanje v Portorožu ne dobiva samo zaradi tega, ker bodo prihodnjo nedeljo prvič podelili tudi literarno nagrado za najboljši esej in novelo na temo pisatelj ob meji, dobiva ga tudi zaradi tega, ker bo tudi letošnje srečanje pisateljev svetovnega kluba PEN v Luganu imelo za glavno temo pisatelja ob meji! Odzivnost pisateljskega srečanja v Portorožu se zrcali tudi v dejstvu, da se ga je udeležil tudi generalni sekretar svetovnega kluba PEN, francoski pisatelj Alexander Blokh.

Več o 2. mednarodnem srečanju pisateljev ob meji vam bomo poročali v prihodnji številki Slovenskega vestnika.

Premišljevanja v rastlinskih barvah

Razstava Draga Druškoviča v celovškem mestnem gledališču

Pred vsako premiero se v hodnikih celovškega mestnega gledališča pojavljajo nova dela koroških slikarjev. Prejšnji četrtek je intendant Herbert Wochinz otvoril razstavo del našega rojaka Draga Druškoviča, ki ustvarja v Lešah pri Šentjakobu in v Salzburgu. Razstavo je gledališče pripravilo skupaj z društvom „Kärntner Kunstverein“.

Prijetne slike na papirju imajo naslove kot Leše, Ozdravljenje, Mati, Mesto, Pajčevina, Meditacija in so razmišljanja umetnika o vprašanjih današnjega sveta – upodobljene v rastlinskih barvah. Druškoviču biološka barva ni zgolj tehnično sredstvo, v njej se zrcali njegov pristop do sveta in hkrati tudi njegov poseg, njegov poskus spreminjati svet. Umetnik pravi, da ni slučaj, če otroci zelo pozitivno sprejmejo te barve. Saj je v nasprotju s sintetičnimi barvami v rastlinskih barvah čutiti npr. njih odziv na spreminjajočo se svetlobo. To prinaša več harmonije in toplote v mehanični hladni industrijski svet.

Hkrati pa se v njih pojavljajo tudi nove povezave do starih kultur in novih ekoloških gibanj, ki odklanjajo uničevanje narave.

Drago Druškovič se rad vrača v Leše, kjer po več tednov skupaj načrtno ustvarja svoje slike. V Lešah pozna vsako drevo, tam najde svoje korenine. „Vsak človek mora najti svoje korenine“, pravi, „s tem napraviš tudi že osnovni korak v bodočnost.“ Napredovati pa je možno tudi le, če se ne preveč zapiraš, temveč oziraš v svet.

Razstava je odprta do 12. marca 1987.

GLEDALIŠKI LIST

Komedija „Tolmun in kamen“ – igra iz našega vsakdana

V Tolmunu in kamnu ne gre več za tistega umetnika, ki je nekoč že samo s svojo umetnostjo oziroma Jacinto pohujševal spokornega slovenskega malomeščanskega velikokmetiškega grešnika, grešnika, ki se je z ognjem in mečem dvignil zoper hudičevo nevarnost, poosebljeno v tej prekleti umetnosti. V komediji Toneta Partljiča gre za umetnika, ki ni nikomur več nevaren, ki nikogar več ne pohujšuje in nikomur ne jemlje več osnovnega življenjskega miru, saj se je že zdavnaj prodal za zahtevani materialni standard, že zdavnaj se je prenehal bojevati s svojo srenjo, ker ji pač ne more povedati nič več pretresljivega.

Ta srenja je namreč od Cankarjevih časov napredovala toliko, da ni več bogaboječa, da se zato ne boji kazni za svoje grehe, ki jih umetnik tako nesramno obeša na veliki zvon in da se zato smeje tistemu, ki bi jo slučajno hotel prizadeti v njenem ustaljenem, življenjsko skrajno realističnem miru. Umetnik je postal nem in slep klovn in njegovi glasovi in kretnje niti niso več komični ali tragikomični, ampak od nekega drugega sveta, nepotrebni so, nikomur ne koristijo in so zato popolnoma odveč. Zmaterializirana mentaliteta srenje je torej umetnost kot večen poskus ugotavljanja resnice in prave lepote naravnost izolirala in v veliki meri izpodkopala.

Globalen vtis bralca te igre bo približno takle: vesela in zabavna stvar, le tu pa tam postane resna, drugod pa celo jedko kritična. Bralec bo v razgovoru med slikarjem Emilom in dijakom Vladimirjem v II. sliki gotovo začutil, da Vladimirjevi predlogi, kaj naj bi slikar slikal, da bi resnično razburil ljudi in slikarjeva pojasnila o svoji umetniški in življenjski modrosti niso prav nič smešni, tako rekoč v ničemer komični. Napisani so zares, kot temu pravimo, in tako jih tudi beremo.

Tudi razgovor med Emilom in Marijo, prav tako v II. sliki, ko Marija sanja o izgubljeni možnosti, da bi se rešila tega prekletega Tolmuna, tudi ta razgovor ne more vzbuditi v bralcu salv smeha in sproščenosti. Resen je in tehten.

Razburjenje sicer dobrodušnega Ivana, ker mu žena ni pripravila kosila, je nekako pretirano z ozirom na zatrjevanje, da mu je prav vseeno, s kom hodi in se pajdaši njegova žena, samo da je opoldne kosilo na mizo. Ta moment je v primeru z ostalim dogajanjem, ki srečno poteka v mejah ljubke in zanimive vsakdanjosti, nekakor drastično podčrtan, karikiran je in izstopa iz celotnega dramskega oziroma komedijskega tkiva.

Tudi oseba dijaka Vladimirja nosi v sebi nekakšno dvojnost. V začetku je skorajda karikiran primer slepega in smešno fanatičnega mladega aktivista, v razgovoru z Emilom in na koncu igre pa je resen, zavzet in pošten fant, ki ve, kaj hoče. Nekaj podobnega je tudi z osebo Mire Krivec, ki je v začetku podobna malomestni avši, od trenutka dalje pa, ko ve, da nosi otroka pod srcem, se spremeni v razumevajočo, inteligentno in zrelo osebnost.

Če strnemo opažanja o doslednosti avtorjevega zornega kota in s tem kriterija čistosti žanra, lahko ugotovimo tole: avtor večkrat, lahko rečemo dosledno niha iz komičnega v resno ali pa celo groteskno in satirično sfero in tako ustvarja zaporedja nihajočih žanrskih sekvenc, ki večkrat posegajo tudi v značaje posameznih oseb. Avtorjevo razumevanje življenja in pa dramske zgradbe torej temelji na prepričanju, da je življenje zdaj takšno zdaj takšno, zdaj smešno zdaj resno in da naj to živo prepletanje življenjskih razpoloženj zrcali tudi dramska zgodba s svojimi značaji.

Osnova karakteristika Tolmuna in kamna je dovolj ljubeč odnos do ljudi, zatorej blaga in človeška komika, medtem ko poštena Emilova ihtavost le ne more skaziti zaključnega vtisa cele igre. Obe strani ostaneta nekako enakovredni, ena s svojo poštenostjo, vsaj v svoji izpovedi, druga pa s svojo majhno, vendar resnično, vsakdanjo, ničkolikokrat videno in občuteno povprečnostjo, ki je večina nas v večjem delu življenja vednarle pripada. V tem ravnotežju volje in resnice je avtorjevo zagotovilo simpatičnosti in prepričljivosti.

Gledalcem bo povedal precej, pa tudi v smeh jih bo spravil. *(Iz analitične ocene Janeza Povšeta o igri Tolmun in kamen.)*

Prizor iz komedije

Slovenski VESTNIK

PRIREDITVE

Datum	Kraj		Prireditelj
Petek **20. 2.** 19.30	Farna dvorana v Šentjakobu	**„TOLMUN IN KAMEN"** komedija Toneta Partljiča Gledališče Tone Čufar, Jesenice	Slovensko prosvetno društvo Rož
Petek **20. 2.** 19.00	gostilna Lukner v Žvabeku	**PLES IN IZBOR POPEVKE** uspešnica meseca februarja popevke predstavlja Marjan Velik	Katoliško prosvetno društvo Drava, SPZ in ORF
Sobota **21. 2.** 19.30	Kulturni dom v Šentprimožu	**„TOMUN IN KAMEN"** komedija Toneta Partljiča Gledališče Tone Čufar, Jesenice	Slovensko prosvetno društvo Danica
Sobota **21. 2.** 20.00	Društvena soba v Šentjanžu	**FILMSKI VEČER** ponovitev video-filma o Šentjanžu in fim o Šentjanški mladini	Slovensko prosvetno društvo Šentjanž
Sobota **21. 2.** 9.00 – 17.00	Dom prosvete Tinje	**STROKOVNO PEDAVANJE ZA ČEBELARJE IN ČEBELARKE** dipl. inž. Matevž Krassnik in dipl inž. Janez Firm	Dom prosvete Tinje
Sobota **21. 2.** 20.00	Pri Kosi na Ravnah	**PUSTNA PRIREDITEV** Nastopajo: Trio Drava, Podhumški balet idr.	Kulturno društvo Peter Markovič Rožek
Sobota/ nedelja **21./22. 2.**	župnišče v Šentjakobu	**RETORIČNO ŠOLANJE** vodi: Miha Zablatnik	Katoliška mladina in Koroška dijaška zveza
Nedelja **22. 2.** 14.30	Kulturni dom na Radišah	**„GUGALNIK"** komedija Novaka Novaka, nastopajo igralci SPD Radiše, režija: Nužej Wieser	Slovensko prosvetno društvo Radiše
Nedelja **22. 2.** 14.30	farna dvorana v Šmihelu	**SLAVNOSTNA PRIREDITEV** ob 80-letnici društva	Katoliško prosvetno društvo Šmihel
Nedelja **22. 2.** 16.00	Kulturna taberna Pri Joklnu Celovec	**„DOSTI JE..."** Gledališka predstava v nemščini za otroke od 8 do 100 let	Kulturno društvo Pri Joklnu
Nedelja **22. 2.** 16.00	glavna šola v Železni Kapli	**SREČANJE VIŽARJEV IN KONCERT**	Alpski klub Obir na Obirskem
Nedelja **22. 2.** 9.00 – 17.00	Dom prosvete Tinje	**DUHOVNE IN ORGANIZACIJSKE SMERNICE ZA VOLITVE NOVIH ŽUPNIJSKIH SVETOV** Spremljevalca: Jože Kopeinig/Peter Hribernik	Dom prosvete Tinje
Torek **24. 2.** 17.00	Slomškov dom v Mohorjevi hiši	**OBČNI ZBOR DRUŠTVA MALDI ROD** s predavanjem prof. Joška Kovačiča: Nekaj aspektov k pesmarici „Poj z menoj"; nato družabnost.	
Četrtek **26. 2.** 19.00	pri Lenčiji na Bajdišah	**PUSTNO SREČANJE**	Slovensko prosvetno društvo Herman Velik Sele Kot
Četrtek **26. 2.** 20.00	pri Kovaču na Obirskem	**PUSTNA PRIREDITEV**	Alpski klub Obir na Obirskem
Petek **27. 2.** 20.00	farna dvorana v Železni Kapli	**PUSTOVANJE**	Slovensko prosvetno društvo Zarja
Petek **27. 2.** 20.00	Kulturna taberna Pri Joklnu Celovec	**ZASEKANE PESMI** Jani Oswald bere svoje pesmi	Kulturno društvo Pri Joklnu
Petek **27. 2.** 19.30	Modestov dom Celovec	**KOMORNI KONCERT** Dunja Spruk (sopran), Tomaž Lorenz (violina) Maks Strmčnik (virginal)	KKZ, SKD Celovec, Glasbena šola in Modestov dom
Petek **27. 2.** 11.00	otroški vrtec v Šmihelu	**TRIJE PETELINČKI** glasbena pravljica (Janez Bitenc) nastopajo: igralci „Lutke mladje" KDZ	
Petek **27. 2.** 14.30	otroški vrtec v Škofičah	**TRIJE PETELINČKI** glasbena pravljica (Janez Bitenc) nastopajo: igralci „Lutke mladje" KDZ	
Sobota **28. 2.** 19.30	farna dvorana v Žvabeku	**„LAŽNIVI ZDRAVNIK"** po komediji PUSTOVANJE; igrajo igralci iz Žvabeka	Katoliško prosvetno društvo Drava v Žvabeku
Sobota **28. 2.** 19.30	farna dvorana v Pliberku	**EVA SE BO RODILA JUTRI** komedija	
Nedelja **1. 3.** 14.00 19.00	farna dvorana v Selah	**KADAR SE ŽENSKI JEZIK NE SUČE** (Vojmil Rabadan), igralci KPD Planina, režija šaloigre: Pavli Oraže **PUSTNI PLES** z ansamblom Gašperji	Katoliško prosvetno društvo Planina
Nedelja **1. 3.** 19.00	farna dvorana v Šentjakobu	**SCAPINOVE ZVIJAČE** komedija; nastopajo igralci KPD Šmihel po igri farno PUSTOVANJE s triom Drava iz Borovelj	Slovensko prosvetno društvo Rož
Nedelja **1. 3.** 13.30	farna dvorana v Žvabeku	**„PUST, PUST MASTEN OKOLI UST"** Pustna prireditev za otroke	Katoliška otroška mladina in KPD Drava
Sobota **7. 3.** 13.00	Mladinski dom SŠD v Celovcu	**PROSLAVA OB MEDNARODNEM DNEVU ŽENA,** nastopajo: ženski pevski zbor „Milko Škoberne" z Jesenic, vokalni ansambel „Danica". Govornica: Milka Gröblacher.	Zveza slovenskih žena

RAZSTAVE

Iz razstave del Draga Druškoviča v Mestnem gledališču.

do 12. 3.	Mest. gledališče Celovec	**RAZSTAVA DEL DRAGA DRUŠKOVIČA**	
do 29. 3.	Kulturna taberna Pri Joklnu	**„KARNEVAL V BENETKAH"** fotografije, Franz Marenits	Kulturno društvo Pri Joklnu
	Posojilnica v Šmihelu	**SVOJA DELA RAZSTAVLJAJO: Stanko Sadjak, Albert Krajger** Helmut Blažej	Katoliško prosvetno društvo Šmihel
Torek **24. 2.** otvoritev od 24. 2. do 7. 3.	Mohorjeva knjigarna v Celovcu	**RAZSTAVA RISB IN SLIK ANKE HRIBAR-KOŠMERL** sodelujejo: flavtisti iz Bilčovsa	Mohorjeva založba

Posvet o dvojezičnosti

Zveza slovenskih organizacij in Slovenska prosvetna zveza organizirata prihodnjo soboto, 28. februarja t. l. ob 9. uri v Mladinskem domu, Mikschallee 4 v Celovcu posvet o dvojezičnosti.

Namen tega je predvsem v razjasnitvi širše problematike dvojezičnosti na celotnem dvojezičnem narodnostnem ozemlju in v vseh sferah našega delovanja. Vabljeni so tako odborniki osrednjih organizacij, predstavniki prosvetnih društev, področja vzgoje in izobraževanja, naših gospodarskih organizacij in mešanih podjetij, cerkve, kakor tudi ostali zainteresirani posamezniki.

Uvodne misli bo podal tajnik SPZ dr. Janko Malle, nato pa bomo slišali krajše prispevke o dvojezičnosti v vrtcih, v mladinskih domovih, na delovnih mestih pa tja do možnosti uporabe slovenskega jezika v cerkvi, na sodiščih in v uradih.

Organizatorji pričakujejo dobro udeležbo, saj je problem dvojezičnosti in uporabe slovenskega jezika tudi glede na zaostreno šolsko situacijo še kako aktualen.

Prireditelji bodo za posvet pripravili tudi priložnostno razstavo o trenutnem stanju dvojezičnosti v praksi.

Zveza slovenskih organizacij

in

Slovenska prosvetna zveza

vabita na

Posvet o dvojezičnosti

v soboto, 28. februarja t. l. ob 9. uri v Mladinskem domu SŠD, Mikschallee 4 v Celovcu

Pripombe k listu „Gospodarstvo"

ki je bil priložen SV št. 7 dne 13. 2. 1987

Ker interpretacija novele zakona o kreditnem gospodarstvu (ZKG) v članku „Kako naprej v bančništvu" ni avtentična s pravoslovjem, se čutiva dolžna na novo ali dodatno obrazložiti naslednje podrobnosti:

1. „Po predpisih ZKG 1986 pa bo do leta 1996 potrebno zvišanje kapitala na 4,5% celotne vsote..."

Zakonodajalec govori v § 12 odstavek (2) štev. 1 ZKG o postavkah v aktivi. To je bilančna vsota odštevši akumulirane izgube. Nima pomena, neko pozicijo, katero moramo odšteti od jamstvenega kapitala „Haftkapital" (glej § 1 odst. 5 ZKG) podložiti z jamstvenim kapitalom.

2. V podpoglavju „Bančne udeležbe morajo biti osnovane..." se ne strinjava s podajo medčasno noveliranega zakona o kreditnem gospodarstvu iz leta 1979 in se tudi ne bova spuščala v materijo, ker ti predpisi za nas niso več relevantni.

3. „Ta predpis o konsolidaciji bilančne vsote velja samo za banke, ki so udeležene pri drugih bankah z najmanj 50%."

Poleg tega obstoja glasom § 12a. odstavek (1) bančna skupina „Bankengruppe", katera je obvezana bilančnega konsolidiranja tudi tedaj, ako ima nadrejena banka vladajoč vpliv na podrejeno banko. Takorekoč je konsolidacija tudi pod 50% deležnega kapitala (pri zadrugah) neobhodna, če je to npr. „sanacijska" udeležba. Pojem „vladajočega vpliva" je definiran v § 15 akcijskega zakona. Na tem mestu bi pa tudi še rada opozorila, da je treba posredne in neposredne udeležbe pri udeleženi banki sešteti.

4. „Za manjše udeležbe predvideva ZKG 1986 100 % lastnega kapitala, če le-te znašajo več kot 0,75% bilančne vsote."

Pod pogojem, da izpolni v konsolidirani bilanci celotni sektor (ÖRV) merila § 12, ni treba Posojilnicam podložiti udeležbo pri Zvezi z dodatno 95,5 % jamstvenega kapitala, ker to dopušča § 12a odstavek (6) ZKG.

5. „Za pojasnilo spet primer: Banka z 200 milijoni šilingov..., za ostalo pa bi potrebovala banka še 500.000 šilingov lastnih sredstev."

§ 12a odstavek (5) tolmačiva tako, da se mora kriti **celotna** udeležba z jamstvenim kapitalom, ako presega 0,75 % od aktivnih postavk in se ne izrabi možnost glasom § 12a odstavek (6) ZKG, in ne samo presegajoči znesek od 0,75 %, kot je bilo to v navedenem primeru s šil. 500.000 izračunano.

6. Podpoglavje – meja za velekredite: „Posojilnica z recimo 100 milijoni šilingov bilančne vsote... če je posojilničin lastni kapital še nižji, potem bo tudi kreditna meja še nižja."

§ 13 odstavek (3) ZKG piše o „enem posameznem velekreditu..." Ker pa o velekreditu glasom § 1 odstavek (1) govorimo šele tedaj, če prekorači 15% jamstvenega kapitala, ali znaša najmanj 5 milijonov šilingov, je vsaka Posojilnica upravičena dovoljevati izposojila do 5 milijonov šilingov, ako nima zadostnega jamstvenega kapitala. Dobremu redu na ljubo pa hočeva omeniti, da so interne smernice na vsak način potrebne.

Poleg tega imajo Posojilnice, kljub nezadostnem jamstvenem kapitalu, možnost, odobriti še višja izposojila kot šil. 5 milijonov posamezniku. § 13 odstavek (1) dopušča pri več dolžnikih ali porokih, da se izposojilo porazdeli na posamezne dolžnike ali poroke (posamezno do največ šil. 5 milijonov), ako se je njih boniteta primerno preverila. Posojilnice imajo tudi še možnost, da potom konzorcialnih izposojil oddajo še višji kredit posamezniku.

Pozdravljava idejo o slovensko gospodarski publikaciji ter vam in nam kot bralcem želiva še mnogo interesantnih člankov.

Franc Kristof, revizor
dipl. trg. J. Habernik, poslovodja

ZKP vabi na izlet

V začetku maja bo Zveza koroških partizanov organizirala izlet v Beograd, povezan z obiskom Hiše cvetja in drugih zanimivosti.

Vabimo predvsem tiste tovarišice in tovariše, ki so bili z nami že na zadnjem izletu, katerega programa pa nismo mogli v celoti izpolniti. Zaradi tega je turistična agencija povrnila nekaj stroškov, ki jih bomo razdelili med takratne udeležence.

Točen čas, ceno in druge podrobnosti izleta bomo še pravočasno sporočili. Prosimo pa vse interesente, tudi take, ki zadnjič niso bili z nami, da se javijo najkasneje do 31. marca 1987 v naši pisarni, Celovec, Tarviser Straße 16.

Zveza koroških partizanov

Izjava KSOO

Kršenje načela objektivnosti?

(odgovor na pismo bralca predsednika KHD dr. Feldnerja o televizijski oddaji „Ohne Maulkorb")

Z velikim začudenjem sem bral kritiko predsednika KHD dr. Feldnerja (pismo bralca v KTZ) o televizijskem prispevku o koroškem šolskem vprašanju, ki so ga oddajali preteklo nedeljo (15. 2. 1987) v mladinski oddaji „Ohne Maulkorb". KHD očita avtorjema Thomasu Machu in Paulu Sedlačeku kršenje načela objektivnosti in se hoče zaradi tega obrniti na sodišče.

Resno se je treba vprašati, če so dr. Feldner in njegovi užaljeni sodelavci sploh videli tale prispevek. Če bi ga videli, bi gotovo opazili, da sta prišli do besede obe strani – tako zagovorniki, kot tudi nasprotniki skupne dvojezične šole.

Torej je vsaka trditev, da bi tale prispevek kršil načelo objektivnosti, popolnoma neutemeljena. Ker pa KHD, ki še zmeraj misli, da samo on pozna resnico o Koroški, kljub temu (spet enkrat) polemizira proti „hudobnim Dunajčanom", zaslužita avtorja Thomas Macho in Paul Sedlaček v toliko večji meri naše priznanje. Uredništvu televizijske oddaje „Ohne Maulkorb" želim, da naj še naprej obvešča s tako pogumnimi prispevki.

mestni svetnik **Fric Kumer**
predsednik Kluba slovenskih občinskih odbornikov

Umrl je msgr. Filip Millonig

Cerkev v Štebnu pri Bekštanju je veliko premajhna, da bi bila zadnjo soboto, 14. februarja, sprejela ogromno število pogrebcev, ki so se hoteli zadnjič posloviti od umrlega župnika in častnega kanonika msgr. Filipa Milloniga.

Žalne svečanosti je ob asistenci več desetin duhovnikov opravil šfkof dr. Egon Kapellari, ki je, kakor ostali govorniki – in to v nemškem in slovenskem jeziku, naslikal lik umrlega kot duhovnika, kulturnika, človeka in še posebej zvestega pripadnika slovenske narodne skupnosti.

Filip Millonig izhaja iz znane Korenove družine v Zahomcu, kjer se je rodil 30. 8. 1907. Že kot dijak celovške gimnazije in nato kot bogoslovec ljubljanskega semeništča se je vključil v kulturno delo. V domačem društvu v Zahomcu je ustanovil tamburaški zbor, ki je zaslovel daleč preko Ziljske doline. Prav tako je vzbudil med zahomškimi fanti zanimanje za smučanje, ki nikdar ni zamrlo in je še poznejši rod navdušilo za ta šport, s katerim je Zahomec zaslovel in slovi kot središče smučarskih skakalcev na Koroškem.

Po končanem študiju je Filip Millonig delal kot tajnik v slovenskem dušnopastirskem uradu in v Sodaliteti slovenskih duhovnikov v Celovcu, ki ju je tedaj vodil njegov ziljski rojak prelat dr. Rudolf Blüml. V tem svojstvu se je Millonig posvetil posebno vzgoji mladine v društvih, zlasti pa slovenski dijaški študentski mladini, ki je z njegovo pomočjo obnovila Rihkovo kočo na Zahomški planini kot počitniško središče za seminarje in razvedrilo.

V nacistični dobi je Filip Millonig delil usodo vseh slovenskih koroških duhovnikov: premeščen je bil v nemške kraje. Po vrnitvi je leta 1947 prevzel župnijo v Štebnu, od koder je hkrati vodil posle dekana za dekanijo Beljak-dežela; bil je več let poleg prelata Zechnerja drugi slovenski stolni kapitular in član škofijskega konzistorija, nadalje tudi predsednik Mohorjeve družbe, ravnatelj slovenskega dušnopastirskega urada in član predsedstva Sodalitete; dolga leta pa je urejal tudi „Nedeljo".

S smrtjo msgr. Filipa Milloniga smo izgubili koroški Slovenci, kakor je razvidno iz njegovega življenjepisa, vnetega kulturnega delavca, ki se je vedno zavzemal za spravo med obema narodoma v deželi, ki pa je hkrati izpričeval tudi svojo zakoreninjenost v domačem slovenskem svetu.

primorske novice | novi matajur | primorski dnevnik | Slovenski VESTNIK

SKUPNA PRILOGA

Meje kot rane

Na koži sveta je vsaka meja znamenje rane. Brazgotina, ki jo je rana zapustila, je lahko prastara, lahko obledela, toda druge so še odprte, še krvavijo, in nekatere se odpirajo vsak dan. Tudi najstarejše lahko začnejo srbeti, rdeti, se odpirati. Tam, kjer je različnost postala sovraštvo, kjer je človek gledal na človeka kot na drugačno bitje - kot na tujca ali sovražnika - je skalpel zarezal v živo meso vesoljne skupnosti, storil silo občutjem skupnih doživetij in skupne usode, razcepil srce solidarnosti: in znamenja tega nasilja še danes razbiramo v političnem zarisu mej, v ločitvi, povzročeni z barvo kože ali z nekim drugačnim odnosom do skrivnosti vesolja, najsibo verskim ali posvetnim, z lažnimi obeti najrazličnejših političnih dogem, s spremenljivo mero privilegijev ali bede. Obstajajo pa tudi rane in meje, ki potekajo skozi eno samo bitje, ga trgajo s protislovji in ga potiskajo v neko shizofrenijo, ki je privilegirano bojišče človeškega bitja in zveri v vsakem od nas: in nihče od nas ni videl v sebi dokončno zmagati duha ali živali, enkrat za vselej. Meja je človekova sovražnica, četudi se je dogajalo tudi, da so jo pomotoma imeli za cilj, ki ga je treba doseči in premagati: za tem tekmovalnim odnosom se je prepogosto skrival nekontroliran naboj agresivnosti. Samo prava beseda, samo pesniška beseda, lahko premaga ovire vsakršne meje, ki je hkrati obrambna kletka in zid jetnišnice. Osvoboditev se lahko porodi le iz miselne zrelosti: že Dostojevski je dejal, da človek, ki se je naučil misliti, nikoli ne bo mogel biti povsem suženj.

Jubilejno srečanje PEN, mednarodni kongres v Luganu, nas obvezuje k radikalni opredelitvi vesti: vabi nas, da se osvobodimo verig predsodkov, kletke fiksnih idej, prevare ideoloških lažnosti, strupa nestrpnosti. Obrnjeni od Alp k Sredozemskemu morju, živeči v srcu Evrope, smo prisiljeni razmišljati o tem morju, ki neprenehoma krvavi, a ki je bilo tudi utripajoče srce srečanja civilizacij treh kontinentov: Azije, Afrike, Evrope. Prisiljeni smo v Evropi, razbiti v sto nasprotij, prepoznati podobo nekega grotesknega Harlekina, ki je že zdavnaj prenehal biti oseba iz komedije in recitira kruti scenarij tragedije, ki se zrcali v vsakem kotiču sveta, od Daljnega vzhoda do Amerike.

Tam, kjer politiki, vojaki in mogočniki sveta niso znali najti nič drugega kot snov prepira, sovraštva ali nasprotovanja, morajo neoboroženi ljudje, ki še vedno verjamejo v prijateljsko krepost besede pri vzpostavljanju kraljestva pojasnjevanja in razumevanja, pisatelji in pesniki, dati občutiti visoko potrebo po posredništvu, ki naj premaga brutalne vzroke nasilja in egoizma. V Luganu bomo razmišljali o najstarejših brazgotinah in o ranah, ki se odpirajo vsak dan: koža sveta je utrujena od bičev, bodal in verig.

Čas je, da se vrne veter nežnosti in da osveži oznojeno čelo človeka, ponorelega v fanatizmu ali ponižanega v prisili k sramotnemu molku. Srečanje v Luganu je srečanje z resnico. Moj učitelj Max Horkheimer mi je večkrat ponavljal, da so - četudi se lahko dozdeva drugače - dobri ljudje številnejši od zlih, da pa imajo zli na svoji strani zmožnost, da se organizirajo. Kaj, ko bi enkrat to uspelo dobrim?

GRYTZKO MASCIONI
predsednik centra PEN italijanske in retoromanske Švice

Pisatelj ob meji

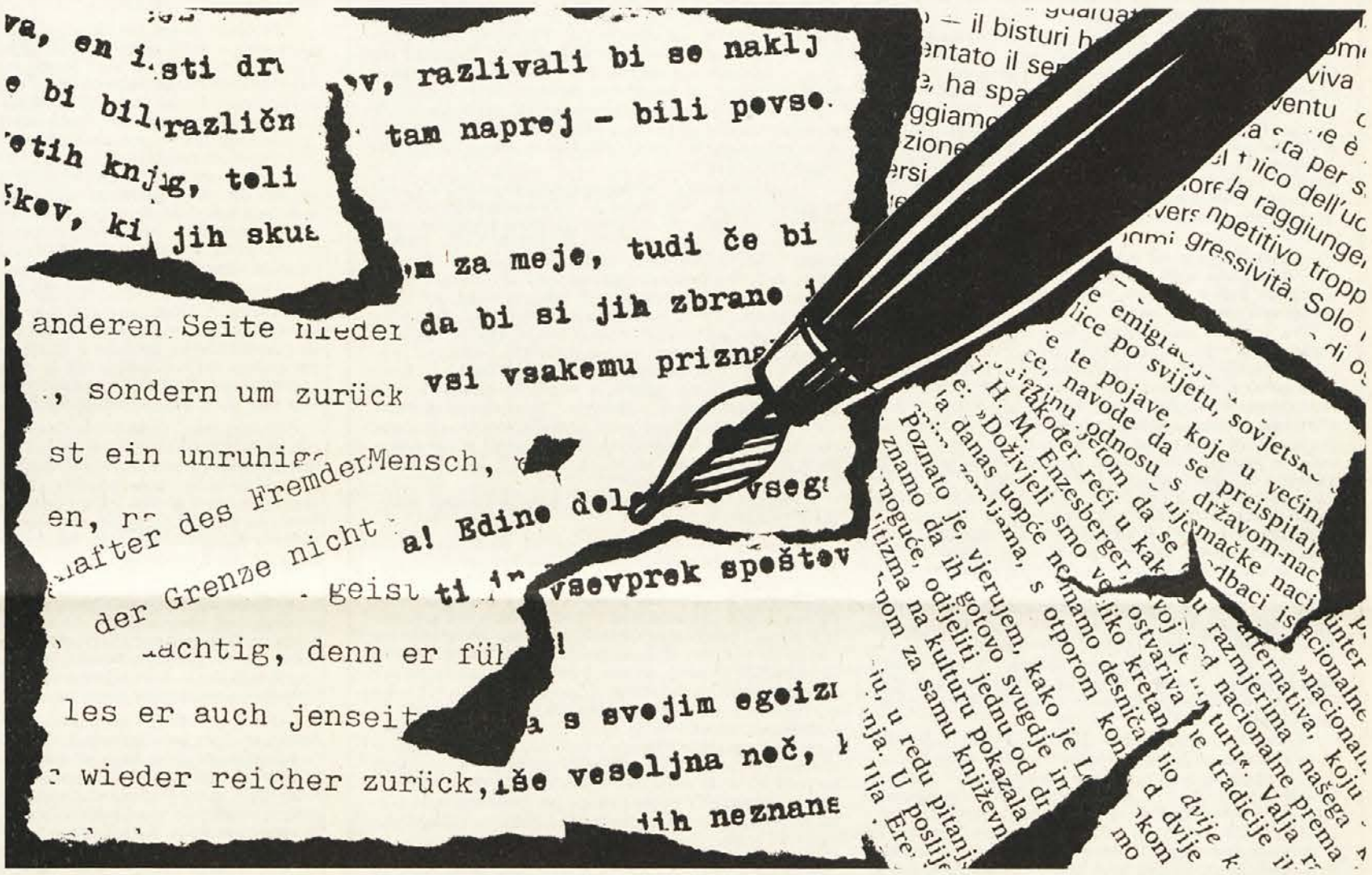

Dvojnost ali shizofrenija meje

Pogovor z Erosom Bičičem, pobudnikom Srečanja pisateljev ob meji v Portorožu

— Ideja o Srečanju se je najbrž utrnila po naključju, kaj ste želeli z njo doseči?

— Vsekakor po naključju. Ne verjamem namreč v kulturni fatalizem, naključja in fatalizma pa ne istovetim. Torej nam od ideje do uresničitve pripravljalcem Srečanja ničesar ni bilo od boga danega. Ista ideja bi se lahko zasvetila tudi komu drugemu, pa bi ne bila morda nikoli uresničena, če bi se porodila v skupini manj zavzetih, v našem primeru bi bil sinonim norih, manj gibkih in širokokotnih ljudi. Hkrati pa ideja ne bi mogla biti udejanjena, če bi ne bilo takšnih političnih in kulturnih razmer, kot so danes, tako v Evropi, kot tudi v Sloveniji, hkrati jo je uresničil tudi nov pogled na italijansko manjšino pri nas, v slovenskem političnem prostoru. Hkrati se je potrdila v zanimanju, odmevih, ki ga je imelo in ga ima portoroško srečanje. Pravzaprav tolikšnega odmeva nismo pričakovali, pa je vendarle potrditev, da je seme, ki smo ga vrgli, padlo na plodna tla. Z radostjo opažam, da je fenomen meje danes eden temeljnih pojmov zahodne civilizacije kot sicer boleče politične in ideološke stvarnosti, a tudi vzpodbuda ustvarjalnosti: kot vprašanje svobode in kompromisa, kot problem romantične nostalgije po sterilni politični preteklosti in nasproti temu iskanje novega, pa tudi kot problem strahu pred tehnologijo in aidsom. Torej fenomen meje kot svobodnega prostora v binarnem sistemu med »ja« in »ne«.

— Po vaših besedah bi lahko sklenili, da je meja hkrati boleča, hkrati pa potrebna kot vzgib ustvarjalnosti. Katere meje kot humanist priznavate in katerih ne morete sprejeti?

— Ne priznavam nikakršnih mej, bi bil prvi in spontan odgovor. A se hkrati zavedam, da si tolikšne neodgovrnosti ne morem privoščiti, predvsem zato ne, ker bi brisanje vseh mej pomenilo v tem svetu, kot ga dojemamo, kaos, entropijo, smrt neke civilizacije, navsezadnje konec različnosti.

— Kaj bi po vašem pomenil konec različnosti, katere se vedno bolj oklepamo kot nečesa nujnega, nečesa, kar mora ostati?

— Predvsem nedoumljivo osiromašenje. Kaj bi bila noč, če bi ne bilo dneva? Torej se ob ukinitvi različnosti postavlja pod vprašaj bistvo človeka. Toda, če se vrnem k vprašanju meje: eno je teoretično in poetično snovanje o meji, drugo pa so meje, ki so jih vrezale v našo kožo mednarodne vojaške komisije, ne da bi nas vprašale, ali nas bolijo. Obstaja torej dvojnost - shizofrenija pojma meje, in sicer meja kot zgodovinska in politična realnost in meja kot literarna fikcija. Slednja je v evropski literaturi ogromno prispevala: od Kafke do Musila, od Rilkeja od Chopina. In vselej je bila boleča, kar seveda odpira eno temeljnih estetskih vprašanj, ali je bolečina nujna za ustvarjalnost.

— Roger Escarpit je dejal, da srečno ljudstvo najbrž ne bo imelo zgodovine, gotovo pa ne bo imelo literature.

— Najbrž je res, da bi bila brez slehernih mej (beri ran) evropska literatura osiromašena, a prav tako ubožna, če bi ne bilo tudi srečnih umetnikov. Toda to je poglavje univerzalne svetovne bolečine, človekove determiniranosti, absolutne resnice, ki je veljala enako za Evripida kot Joycea. Toda nikakor nimamo namena portoroškega srečanja spremeniti v žrtveni kongres, pač pa naj bi pomenilo možnost preseganja bolečih meja, ki jih kot človek ne moreš sprejeti. Kajti človek ima v sebi neskončno veliko mej, ki pa pomenijo bogastvo njegovega duha, predvsem zato, ker jih znova in znova skuša preskočiti. Ni nas treba biti strah, da bi čez noč odpravili vse meje in nenadoma postali neustvarjalni in osiromašeni. Tega se nam res ni treba bati; če porušimo tiste, ki rušijo človeško dostojanstvo, pa niso redek primer niti v Evropi. In srečanje je drobec, ki ga lahko prispevamo k temu. Ne gre torej za Sizifovo delo, temveč predvsem za poskus demistifikacije problema in skupne odprtosti, kot neizpodbitnega pogoja za kakršnokoli reševanje prvega. Menim, da je bolje, da se odkrito pogovorimo tudi o tako imenovanih občutljivih temah, kot da le svetoboljno recitiramo pesmi z meje, ki samo zato, ker so nastale na prepihu, še nimajo nikakršnega zagotovila, da so tudi dobre.

— Torej verjamete v moč takšnega srečanja?

— Vzemimo hipotezo, da je velika večina ljudi na tem svetu za to premagovanje. Toda plašnice zmorejo veliko manj kot dober diktator, učinkovit general, menežer multinacionalne družbe. O tem zares ne bi smeli imeti iluzij, če imamo v mislih neposreden učinek. Toda ne pozabimo, da je umetnost, literatura, vest človeštva, in da je veliko političnih idej nacionalnih zavesti črpalo svojo energijo prav iz umetnosti, še posebej iz literature. In res je tudi, da se je narod, ki se je znašel v zapletenem položaju, obrnil ali k umetnosti ali k religiji. Danes obstaja vse nevarnejše neskladje med tehnološkim razvojem in intelektualnim človekovim bistvom, in umetnost je morda prva, ki je zmožna blažiti to nesorazmerje, in upati je seveda, da bodo centri moči to razumeli.

MAJDA SUŠA

»Ljubezen je vedno svoboda odprtost, eros razdalje«

Pogovor s pisateljem in esejistom Claudiom Magrisom

— Kakšen je po vašem mnenju pomen srečanja pisateljev ob meji v Portorožu?

»Odgovor je seveda nekako obvezujoč: ta pobuda nudi možnost pisateljem različnih dežel, ki imajo podobne izkušnje, da se med sabo srečajo.Seveda pa nima smisla, da bi iz te vrednote delali neke vrste retoriko: kot je na primer retorika misliti, da imajo pisatelji, ki prihajajo iz tega območja, tudi zelo velike sorodnosti in podobne pisateljske izkušnje. Literatura ima namreč svoje poti. Morda je najbolje, če se srečamo brez programov in vidimo, kaj bo iz tega nastalo. Menim, da je najgloblji pomen te pobude prav v možnosti, da se srečamo. Za literaturo so najpomembenjše manjše priložnosti: pogovor med odmori je včasih pomembnejšiod poročil na simpoziju. Seveda so tudi simpoziji potrebni, ker ustvarijo okvir, v katerem nato nastanejo tiste nepredvidene novosti, ki jih noben program ne more predvidevati. Dejstvo, da je to mlada pobuda, "in fieri", ji daje tudi prednost, ker še ni zaznamovana. Z leti, ko bo postalaetablirana manifestacija, se bo mogoče razvila v neke vrste institucijo, pomembno in sholastično, prav sedaj pa doživlja najpomembnejšo fazo. Ker še nastaja, je zanimivejša od že etabliranih srečanj.

Vsaki manifestaciji pa grozi nevarnost tavtologije. Pri vsaki podobni pobudi obstaja nevarnost, da v določenem trenutku spregledamo predmet naših pogovorov in odkrijemo, da med nami v resnici ni nič skupnega in se je pobuda ponesrečila. Ne moremo gojiti mesijanskega upanja, da bi s takim srečanjem lahko rešili temeljne probleme sožitja samo zato, ker smo avstrijskemu, italijanskemu in slovenskemu pisatelju dali možnost, da se srečajo. S tem ne bomo avtomatično rešili položaja Slovencev na Koroškem ali v Italiji. To bila le velika utvara. Saj literatura ni edino in najbolj privilegirano sredstvo.«

— Handke je pred kratkim v intervjuju v Književnih listih Dela trdil, da je Srednja Evropa samo zemljepisni pojem. Kaj po vašem danes pomeni pojem srednjeevropske kulture?

»Ta pojem v resnici danes ne pove nič natančnega, Handke ima v tem smislu popolnoma prav. Lahko bi bil celo radikalnejši. Niti z zemljepisnega vidika ta pojem nima povsem določenih okvirov; niti v preteklosti jih ni imel, čeprav sorazlični načrti nosili to ime. Lizstu je Mittelevropa pomenila nekaj drugega kot Constantinu von Franzu. Tudi danes ima, odvisno pač od zornih kotov, različne pomene. Nedvomno pa predstavlja pojem, na katerega se sklicuje neko fluidno občestvo, ki ga ne moremo določiti ali kodificirati, inki ga tvorijo kulturni, zgodovinski in civilizacijski elementi, ki delujejo kot background,vendar ne bi smel postati osrednja misel naše ustvarjalnosti. Govoriti preveč o tej skupni dediščini in se zavestno sklicevati nanjo lahko postane retorično opravilo. Pojem Mittelevrope je le del naše resničnosti, ki jo moramo doživljati kot neko nedoločeno družinsko skupnost, o kateri je bolje ne razmišljati preveč, na katero pa se konec koncev čutimo vezani.«

— Pa ste bili vendar med tistimi, ki so obnovili razmišljanja o Srednji Evropi. Se ne počutite nekoliko krivi, da razmišljanje trenutno zadobiva skoraj sejemski značaj?

»Glede tega vprašanja ni upravičena tista dialektika, ki je značilna za hitro potrošnjo kulturne ponudbe: takojšnje navdušenje in prav tako hitra zavrnitev. Dejstvo, da nek pojav pride v modo, ne pove ničesar o pojavu kot takem. Če potem vsak modni pojav ljudje površno sprejmejo in gojijo, je to stvar ljudi, in ne pojava. Vsak pojav je mogoče razvrednotiti, če ga obravnavamo površno. Zato sploh ne čutim krivde in sploh ne poskušam, kot je včasih napisal Cases, zaustavljati "golema", ki sem ga povzročil. Nevarnost za tiste, ki živijo v krajih, kjer se kulturna razprava osredotoča okrog pojma Mittelvrope, je predvsem v tem, da se pretirano ukvarjajo s tem problemom. To je slabo le v toliko, kolikor slabi zanimanje za druge pojave.«

— V nekem aforizmu iz leta 1945 Canetti pravi, da se nacionalizma ne dapremagati z internacionalizmom, temveč s plurinacionalizmom. Živeti ob meji pomeni za nekatere uresničevati plurinacionalizem (aktivna dvojezičnost, odprto in konstruktivno soočanje s sosedom), drugim pa je to le prilika za oživljanje in razpihovanje nacionalizma.

»To uvaja dva problema. Živeti ob meji je sreča ali nesreča: sreča, ker je nedvomno možnost bogatenja, odkrivanja drugega, različnega, ki ni drugačen samo zaradi narodnosti, temveč tudi zato, ker je nosilec drugačnih vrednot; večkrat pa je bilo predvsem nesreča, ker je razpihovalo napetosti, sovraštva, zamere, obojestransko nepoznavanje. V zgodovini kulture je prevladala kratkovidna perspektiva, da se je ignoriralo soseda, hkrati pa oziralo po daljnjih kulturah. Situacija napetosti je večkrat privedla do zaprtosti, kar pomeni veliko nevarnost, tudi zato, ker je dovolj le majhen vzvod, da se sproži usodni mehanizem sovražnih zamer. Včasih imam občutek, da naravna pripadnost nekemu narodu, civilaziciji, jeziku, postane nepremagljiva lastnost neke kulture. Le če ne minimiziramo resnične nevarnosti nasprotij, lahko živimo prave možnosti odprtosti, srečanja, sožitja. To je pravi duh takšnih srečanj. Takšna srečanja nedvomno spremljamisel, da literatura lahko pripomore k sožitju, ne da bi jo pri tem izrabili.

Drugi problem je nacionalizem ali nadnacionalizem, saj Canetti nedvomno polemizira z marksizmom in vsemi kozmopolitskimi ideologijami razvetljenskega značaja, ki ne upoštevajo dovolj vloge in pomenanacionalnega elementa. Za vsako filozofijo miru, ki meni, da lahko zaobide pomen narodne pripadnosti, pomeni to le obubožanje in polom. Potrebam miru v resnici služi leplurinacionalnost. Po mojem je zgrešeno in nemogoče iti mimo nacionalnega elementa, ker je del naše zgodovine, naše osebnosti, zato je popolnoma abstraktno odklanjati ga ali ga imeti za prirojeno čustvo. Mislim, da je sestavni del neke civilazicije. Grillparzer pravi: od človeškosti do živalskosti z nacionalizmom. Ta stavek nedvomno opisuje zgodovinski proces, vendarpa Grillaprzerja ne smemo sprejeti dobesedno, češ da mora nacionalizem nujno privesti do živalskosti. Mislim, da je legitimna navezanost in obramba naše narodnosti del naših pravic in dolžnosti. Kot pa je rekel Max Brod, se moje dolžnosti do mojega naroda končajo tam,kjer se začnejo moje dolžnosti do človeštva.

Po drugi strani pa obstajajo ljudje, ki so bolj ali manj plurinacionalni. Nedvomno so plurinacionalni vsi tisti, ki živijo ob meji; to bi lahko bil pravi argument tega srečanja, saj so, v primerjavi z ostalimi, ki živijo v notranjosti neke države, zares večnacionalni. Večnacionalni pa so tudi obsedeni nacionalisti, ker so občutljivejši za to vprašanje. Plurinacionalnost tako označuje vse tiste, ki živijo ob meji, in je lahko negativna ali pozitivna. Če pa govorimo o literaturi, mislim, da je jezik odločilnega pomena. Literatura ima narodnost in ima narodnost jezika, v katerem se pisatelj izraža. Tudi Canetti je kljub svoji večnarodnosti pisatelj v nemškem jeziku, zato je njegova "Kulturnation" nemščina. Večnarodnost je izredno zaželena, pomislimo le na pisatelje avstro—ogrskega cesarstva. Vsaka literarna izkušnja pa mora pri posameznem pisatelju postati nacionalna: tako je bila pri Kafki nemška, pri Čapku češka.«

— Katere so vaše dileme ustvarjalca ob meji oziroma v Trstu?

»To je zanimivo vprašanje. Mislim, da se pisatelj ne more imeti le za pisatelja ob meji.Vsakdo naredi in piše to, kar more. Vsakdo nosi s sabo svoje probleme, osebne, kakršnekoli že, in občutljivost, ki jo je v mojem primeru determinirala tudi stvarnost v Trstu in okolje, v katerem sem zrasel. Vendar ne čutim dilem samih po sebih, temveč se mi porajajo ob posameznmih zadevah, s katerimi se ukvarjam. Dejstvo, da sem pisatelj ob meji, lahko pogojuje mojo izbiro tematike. Ko sem se denimo v Turinu odločil, da bom pisal o habsburškem mitu, je bilo to pogojeno z občutljivostjo okolja, v katerem sem zrasel. Sicer pa si ne postavljam posebnih dilem, ker bi drugače obstajala nevarnost, da se delam pisatelja. Biti pisatelj ob meji ali se to delati, je velika razlika. Obsedenost, s katero nekateri Tržačani gledajo na svoje mesto, je pravo nasprotje ljubezni, ki mora biti vedno svoboda, vedno odprtost, platonični eros, se pravi eros razdalje.«

— Prav s svojo zadnjo knjigo »Donava« ste se podali na "sentimentalno popotovanje" po Donavi in raziskali daljnjo in bližnjo zgodovino, a tudi kulturne sorodnosti dežel, skozi katere teče ta večnacionalna reka. Kakšen pomen ima to popotovanje?

»To je res sentimentalno popotovanje. Sledim reki in potujem v času, poskušam brati pokrajino ne samo v sedanjosti, ampak tudi v preteklosti, ker zgodovina pušča svoje sledi na sedanjosti. In seveda je Donava zame izgovor, ker mi ta kultura, ki jo poznam dosti bolje od drugih, nudi govorico in način, s katerim mi je mogoče razumeti, ne toliko kulturo ob Donavi, kot pa svet in življenje. Popotovanje in pripovedovanjem o njem je potovanje eksistence, soočanje s problemi časa, časovnosti zgodovine, v katerem kultura ob Donavi postane jezik. Tako kot je zame jezik italijanščina, s katerim se izražam, vendar ne samo o Italiji, temveč o svetu nasploh, tako v eksistencialnem kot v zgodovinskem in družbenem smislu. Je poskus neposredne avtobiografije in popotovanja po svetu, s tisto perspektivo in potjo, ki sta mi edini dovolili, da govorim o svetu in o življenju.«

BARBARA GRUDEN

Brazgotine sveta

Že sama misel na mejo me spravlja v slabo voljo. Zato bi raje govoril o svetu brez meja, o svetu, kjer nihče nikomur ne bi bil v napoto, kjer bi vladal mir in sožitje med narodi, bila samoumevna enakopravnost jezikov, svobodno izražanje mnenj ter pravična delitev dobrin. Govoril bi o svetu, kjer ni sovraštva, ne lakote in ne orožja. Toda zdaj teče beseda o mejah kot brazgotinah sveta, o stvarnosti, s katero moramo živeti. Pot iz nje je najbrž neskončna, verjetno pelje v nove prepade, v nova razočaranja. In s tem občutkom naj napišem nekaj pametnih misli, ko pa vidim, kako sem pri tem utesnjen, zakaj meje so tudi meni prizadejale marsikatero rano in zapustile brazgotine, ki mi izzivajo neprijeten spomin.

A kljub temu me vedno prevzame dober občutek, kadar govorimo o odprtih mejah, o mirnem sožitju in o dobrem sosedstvu. Saj je na videz res vse lepo in idilično, kot da so meje samo še nekaj formalnega, da bi jih lahko odpravili, a jih puščamo iz gole navade. Vozimo se iz ene dežele v drugo , tam kupujemo potrebne ali nepotrebne reči in s tem prispevamo h krepitvi turizma in gospodarstva v obmejnih regijah. Čemu potem govorimo o mejah kot brazgotinah sveta, ki se nam zdijo tako nepotrebne, celo boleče?

Že v mladih letih sem moral vzeti na znanje, da je svet po dolgem in počez prepleten z mejami. Najprej sem zvedel za mejo sosedovega vrta, kjer so zoreli žlahtni sadeži, ki so vabili lačne oči. A nisem smel ponje, čeprav so čez čas popadali na tla in tam segnili. Kot pastir sem jih večkrat dobil po grbi, če mi je drobnica ušla v sosedovo deteljo. Potem sem spoznal občinsko mejo, okrajno in državno mejo. Vzel sem jih na znanje kot nekakšno nujno zlo, ki uravnava družbeno življenje. Tako gledano mi meje ne pomenijo velike ovire. Take meje gotovo ne sekajo ran in puščajo brazgotin, vsaj meni ne, čeprav vem, da zaradi njih pride tudi do sporov.

Boleče so druge, nevidne meje, tiste, ki človeka utesnjujejo od znotraj, ki mu ožijo njegov duhovni in kulturni prostor, ki mu jemljejo identiteto, prostor pod soncem, kjer bi lahko brez strahu govoril svoj materin jezik in razvijal svojo narodno kulturo. Te meje so odraz vsakodnevnega življenja, v katerem pride na površje vse tisto, kar sicer odklanjamo in obsojamo, v resnici pa počenjamo reči, ki povzročajo krivico in s tem huda nasprotja. Take meje so hujše od železnih zaves. To so škarpe prezira, ob katerih se ubije sleherna namera humanosti. To so brazgotine sveta, ki ovirajo, da bi svet bil lepši, brez narodne mržnje. Take meje ustvarjajo le močnejši, ki svoje početje opravičujejo s »strahom« pred šibkejšim, kar pa je po vsaki logiki popoln nesmisel in norčevanje in namerno zavajanje javnosti. Na žalost tako miselnost tu na Koroškem zagovarjajo tudi možje, ki imajo v rokah oblast. Sadovi take politike so kajpada vidni: manjši postaja vedno manjši, večji vedno močnejši. To pa je v nasprotju s tem, o čemer sicer vsi govorijo in kar je srčna želja vseh dobrih ljudi.

Čemu potem govorimo o svobodi, zakaj vehementno zagovarjamo človekove pravice in se hvalimo z odprtimi mejami in dobrim sosedstvom? Zakaj smo ustvarili prostor Alpe-Jadran in poudarjamo kulturno raznolikost tega zgodovinsko pomembnega predela v Evropi? Zakaj narodnim manjšinam pripisujemo pomembno vlogo mostu, ki naj bi odpravil nacionalna nasprotja, ki so nekoč naš kontinent pahnila v zločinsko morijo, ko pa politika ne ubira poti, ki bi pospeševala tak razvoj, ampak daje potuho tistim, ki sejejo sovraštvo in razdor.

Zato je prav, da se ustvaljamo ob takih vpršanjih in z odprtim in iskrenim dialogom skušamo odpraviti boleče sadove, ki nam jih je zapustila zadnja svetovna vojna. Če se s tem vprašanjem - meje kot brazgotine sveta - ubadajo tudi pisatelji, je to tem pomembnejše. Če to počno pisci, ki prihajajo iz treh sosednjih in drugih dežel, je teža takega posveta tem večja. Saj tako skupno doprinašajo k temu, da bi naš svet poslej imel manj mej, več svobode in več razumevanja za narodne manjšine, ki menda tvorijo bogat mozaik, katerega smo tako lepo združili v prostor Alpe-Jadran.

Vsake besede, ki bi doprinesla k zbližanju narodov in narodnih skupnosti ter njihovih kultur v tem prostoru, se je treba veseliti. Vesel bom, če bo prišlo do premika vsaj med pisatelji, ki živijo ob mejah različnih kultur. Mislim, da so najbolj poklicani spraviti v tek medsebojno kulturno izmenjavo. Zato si srčno želim, da bi vse lepe besede, povedane na tem srečanju, vsaj delno postale resničnost. Da bi bile učinkovita utež tistim, nič humanim in razdirajočim, ki ustvarjajo nove, boleče meje, katerih resničnost občutimo iz dneva v dan.

Ob tej priložnosti ne morem mimo tega, da ne bi pokazal na razmere na Koroškem, kjer hočejo razdreti skupno dvojezično šolo, slovenske otroke ločiti od nemških, da jih ne bi »zastrupljali« s slovensko besedo. To je huda namera, ki bi podobo naše dežele spremenila v območje nemške monokulture, saj v takih ločevalnih ukrepih slovenska beseda ne bi imela lepe prihodnosti, počasi, a gotovo bi utihnila in se znašla na robu Karavank, kamor nas, koroške Slovence, še vedno potiskajo. Zato z veliko zaskrbljenostjo gledam v prihodnost, ki posebno slovenskemu pisatelju na Koroškem ne obeta bralcev, ki bi segali po njegovih delih. Žarek upanja vidim v prebujanju tistih avstrijskih sodeželanov, ki se zavedajo takih posledic in zato vedno bolj odločno stopajo v javnost ter izrekajo svojo solidarnost naši narodni skupnosti. Upam, da bodo zbudili tudi vest odgovornih politikov, da bodo zavrgli smrtonosno namero, namreč vsiliti nesmiselno mejo med Slovence in Nemce na Koroškem. Posebna solidarnost pisateljev večinskega naroda mi daje upanje, da bodo politiki vendarle spregledali, da je naša bodočnost v skupni poti in ne tisti, ki nas razdvaja in ločuje.

Teh brazgotin imamo na svetu že dovolj. Prispevajmo k temu, da ne bodo nastajale še nove!

ANDREJ KOKOT

PRILOGO SO UREDILI

MAJDA SUŠA — Primorske novice
VOJMIR TAVČAR — Primorski dnevnik
ANDREJ KOKOT — Slovenski vestnik
JOLE NAMOR — Novi Matajur

Niti tržaška burja ne razpiha meglic

Niti ostra tržaška burja, ki kdaj pa kdaj zapiha nad mestom, ne zna in ne more prevetriti ozračja in očistiti pročelj in streh že postaranih stavb. Lestenci in svetilke oddajo malce nostalgično svetlobo, ki ostaja zamejena med štirimi zidovi in ji ne uspe, da bi zažarela širše, močneje. Takrat pa, ko se skuša iz meščanskih in malomeščanskih prostorov seliti v zračne širine, se luč očrni z nacionalističnimi zaprtostmi in životari v svoji nič kaj spodbudni barvi. Tak je pač Trst - navzven se kaže kot lepa gospodična, če pa jo pogledaš od blizu, vidiš, da ji obraz kazijo starostne črte. Navzven se kaže kot samozavesten gospod, ko pa govoriš z njim, takoj opaziš, da je siten in hoče le prosjačiti, da bi dobro živel, saj mu je ustvarjalno delo deveta briga. In tudi to je Trst - kjerkoli se predstavi, se hvalisa s svojimi raznorodnimi možgani, večplastno družbeno strukturo, z mnogimi narodnostmi, ki da jim daje domovanje, seveda s pripisanim klicajem, da je zadnji branik pred barbarsko civilizacijo, da je samo, od vedno, in zmeraj bo »italijanski«.

Tako je torej ta podoba. Za parolami demokracije in odprtosti se skriva neverjetna ujetost v preživeto mišljenje, da so vsi, ki govorijo in mislijo drugače, sovražniki, da ogrožajo ne vem kakšne ideale in celo ljudi. Kot da bi večznačnost siromašila in morila, ne pa narobe: bogatila, oplajala, rojevala univerzalne svetove, po katerih hrepeni vse napredno človeštvo.

Zato hodita tudi obe kulturi, italijanska in slovenska, vsaka svojo pot. Ne srečata se, nočeta si podati roke in se soočati, kar bi seveda privedlo do plemenite sinteze. Združitev seveda ni možna v unifikaciji, kar je konec koncev nepojmljivo. Tu mislimo predvsem na sintezo v sožitju, ki je možno le takrat, ko so vsi strahovi poraženi. Do tega pa je še dolga pot... Medtem ko je slovenska narodnostna skupnost v Italiji vedno poudarjala in še vedno podčrtuje, da je sestavni del mesta in dežele Furlanije-Julijske krajine, je večinski uradni krogi nočejo priznavati. Brezbrižni so do te problematike, nočejo pogledati v kulturno žitje manjšine. Ne vem, koliko tržaških italijansko govorečih meščanov zna, da imamo Slovenci razvejano kulturno,umetniško, gospodarsko, športno življenje. Krajevno časopisje domala ignorira ta obraz in se o Slovencih razpiše samo zaradi tega, da nič slutečo večino opozori, od kod prihaja nevarnost, kdo ji streže po življenju... Kajti, pomislite, slovenska narodnostna skupnost hoče biti enakopravna in si celo želi uporabljati svoj materni jezik.

Eden izmed najbolj značilnih pokazateljev te zaprtosti in slabe vere je v zadnjem času vprašanje Slovenskega stalnega gledališča v Trstu. Prav te dni je njegov obstoj pod velikim vprašajem. Blagajna je prazna, tako da od 1. februarja zaposleni ne dobivajo več plač, poleg tega pa bo še težko zadostiti zahtevam ministrstva za prireditve, ki narekujejo, da morajo imeti stalna gledališča kar 150 prireditev. Nič se še ne ve, kako bo z zahtevo, da oblasti priznajo SSG status manjšinskega gledališča in naj gledajo na to problematiko skozi zorni kot posebne specifike. Zaenkrat je torej še vse ovito v meglo... Tržaško ozračje si seveda problema ne postavlja, čeprav gre za eno izmed treh najbolj reprezentativnih kulturnih ustanov v mestu (poleg Verdija in Rossettija). Kot da ne bi šlo za eksistenco ljudi in enega izmed pomembnih faktorjev v življenju tega mesta. Zakaj tako? O tem naj razglabljajo politiki ali celo sociologi in psihologi, mi lahko le ugotavljamo, da je ta ena izmed žalostnih resnic.

Takih stvarnosti pa je še in še. Zato smo hoteli v tem zapisu opozoriti, da so razmere v prostoru, ki se oblači v svilo srednjeevropske duhovne razsežnosti, vse rej kot normalne. Seveda, raje bi pisali o ustvarjalnih dilemah in mejah, o cenzurah in avtocenzurah, o semantiki devalviranih besed. A tudi taki zapisi, ki imajo izrazito pragmatična obeležja, so potrebni, da se misel ne izogne goli realnosti.

MARIJ ČUK

2000 let evropske civilizacije

»Sicer pa gre skoraj vsem nam, starim Evropejcem, zares slabo. Naš položaj je veliko preveč umeten in zapleten, naša prehrana in način življenja sta brez prave narave in naši družabni stiki brez resnične ljubezni in dobrohotnosti.«

To ni tarnanje sodobnega evropskega pesimista, temveč misel, ki jo je pred skoraj 160 leti, leta 1828, zapisal zvesti Goethejev tajnik J. P. Eckermann. Ostala je sploh edina misel, kar jih je nemški pesnik izrekel o Evropejcih. (Je očetu pojma »svetovna književnost« Evropa premalo obetala?).

Več je Goethejevih misli o Nemcih. Tako na primer v nekem pismu iz leta 1820: »Usoda Nemcev je pač, da se bodo dvignili kot predstavniki vseh državljanov sveta.«

Usoda se je izpolnila: Nemci so se dvignili, hoteli so postati predstavniki vsega sveta, sprožili so dve svetovni vojni, in če nič prej, se je najkasneje po obeh katastrofah uresničila Goethejeva trditev, da gre Evropejcem »zares slabo«, in da so razmere »preveč umetne in zapletene«. Kako naj bi bilo drugače?

Nemcem ostaja trpka misel, da so se - za nedoločen čas, morda za vedno - iz naroda protagonistov spremenili v narod statistov. Tako vsaj vidijo stvar nostalgiki. In še hujše je zanje in za ostale Evropejce spoznanje, da so v katastrofo pahnili ves kontinent, katerega položaj danes v mnogih pogledih spominja na položaj nekdanjih evropskih kolonij.

Evropejci po letu 1945 nimajo več v rokah svoje usode - o njej odločajo drugi.

Posnemanje in izvirnost

Neutemeljeno bi bilo govoriti o izključni krivdi enega od evropskih narodov, četudi se na njegovo ime v spominu milijonov še danes lepi kri. Nemci so se učili iz bogate evropske zgodovine, se temeljito naučili obrti, kako je treba vladati drugim, in izpopolnili vsa potrebna tehnična sredstva. Če odmislimo orožje in organizacijo, je v dvanajstih letih, ki so zapečatila usodo Evrope, Hitler pokazal prej veščino posnemanja kot izvirnosti. Navdih za parade in uniforme je lahko dobil pri Mussoliniju, za koncentracijska taborišča pri Angležih (in Stalinu), za kulturo totalitarne države pri srednjeveški inkviziciji, za holokavst, pobijanje narodov, pri Rimljanih... Italijanski fašisti so svoje imperialne cilje utemeljevali z geslom o dvatisočletni civilizaciji. (Ob tem so nemški pač morali skromno molčati). Kaj vse je bila ta civilizacija?

Vsakdo, ki ne verjame (več) v moč in poslanstvo enega naroda, ene države in enega vodje (kar je bilo zapovedano verjeti našim staršem), bi se moral podati na potovanje v dvatisočletno zgodovino evroske civilizacije. Ni dovolj, če o njej beremo, poslušamo, če jo gledamo na televizijskih zaslonih. Vsa čutila, kar jih imamo, ne zadoščajo, da bi jo doumeli in spoznali, zakaj je Evropa lahko toliko časa vladala svetu.

Vseeno je, kje začnemo to potovanje po krščanski Evropi, in tudi, kje ga končamo. Če človek živi na stičišču romanskega, germanskega in slovanskega dela kontinenta, je kronološko morda najbolj pregledno, če jo uberemo proti zahodu.

Včerajšnje žrtve - novi gospodarji

Mimo Redipuglie, ene od tolikih množičnih grobnic, naprej proti jugu, na Aeninski polotok. Mimo izbrisanih civilizacij, etruščanske na primer, ki je upala, da jo bodo ciklopska zidovja varovala pred sovražnimi Latinci. Niso. Kdove koliko je bilo pobitih starcev in otrok, posiljenih žensk, odpeljanih sužnjev pod ruševinami Cortone, Perugie, Orvieta ... Bolje se je godilo kristjanom, ki so se skrivali v Karakalinih katakombah v večnem mestu. Ne pa tistim, ki so jih za zabavo metali zverem v Koloseju. Takrat je etruščanska kultura, žrtev enega mnogih totalitarizmov, že tonila v pozabo.

A kristjani, včerajšnje žrtve, so se kmalu naučili veščin gospodarjev. Morda najbolje v Španiji. Katedrala v Salamanki: faraonska stavba, v kateri vzbuja turistom občutek tesnobe prostor, kjer je zasedala sveta inkvizicija, in ob njem pripravne jetniške celice. Zares krvava dežela - ni čudno, da je osvojila tolikšen del sveta. Pred pol stoletja so se Španci spet začeli pobijati med seboj. Danes državljanska vojna ne velja za priporočljivo temo pogovorov. Preveč je še živih, ki imajo slabo vest. Sprava bo, upajo mnogi, prišla sama po sebi.

Baskov španski problemi ne zanimajo. Ena od mnogih nerazumljivih evropskih usod je hotela, da so prišli v okvir države, ki je ne občutijo kot svoje. In ker majhne usoda najbolj tepe, jim je pripadla čast, da je njihova Guernica prišla v zgodovino kot mesto, v katerem so letalske bombe prvič padale na civilno prebivalstvo. Vojskovanje se je poslovilo od nekdanjih nenapisanih pravil.

Zveneča imena Evrope

Koliko je sploh vseh teh evropskih zatirancev - od Kataloncev, ki z zidnimi napisi po pirenejskih prelazih plašno izpovedujejo svojo pripadnost (»Sem catalans. Parlem català« - »Smo Katalonci. Govorimo katalonsko«), do francoskih Bretoncev in Okcitancev, britanskih Valižanov, Škotov in Ircev - vseh teh množic, ki so jih tolikokrat že poskušali pobijati, predrugačiti, prekrščevati, podjarmiti, ponižati ... Tako tudi Francija, »la grande nation«, domovina lažnih obetov revolucije, ki je govorila o svobodi, enakosti in bratstvu.

Koliko milijonov Evropejcev je umrlo na bojiščih, od Waterlooja do Verduna? Čudno, da premore Evropa toliko zvenečih imen bojišč - več kot katerikoli drug kontinent? Bojišč, morišč, uničevalnih taborišč, slavnih grmad in zažganih čarovnic, krivovercev, upornikov, oporečnikov, agentov, odpadnikov, partizanov, kulakov, banditov, esesovcev, pokopanih ob vojakih, vojakov, pokopanih ob civilistih. Nepravovernih znanstvenikov, kakršen je bil Galileo, in prekletih krivovercev, kakršen je bil Luter.

V zlati Pragi so se nasprotnikov reševali tako, da so jih metali skozi okno, ali pa tako, da so jih pred sodišči silili priznavati vse, kar jim je bilo zapovedano. Naprej po srednji Evropi, v prvo nacistično taborišče - Dachau. Niti ko so bili skupaj za bodečo žico, se pripadniki podjarmljenih evroskih narodov, če je verjeti pričevanjem, niso pretirano dobro razumeli. Naprej, v Buchenwald pri Weimarju, kjer je živel pesnik, ki je morda slutil usodo. Poljakom to taborišče ne zapušča globokega vtisa. Pravijo, da ni nič v primerjevi z Auschwitzem.

In v primerjavi z gulagi sovjetskega tipa? Arhivi še niso odprti, ljudje molčijo, in še mnogo let bo moralo miniti, preden si bodo Evropejci lahko - morda, morda - ogledovali tudi sovjetska taborišča. Angleži so poskrbeli, da od taborišč, v katerih so v Južni Afriki puščali umirati burske ženske in otroke, ni ostalo ničesar.

München? Pivnica, v kateri se je rojevala neka ideologija? Pozabljeno.

Spet na izhodišču potovanja, kjer se eni obmetavajo z Jasenovci in Rižarnami, drugi s fojbami, tretji z roškimi grobišči, četrti z Golim otokom ... Kjer so tisti, ki znajo en sam jezik, na to ponosni in terjajo to evropsko vrlino tudi od drugih (»tu se govori samo ...«) - kolikokrat že v evropski zgodovini!), drugi pa, ki znajo razen tega tudi misliti samo v enem jeziku, vrlino povzdigujejo na raven državotvorne ideologije.

Spet bi se, ko bi jim bilo le dano, radi obmetavali z bombami in granatami. Ničesar ne bi razumeli na potovanju v evropsko civilizacijo. Kvečejmu bi se morda še naučili kakšne nove tehnike komuniciranja na tem prekletem kontinentu.

VITKO KOGOJ

»Stari nacist je danes manj nevaren kot armada menežerjev...«

Pogovor z dramatikom Petrom Turrinijem

— V zadnjih letih vedno znova zasledimo v razpravah pojem Srednje Evrope, ki naj bi označeval željo po intenzivnejšem kulturnem sodelovanju v prostoru nekdanje Avstro-Ogrske monarhije. Kako ocenjujete tak koncept Srednje Evrope?

» Mislim, da moramo razlikovati dve stvari. Če se srečujemo pisatelji, umetniki, misleči ljudje iz tega srednjeevropskega prostora, kjer danes najdemo tako kapitalistične kot socialistične države, da bi se pogovarjali o razlikah in stičiščih ter informirali drug drugega o kulturnem ustvarjanju in o razmerah, v katerih ustvarjajo, je to zame zelo lepa ideja. Povsem druga stvar pa je, če pride to govoričenje o Srednji Evropi z uradne strani. Temu načelno nasprotujem, ker s tem samo skušajo skriti zoprne vsakdanje posle pod duhovito, lepo zvenečo nadgradnjo. Vrhu tega so take ideje, če jih propagirajo uradni avstrijski zastopniki, večinoma samo post monarhistične sanje«.

— Kakšno pa je vaše stališče do projekta Alpe-Jadran, saj tudi tam poskušajo sodelovati preko meja - tako na kulturnem kot tudi na gospodarskem področju?

»Tu velja po mojem isto kot za koncept Srednje Evrope. Že dolgo mi je zoprno, da vedno znova konstruirajo lepe proslave preko meja, v lastni hiši pa imajo spredaj in zadaj popoln nered. Ne zaupam pobudam koroškega deželnega glavarja o postavljanju mostov, ko pa z lastno manjšino obupno ravna. Taki konstrukti tudi niso kaj prida vredni, če na Koroškem Italijane še vedno psujejo s »katzelmacherji«. Tako so skupne folklorne prireditve, pobratenja le lepa iluzija, saj manjkajo temeljni pogoji za pošteno srečavanje, obojestransko spoznavanje, priznavanje in spoštovanje. Ideja Alpe-Jadran v svojem bistvu ni zgrešena, toda v svoji praksi trenutno nepoštena, ker svoje lastne hiše nikoli niso uredili.«

— Toda, ali ne bi mogli s takimi prireditvami, ki povezujejo narode, poskusiti vplivati na prebivalstvo prav v tej smeri?

»To privede samo do navidezno liberalnega izpovedovanja, do nedeljskega pridigarstva. Ob določenih praznikih se pobratijo in »spoznavajo«, medtem ko doma neprenehoma negujejo dalje stare predsodke in reakcionarno vsakdanjo politiko.«

— Literatura je ena izmed možnosti premoščanja meje, če je seveda drugemu dostopna...

»Prva meja, ob kateri se znajde literatura, ni jezikovno-nacionalne narave, temveč je meja v srcih in mišljenju mnogih ljudi. V medijski družbi narašča hitro in površno informiranje ter elektronski impulzi. V taki družbi publicirajo literaturo samo še v nepomembnih nakladah. Tam ni prva meja lastni jezik, temveč je meja znotraj lastne družbe. Vprašljivo je, koliko ljudi literarno besedilo še sploh zanima, koliko ljudi literaturo še sploh občuti kot odgovor na svojo realnost. Ona je najbolj lokalni osnutek življenja. Literatura, ki išče svoje probleme v svetu nasploh, in ki hoče biti takoj svetovna literatura, je obsojena na propad.«

— Literarni kritiki najbrž ne bodo povsem vašega mnenja.

»Bolezen germanistov. Danes se moramo soočati z dejstvom, da živimo v svetu, v katerem regionalno, lokalno, provincialno vedno bolj uničujejo. Približujemo se genocidu estetike. Kraji tega sveta si postajajo vse podobnejši, eno predmestje postaja podobno drugemu, eno letališče drugemu. Literati razpravljajo o prekoračenju mej, tistih mej, ki pa jih je industrijska družba že množično zbrisala, da bi iztržila čim večje dobičke. Intelektualci in pisatelji smo včasih zelo naivni v naših pogledih na svet.«

— Torej so manjšine, ki poudarjajo svojo nacionalnost, zadnji partizani, ki se borijo proti tej kulturni enolončnici?

»Nedvomno. Danes me tudi reakcionarni narodnjaki ne motijo več tako močno. Mislim, da je reakcionarni stari nacist, ki se potepa po Ulrichsbergu, manj nevaren, kot ta moderna armada marketing-menežerjev, ki spreminjajo Koroško v zahodnonemški turistični raj. Na koncu bodo narodnjaškega heimatdinstovca tudi degradirali v pokrajinskega vrtnarja.«

— Toda takšen se sam ponuja kot sredstvo za cilje drugih?

»Seveda, toda kot historična nevarnost je šele na drugem mestu. Želja po dobičku izničuje meje in ti, ki se bojijo za dobiček, se vedno poslužujejo nacionalistov, hkrati pa jih neverjetno zaničujejo. Kar doživljamo, je sodobni fašizem, v katerem postopoma postaja vse mišljenje, čutenje, ravnanje "enako", in tako izmenljivo.«

— To goljufijo podpira najbrž še jezik politikov, ki ga je le težko razkrinkati kot elitnega, saj "se dela" tako "ljudskega"...

»Tudi politiki so prevzeli načelo reklame. Politični jezik sicer postaja vse prožnejši in prilagodljivejši, zato pa je politična praksa vse bolj okostenela. Danes tudi časopisni referent združenja industrialcev javno govori o ubogih delavcih, čeprav temu združenju ni nihče bolj deseta briga, kot prav delavec.«

— Pri zadnjih državnozborskih volitvah sem opazila, da mnogi umetniki, ki so doslej podpirali to ali ono stranko, tega tokrat niso storili. Med temi molčečimi ste bili tudi vi. Bi iz tega lahko sklepali, da naše stranke niso več zmožne verodostojno povezovati "nujne prakse" z vizijo boljše bodočnosti?

»Osebno se sicer vedno znova javljam k besedi, res pa je, da se nisem več zavzel za nobeno osebnost, za stranko se tako nisem nikoli. Kreisky je bil zame še nosilec neke vizije (pa čeprav je bila njegova vsakdanja politika včasih preveč pragmatična). To pri politikih, ki so trenutno na oblasti, pogrešam. Važna pa je zame druga stvar, o kateri smo že govorili. V izjavi nove vlade je zapisano za vsakogar vse - kot v sampostrežnici. To ni več politika, temveč reklama. Hkrati pa si je nova koalicija postavila nalogo, da pripravi stanje, v katerem določenega števila ljudi ne bo izločila samo gospodarsko, temveč tudi duševno. Da lahko 80 odstotkov ljudi gospodarsko preživi, morajo ostale odriniti. Da odpravijo sočutje z izobraženci, ki je danes med prebivalstvom še prisotno, govorijo o preobrazbi, socialni mreži, izboljšanju strukture. Proti politiki, ki si je postavila nalogo, da na račun delavcev sanira državo, se moram samo še boriti. Tu ni več nobenih simpatij, saj je tudi za umetnike minil čas liberalnosti. Pri saniranju politiki in njihovi hlapci nočejo, da bi jih kdo motil - in mi motimo.«

— Je danes res že mogoče izhajati iz tega, da bodo izobčenci sprejeli to svoje izobčenje brez ugovora? Ali nima vsak človek poleg zgodovine prilagajanja tudi zgodovino upora?

»Isti človek je v veliki meri zmožen prilagoditi se svetu - takšnemu kot pač je - prav tako pa se mu tudi upreti. V tem se kuje bodočnost, in to daje upanje. Tako je. Nekega dne ima tudi najbolj prilagodljiv, potrpežljiv človek dovolj. Tudi obljube politikov potem niso več verodostojne.«

HELENA VERDEL

Iskati poti iz gluhe loze

Ne morem tajiti določene nelagodnosti ob temi srečanja, ker imam kot Korošica premalo distance do takih in podobnih problemov.

Ko razčlenjujem implicirane razsežnosti tematike, se sučem okoli starih, doslej nerešenih kulturnopolitičnih vprašanj, obenem pa se dotikam prostorov, s katerimi se mora avtor dnevno spoprijemati. To so nevarni obmejni pasovi, lebdeče, naelektrene meje konvencionalnosti, razuma, misli, jezika, biti itd.

Tema je dvorezna. Tudi če upoštevam raznorazne pristope avtorjev do nje. Da omenim samo dva, obremenjeni in prizadeti pristop ter lahkotni, igrivo nonšalantni pristop. Kje vidim svoja izhodišča, sem že nakazala, četudi bi se najraje predajala imaginarnim mejam ter konec koncev spoznala, da meje v resnici sploh ne obstajajo.

Morda zveni antagonistično, ker se zastavlja vprašanje mej v času obče in svet zavzemajoče medijske komunikacije, v času stalnega in do neke mere širokega pretoka informacij. Verjetno pa tudi ne, ker je vsakemu jasno, da je ta svet poln antagonizmov.

Kljub temu in posebno zaradi tega je treba nanovo postavljati vprašanja oblasti, majhnosti, kulturnega in duševnega kolonializma, ki se je v teku časa civilizíral, nanovo je treba premlevati vprašanja nasilja, identitete majhnih narodov, iskati možnosti uresničevanja v majhnih, za širšo javnost nepomembnih kulturnih prostorih, je treba iskati poti iz izolacije in gluhe loze.

A kaj počenjajo avtorji v teh prostorih? Jih izpopolnjujejo, se njihova svoboda besede in misli meri po državnih razsežnostih in pomenu države v svetu? Kdor se nima namena pretvarjati, ve, da je tako. Vedno so majhni narodi govorili o medsebojnem razumevanju, toleranci. Veliki narodi pogostokrat ne kažejo zanimanja za tako marginalna hotenja, saj skorajda nikoli ne sprožijo podobnih diskusij. Očitno pa sprejemajo argumente ogroženih skupin in svoja nasilja argumentirajo s strahom pred samozavedanjem majhnega. V imenu tega strahu so počenjali in še počenjajo strahotne stvari, o katerih govorimo s tradicionalno grozo.

In avtorji, ki s svojo ujetostjo v prostoru ponavljajo taka stanja, a so že zaradi svojega položaja v družbi in zaradi literature same prisiljeni, da prekoračijo duhovne in politične meje in se izpostavijo državnim in kulturnim shizofrenijam, če že drugega ne, da so vsaj glasniki pozitivnih vizij človeštva?

Treba je nanovo razčistiti pojme, stališča, kulturnopolitične razmere, iz katerih izhajamo. Tako, kot bi morala biti skrb kulturne politike, da s prevodi odpira nove kulturne in jezikovne prostore, da skrbi za kulturno komunikacijo, tako si mora biti tudi avtor na jasnem o mejah svojega delovanja, svoje vizije obče sreče, o mejah literature. Na papirju vsekakor ne bom mogla razrešiti zapleta in ugladiti antagonizmov. Zdi se mi pa potrebno, da vprašanje meje na srečanju v Portorožu ne izzove samo retorične želje po premostitvi meje, po skupnem in medsebojnem oplajanju in povezovanju ter po zanimivih obmejnih kulturnih in drugačnih zvarkih. Saj želja, ki samo sebe ponavlja, kmalu pozabi, da se je rodila iz potrebe po uresničevanju.

Morda, morda se tem mejam celo oddaljimo in od daleč gledamo na razmejene prostore, morda se nam zdi navsezadnje vse, kar vidimo, ljubko in očarljivo.

MAJA HADERLAP

»Tuje ne plaši in ne odbija...«

Očarljivost različnega

Več načinov je, kako biti pisatelj ob meji. Meje kot zemljepisna črta, kjer se srečujeta—in včasih spopadata — dve kulturi, dva jezika, dve civilizaciji, dva življenjska svetova, včasih pa tudi različna politična sistema, je gotovo vredna izredne človeške pozornosti. Je območje, na katerem je vse bolj živo, izredno, očarljivo. Biti pisatelj ob meji je lahko srečen položaj, ki vzpodbuja in rojeva vtise in vplive, katerih si pisatelji, živeči v enoznačni kulturi brez dialektičnih nasprotij, ne zmorejo niti bežno predstavljati. Seveda pa je meja za tistega, ki jo živi in opisuje, lahko tudi izvor drame. Včasih meja namreč ne deli zgolj območja. Včasih gre čez srce in dušo pisatelja in počuti se razdeljen med dve kulturi, med dve etniji. Pisatelj tako občuti dramatičnost meje, jo uteleša, zaznava notranjo razcepljenost zaradi dveh duš (ali ene razdvojene), skorajda trpi nekakšno shizofrenijo kulture in čustev. Tako se je ponekdaj dogajalo v Italiji in Jugoslaviji znanemu pisteliju Fulviu Tomizzi. Tomizza je obenem Italijan in Slovan, predstavnik dvojnosti in razdvojenosti kultur območij na obeh straneh meje, na katerih še vedno živi.

Druga zvrst pisatelja ob meji je pisatelj—nacionalist. Meja lahko včasih namreč tudi okrepi nesrečna nagnjenja in navade človeka, njegovo skrito nestrpnost,ki bi tudi ostala skrita, če ne bi našla plodnih tal v položaju ob meji. Tudi v tem primeru pa meja razkriva, obelodani globoka psihološka nagnjenja posameznika.

Je pa še tretje vrste pisateljev ob meji, med katere se sam prištevam. To so tisti, ki pripadajo dobro opredeljeni kulturi, ki ne dvomijo o svoji narodnosti in pripadnosti in izvoru. Toda prav zato, ker živijo ob meji, občutijo očarljivost in odmevnost tistega, kar živi poleg njih, na drugi strani meje. V vseh mojih knjigah je čutiti znamenje, čeprav včasih le bežno, vpliva slovenskega sveta. Name je vedno vplivalo dejstvo, da se že nekaj deset kilometrov od mojega mesta začenjajo govoriti slovanski jeziki, ki segajo čez dobršen del Evrope v Azijo — vse do Vladivostoka. Iz tega dejstva izvirajo dve od mojih najlepših in najbolj znanih knjig La conchiglia di Anataj(Anatajeva školjka) in L'armata dei fiumi perduti(Armada izgubljenih rek); deli, v katerih skupaj nastopajo Rusi in Furlani, pomešani s čudnimi in nepredvidljivimi potmi zgodovine.

CARLO SGORLON

Brez mej bom ne-jaz

Brez meje ne bi mogel živeti. Meje omogočajo življenje. Si predstavljate, kako bi bilo, če bi se čez vso zemljo uveljavila ena in ista politična uprava, en in isti družbeni sistem? Takrat ne bi bilo mej... In da ne bi bilo mej... In da ne bi bilo različnih barv človeške kože, ne toliko bogov in svetih knjig, tolikerih jezikov in okusov za lepe in dobre? Razločkov, ki jih skušajo ljudje uveljavljati drug nasproti drugemu.

In če bi se človek ne ločil od drugega z enkratno zgradbo svojega telesa in z enkratno usodo? Da bi ga njegova koža ne omejevala več od ostale družbe in od predmetnega sveta. Bili bi, brez kože, brezoblična celična snov, razlivali bi se naključno in natekali v kake kotanje in od tam naprej - bili povsod vse in nikjer nič.

Sem za kožo, sem za razlike, sem za meje, tudi če bi jih moral s kredo sproti risati. Rad bi, da bi si jih zbrane in zagnane risali tudi vsi drugi in da bi vsi vsakemu priznali pravico do lastnih črt.

Čast in slava vsem mejam sveta! Edino določilo vsega živega so in vsi bi se jih morali oklepati in vsevprek spoštovati, ljubiti. Postaviti torej meji spomenik, oltar!

Meje briše in uničuje samo hudobija s svojim egoizmom, ki noče videti kraja svoji moči. Meje briše vesoljna noč, ko zravnava vse s črnim plaščem svoje nespameti. Briše jih neznanski čas, ki nas hoče zmleti spet v prasnov in antiduh.

Brez mej bom ne-jaz

MARKO KRAVOS

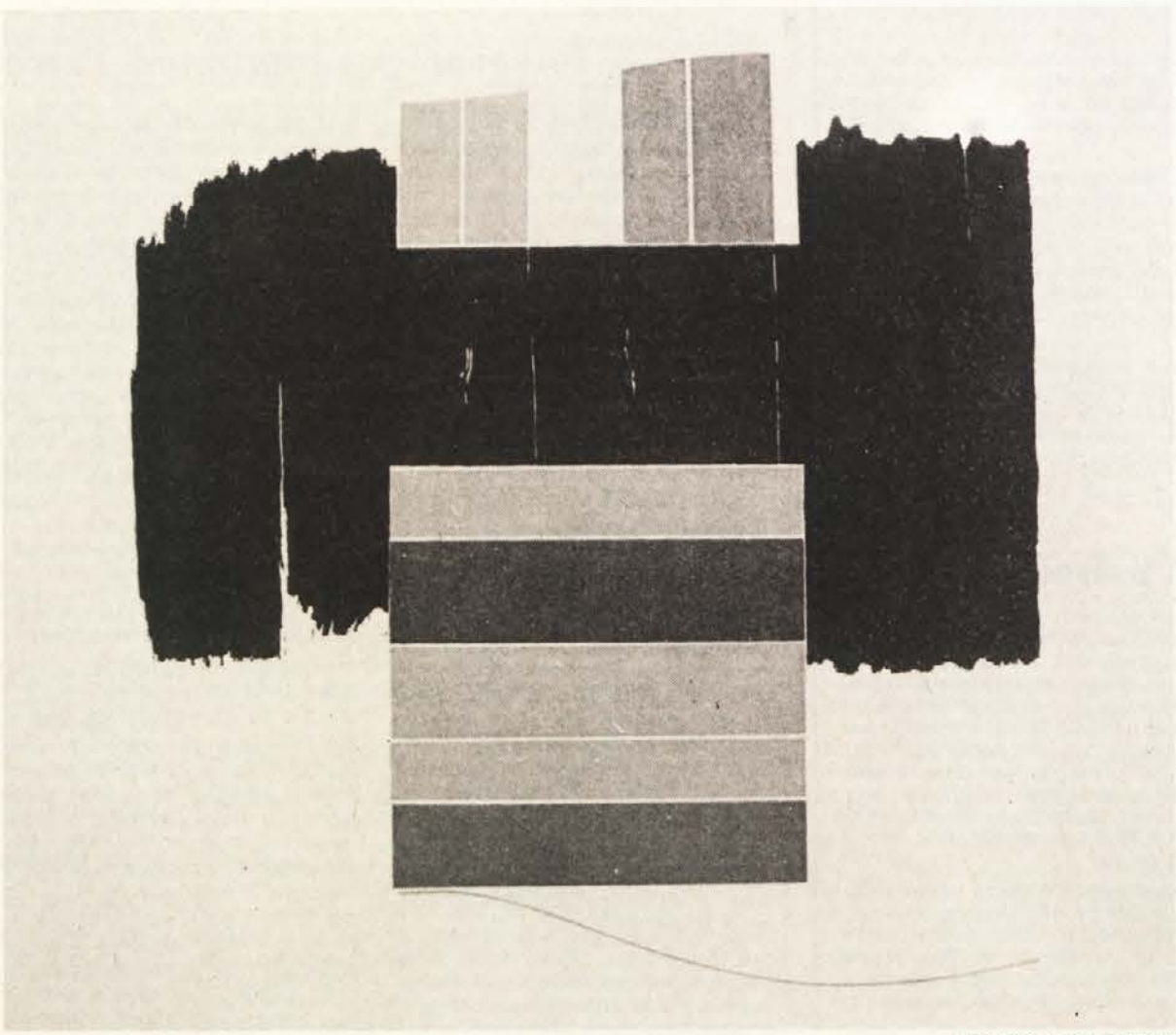

FRANKO VECCHIET

Meje v ljudeh

Ob meji sem se rodil, doraščal sem ob njej. Meje zame nimajo nič metafizičnega, meni so postale vsakodnevno fizično - mejno - doživetje.

Meje niso samo zunaj v pokrajini, meje so v človeku, v vsakomur. Meja človeka zasvoji, oblast izvaja nad njim, njen postane. Obmejni položaj ne pomeni omejenosti. Grebeni gora, potoki in reke niso samo ločnice, marveč tudi stičišča. Meja, vidna ali namišljena, s krvjo zapisana ali zarisana na zemljevidu, cepi osebo, njegovo zavest, na dve polovici, ki težita vsaka v svojo smer.

Peter Handke opisuje v Die Wiederholung (Ponovitev) junaka Filipa Kobala takole:» Razkoračen stoji nad mejno črto, z eno nogo tostran, z drugo onstran. Andrej Kokot je nas, čudne dvoživke, v pesmi primerjal z živimi mostovi, po katerih hodijo ljudje in se je bati, da nas ne bi pohodili, ko jim služimo kot brvi nad potoki, vrvi nad brezni, ko jim pomagamo prekoračiti meje.«

Bivanje ob meji je nevarno in napeto. Obmejna bitja niso ne tič ne miš, ne krop ne voda. Nekaj vmes, nekaj od vsega, vodik in kisik, redka, protislovna mešanica.

Meji ni uiti, tudi z besedo ne, s seboj jo nosi vsakdo, vsakdo ima svoje meje, preko katerih bi rad in ne more. A meje niso nespremenljive, ne mislim na politične in gospodarske meje, ampak na duhovne, ki so nekakšne nadmeje. O njih je treba razpravljati, njih je mogoče in treba predstavljati. Meje oplajajo. Ovire izzivajo. Že od nekdaj.

Pisanje je bitka z nemogočim, poseljevanje niča, širjenje meja. Srečanje obmejnih in neobmejnih bitij zbriše meje za nekaj časa, eni se nalezejo shizofrenije in jo drugim malo olajšajo, shizofrenijo hkratnega bivanja na obeh straneh meje. Samota je praoblika samote. Srečanje je začetek nenesreče.

FABJAN HAFNER

Andante affettuoso

Nič ni bolj žalostnega kot če vidimo kulturne ljudi, kako plamenijo v nacionalističnih čustvih, izključujočih stvari, dejstva in ljudi, ki ne pripadajo njihovemu narodu. In toplo postane človeku pri srcu, kadar različnost jezika in narodnosti srečno preseže ponujena roka in volja po spoznavanju - volja, da človek občuti bratstvo, izhajajoče iz skupne človeške usode. S tem pa je že povedano, kako zelo cenimo pobudo, namenjeno zbiranju pisateljev različnega porekla v okviru Mednarodnih srečanj pisateljev ob meji, ki se zdaj srečno odvijajo že drugo leto zapored.

Odprimo oči in v vseh človeških dejavnostih, od tehnologije do ekonomije, prispevajmo svoj delež prizadevanju, da bi bile presežene vsakršne meje, in da bi nujno sodelovanje steklo prek vsakršnih državnih razmejitev. Vsakdo, ki se ukvarja s kulturo, čuti odpor do ekskluzivizmov in - če ljubi svoj narod in svojo deželo - daruje sebi in svojim najbližnjim vse, kar najlepšega počnejo ljudje drugih dežel. Tako meja izgubi vsakršen pomen kot ovira; postane stičišče in ne bojišče. Postane to, kar želijo ljudje, vredni svojega imena; ljudje, ki tako ravnajo v praktičnem življenju, ne da bi čakali na uradne privolitve. Zato ni neprijetno, če zdaj že v vsej Evropi in v vsem svetu lahko slišimo pozdrav »ciao« (to pa smo zvedeli v neki japonski televizijski oddaji!) - pozdrav, ki ga v letih pred vojno ni bilo moč pogosto slišati niti v Toskani.

Zato naj bo dobrodošlo to Srečanje mednarodnega spoznavanja in prijateljstva. Želimo mu, naj bo tako uspešno, kot to univerzalno velja za glasbo. Vsi poznajo pomen besed »appassionato« in »allegro«. Naj Srečanje označuje najmanj »andante affettuoso«.

EROS SEQUI

Planetarna kultura

Pojem planetarne kulture nosi v sebi nevarnost uniformizacije (ponekod predstavljene kot amerikanizacije), a ta nevarnost, po vsem sodeč, ni večja, kot je nevarnost samozadostnosti posamičnih kultur (literatur), njihove nepripravljenosti, da se odprejo in komunicirajo. Soočajoč se z legitimnimi odpori do asimilacije ali pa kulturne dominacije močnih nad šibkejšimi, razvitih nad manj razvitimi, se misel našega časa sklicuje na pravico do različnosti in na načelo pluralizma. Razmišljajoč o možnem sodelovanju kultur in alternativi kulturnih sintez v naši dobi, povzema antropolog Claude Lévi-Strauss svoje misli v napoved, da »svetovna civilizacija ne bi mogla biti ničesar drugega kot koalicija na svetovni ravni - koalicija kultur, ki ohranjajo svojo izvirnost«.

Spoznanja, ki se stekajo iz različnih oblik akulturacije, proučevanih po novih in vse raznovrstnejših metodologijah, iz izkušenj pluralnih in večnacionalnih kulturnih sklopov z manjšo ali večjo stopnjo notranje povezanosti, zanikujejo tradicionalne predstave o posebnostih in samobitnostih, o eni ali enotni nacionalni kulturi in književnosti. V novejšem času smo priče dejstvu, da na temeljih skupne nacionalne tradicije nastajajo različni sodobni izrazi: kulturni, umetniški, književni. V Evropi imamo nekaj takšnih primerov, boljših in slabših: dve nemški državi in njihovi kulturi danes; etnično in kulturno razdeljenost Madžarov, ki razen na samem Madžarskem živijo še v treh sosednih državah ali domovinah; Romunov (v Jugoslaviji in Moldaviji); naših Makedoncev, ki jim dve sosedni državi ne priznavata ne statusa manjšine ne jezika (celo nova socialistična vlada v Grčiji ravna tako); pa Albancev na Kosovu, v Makedoniji in v sami Albaniji itd. (V zvezi s tem recimo, da nismo dovolj razmišljali - nikjer v Evropi, verjetno tudi nikjer drugje v svetu - o tem, kakšne vezi med matično kulturo in kulturo druge domovine so najnaravnejše in najbolj stimulativne:s tem odnosom so povezane nekatere posebne težave v konfrontacijah, ki so se odrazile v naši deželi, na Kosovu, in ki jih v tem kontekstu ne želim zamolčati.

Nadaljujmo s primeri. Dve južnoslovanski manjšini živita v Avstriji: gradiščanski Hrvati in koroški Slovenci. Slovenci živijo tudi v severovzhodni Italiji. (To razcepljenost posebej prizadeva slovensko narodnostno občutljivost). Podobne situacije najdemo v raznih delih sveta: tako v Aziji obstajata po dve, med seboj zelo različni, kitajski in korejski - do nedavnega pa tudi vietnamski - kulturi in književnosti. Obstajajo tudi različne nacionalne emigracije (poljska, kitajska, jugoslovanske; omenimo naj še latinskoameriške begunce po svetu, sovjetske oporečnike itd.).

Vsi ti pojavi, ki imajo povečini nenaravne vzroke in neugodne posledice, nas navajajo k ponovni proučitvi uveljavljenih pojmov o enotni nacionalni kulturi in njenem odnosu do države-nacije. Günter Grass vidi na primer možnost ohranitve enotnosti nemške nacije in nacionalne kulture v dveh različnih državah pod pogojem, da bosta hkrati zavržena »nacionalizem in ideja o eni državi«. Težko je tudi reči, v kolikšni meri je alternativa, ki jo je nemški kulturi nakazal H.M.Enzensberger, uresničljiva v razmerah na našem kontinentu, sploh na planetu: »Doživeli smo veliko gibanje od nacionalne proti internacionalni kulturi, tako da danes sploh nimamo desničarske kulture.« Treba je, zlasti v manj razvitih deželah, računati z odporom konzervativne ali pa dogmatske tradicije.

PREDRAG MATVEJEVIĆ

Mejač

Najboljše, kar je porodila meja, je mejač (nem. »Grenzgänger«: človek, ki prehaja čez mejo, op.prev.). Mejač ne prehaja čez mejo, da bi se na drugi strani naselil, se udomačil in zadovoljil, temveč zato, da se vrača in spet odpravlja čeznjo, kajti nemiren človek je, ki ga žene radovednost do drugega, še nedomačega. Mejač je sumljiv duhovnim graničarjem vseh meja in režimov, kajti vedno ima pri sebi tihotapsko blago, in najsi pusti onstran meje še toliko stvari, se vendar vrača čez mejo bogatejši, kot je bil, ko se je odpravljal na pot. Je izvidnik tujega, in prav zato se onstran meje raje izogiba tistemu, kar je ravnokar pustil za seboj. Nič mu ni bolj tuje kot želja, da naj bi bilo povsod po možnosti enako in da nikjer več ne bi bilo mogoče odkrivati tujega in to pretapljati v svoje. Odpravo meja si predstavlja kot svobodno izmenjavo misli in ne blaga, in če sliši kšeftarje, komercialne profitarje in duhovne bankroterje, kako se navdušujejo nad preseganjem meja, ve, da ne govorijo o njegovi stvari, temveč da se pogajajo njej v škodo. Mejač ima pogled tujca, ki mu onstran meje ni vse domače in ki zato še marsikaj opazi; toda po drugi strani je vendarle že dovolj informiran, da ga tuje ne plaši in odbija, še preden se je natančneje razgledal. Sicer pa mejača v evropski kulturi sploh ni bilo najti tako redko, kot bi sklepali po mnogih mejnih stražnikih, ki se domišljavo mečejo v pozo svoje moči in smešnosti. Današnji mejač se počuti negotovega, saj včasih trpi za gotovo napačnim občutkom, da imajo onstran meje opravka z ravno takšno preproščino kot tostran nje; ampak potem mejač le sklene, da bo raje spet pozorneje gledal okoli sebe in za vznemirljivimi stvarmi, kot da bi se melanholično izgubljal v takšnih mračnih teorijah.

KARL—MARKUS GAUSS

Dialog brez alternative

Sodbe o pobudi Skupnosti Italijanov in sonarodnjakov s slovenske obale nasploh, ki so svoje »Srečanje pisateljev ob meji« — čeprav šele drugo po vrsti — umestili kot dogodek visoke kulturne ravni? Menim, da imajo zamisel in njeni smotri vse možnosti in pogoje za prestop v živo in delujočo stvarnost.

Dva dejavnika sta odločilna za uspeh srečanja, da bo preseglo prostorsko in časovno uokvirjenost dogajanja in se uveljavilo kot predlog kulturne strategije, v katero bo vključen najreprezentativnejši del inteligence narodov, ki so sestavni del zapletene družbene stvarnosti gornjega Jadrana in vzhodnih Alp. Prvi je samozavedanje vsakega naroda (kot sestavnega dela te stvarnosti) o lastni, a avtentični vlogi v njej; drugi dejavnik predstavlja pripravljenost načrtovanja takšnega doslednega skupnega scenarija, usmerjenega v tretje tisočletje, ki bo iz tradicije in zgodovinskih podukov črpal možnosti sedanjosti, ob tem pa zavračal ideološke usedline in nesporazume neumljivega obdobja.

Opažam, da portoroško srečanje ponuja v razpravo prav nekatera zgoraj omenjena vprašanja, da so portoroški dnevi v celoti obrnjeni prav v to smer. Videli bomo seveda, kako bo razprava potekala. Vsekakor — vsaj po mojem mnenju — v tem trenutku ni prave alternative širokemu, pogumnemu in kritičnemu dialogu. Vztrajanje na lokalnih omejenostih, uporaba kategorizacije (še huje — lepljenje etiket), značilne za prejšnja stoletja, na drugi strani pa podložništvo kulture in ustvarjalnosti hegemonizirajočim doktrinam — vse to je ne le znamenje zaostajanja, temveč celo idejnega razkroja. S tem želim reči, da nisem pripravljen biti izčrpujoče bitke v ozadju problemov, tratiti moči za prerekanje o obrobnih vprašanjih — torej za populistično in turistično—folklorno vizijo kulture, ki je konec koncev žalitev zdrave pameti današnjega časa in naših ljudi, katerih bogastvo jezikov je znamenje duhovnega bogastva. In kdor to bere, naj ne misli, da pri tem pretiravam. Dobro poznam kontekst našega položaja, njegove težave in možnosti.

ALESSANDRO DAMIANI

Cartrans jamči za udoben dopust

Štiri leta posluje turistična agencija Cartrans – in v tem kratkem času se je razvila v največjega koroškega posrednika dopustov v Jugoslaviji, v vseavstrijskem merilu pa zavzema že tretje mesto za agencijama Jugotours in Adria. Tudi za letošnje leto je Cartrans pripravil obsežen program ponudb, s katerim nudi za vsako željo več možnosti. Če želite preživeti svoj dopust v prvovrstnem hotelu, ali pa v zasebnih bungalovih, zasebnih stanovanjih, na kempih itd. – obrnite se na Cartrans, ki ima svojo poslovalnico v Celovcu, v Pavličevi ulici (poleg slovenske banke in Naše knjige).

Da res vse funkcionira, nudi Cartrans med drugim tudi na letališču v Brniku poseben servis: Rudi Zorman je tam posrednik

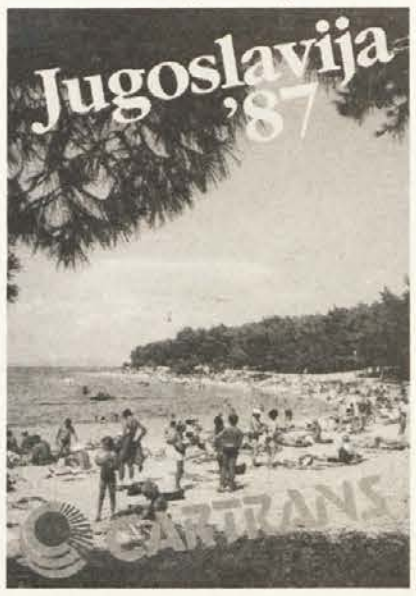

med željami potnikov in uradnimi letalskimi družbami. In to ne samo za polete znotraj meja Jugoslavije; saj Cartrans nudi tudi direktne polete na Ciper, Malorko ter v Tunezijo. Seveda pa tudi rade volje posreduje polete v druge države.

Da bi Cartrans čim širše predstavil svojo mnogoliko ponudbo, je letos založila imenovana slovenska turistična agencija že tretji barvni katalog „Jugoslavija '87". V njem lahko najdete vse, kar vas bi utegnilo zanimati, na pregledno oblikovanih straneh pa tudi opis posameznih ponudb ter termine in cene posamznih aranžmajev. Poslužite se torej Cartransovega kataloga in Cartransovih ponudb.

Razstava „Planine v sliki"

Slovenski planinci na Koroškem pač svoje lepe trenutke v gorah posredujejo tudi drugim. Že drugič so namreč izvedeli natečaj gorskih fotografij, ki jih dva tedna razstavljajo v zadnji sobi kulturne taberne Pri Joklnu v Celovcu. Dvanajst planincev se je odzvalo pozivu Planinskega društva, tričlanska žirija pa bo izbrala najboljše fotografije.

Ob otvoritvi razstave, minuli ponedeljek, je predsednik Slovenskega planinskega društva, Franci Kropivnik iz Sel, poudaril, da je letošnja razstava celo mednarodna, saj se je med drugim odzval tudi planinec iz Kanade. Tudi v prihodnjem letu bo društvo planince povabilo na sodelovanje pri podobnem natečaju. Želeti jim je, da bo še več odziva.

Razstava bo na ogled še do prihodnjega petka, 27. 2. 1987.

- TRIBUNA BRALCEV – TRIBUNA BRALCEV -

Člen sedem – naša pravica
Demonstracija za našo šolo na Dunaju

Runde 6.000 Demonstranten zeigten trotz bitterer Kälte am 31. Jänner, daß hinter der „schäbigen antislowenischen Allianz, genannt Kärntner Landesregierung" (Janko Messner) bei weitem nicht „94%" (Poldi Wagner) stehen. Fast das gesamte demokratische Spektrum war anwesend und auch Kanzler Vranitzky erteilte den Apartheidern in Koroška eine Absage: das Modell der Ktn. „Pädagogenkommission" ist nicht der Weisheit letzter Schluß. Wie wahr, das sollte auch Herr Wagnerscheucherhaider von der KEP, der Kärntner Einheitspartei endlich einmal kapieren.

Unter anderem sprachen Verbandsvorsitzender Alfred Gusenbauer, Marjan Sturm und Karel Smolle (grüner NR) für die slowenischen Organisationen und Franci Zwitter als Koordinator der Minderheiten in Österreich sowie die Genossin Stoišits für die burgenländischen Kroaten, Othmar Karas und Johanna Dohnal schickten Grußtelegramme. Die interantionale Solidarität reichte von der BRD über Italien und die Schweiz bis nach Frankreich. Aber für die Provinzchefs im Klagenfurter Landhaus zählt das ja nicht. Wir Kärntner diskriminieren, wenn wir wollen, jetzt erst recht!

So starteten die Vertreter der KEP dann auch am 4. 2. 1987 eine „Informationskampagne", die aber außer den Kärntner Regionalblattln niemand als geglückt empfand.

Je größer die Kritik an der Pädagogenkommission und dem Trennungsmodell wurde, desto ausfallender benahm sich der Herr Landeshauptmann. Als ein italienischer Journalist eine kritische Frage stellte, verwechselte Wagner die Örtlichkeit, er wähnte sich wohl bei den Obervellacher Ritterkreuzträgern oder den ehemaligen SS-lern, als er ihn aufforderte, er solle sich lieber um die Probleme der Minderheit in Norditalien kümmern. Er ließ auch durchblicken, daß ihm die Beschlüsse des Bundesparteitags wurscht sind: „Es gibt Momente, wo man sich als Landeshauptmann nicht an die Empfehlungen der Partei halten kann." Genosse Sinowatz hat schon recht, es ist streckenweise keine sehr moderne Partei, im Süden ist sie schon seit über 40 Jahren nicht mehr modernisiert worden. Wir von der SJÖ lassen uns aber durch parteischädigendes Verhalten Wagners in der Öffentlichkeit nicht beirren. Wir werden weiter auf Basis der Gesetze dieses Landes und der Beschlüsse unserer Parteitage für die Rechte unserer slowenischen Freunde kämpfen.

Für die Rechte der Volksgruppen in Österreich!

Für die Erhaltung und Verbesserung der gemeinsamen zweisprachigen Schule in Kärnten!

Andrej, Wien/Dunaj

Zakaj mora teči kri?

Menda je to slovenska praksa, da si vsakršni uspeh v našem narodnem boju tudi spet sami zmanjšamo, ga s primernimi ali osebnimi mnenji spravljamo na dvomljiv glas. Mislim na kri, ki je bila spotika ob nekem, nedvomno uspelem „puntarskem" zborovanju v Celovcu. Sicer sem prepričan, da je prevelika večina navzočih, naših ljudi vedela za smisel „Puntarske" in to z aplavzom tudi potrdila. In le za ta smisel gre v tem slučaju. Kaj hitro pa je pretekli teden tudi mali časopisec prevzel dopis bralca in to iz Slovenskega vestnika. Zakaj pravzaprav iz tega – tudi v Našem tedniku je bil isti objavljen. Toda ostanimo stvarni. Koroški Slovenci smo prosili dovolj. Pohlevno smo prosili a koliko prošenj je bilo uslišanih? Ob četrti obletnici izselitve Koroških Slovencev smo prosili za mašo zadušnico v celovški stolnici – nismo bili uslišani. Rajni prof. dr. Tischler je „smel" moliti za umrle izseljence – to je bilo vse! In nato so nas z vodometi in z angleškimi oklopniki podili s celovških cest zato, ker smo se drznili malo glasneje prositi! Ivan Cankar je bil rahla, takočutna duša a imenoval je stvari po imenu, zato jih imenujmo tudi mi, ko gre končno za naš obstoj. Na Dunaju je slovenski Krpan pokazal svojo moč, svojo življenjsko voljo... Kdaj se bo kdo (iz naše srede) oglasil, ki bo tudi v tem nastopu videl nekoliko preveč rdečega – morda celo krvi? Ne bi se temu prav nič čudil, saj mali lističi so o tem že kar precej neprikrito poročali.

Franc Černut, Loče

„Vino teče, naj, ČE teče kri!"

Stara pesem „Puntarska" je razjezila dr. Vospernika na protestnem zborovanju za skupno šolo. Mene pa ni. Zakaj ne bi smeli opevati, da so se naši predniki uprli? Krivična in kruta je bila gospoda, samo zaradi tega so se s silo uprli tlačani. Tega se nam ni treba sramovati.

„Puntarske" tudi ne morem primerjati z zadnjo kitico koroške deželne himne. Kaj ima „Abwehrkampf" opraviti z uporom tlačanov?

Kako pride dr. Reginald Vospernik sploh do svojega naslova, ki se glasi: „Zakaj mora teči tudi kri?" Nobeden tu ne kliče k prelivanju krvi. Tlačani se veselijo zmage nad krivico. Če je tekla kri, naj pač sedaj teče tudi vino. „Vino teče, naj, **če** teče kri!" Praznovati hočejo zmago.

Mi pa bomo najbolj veseli, če bo „prepir iz sveta pregnan" in ne bo več tekla kri.

Kristi Lajčahar, Kotmara vas

MENJAVA DENARJA

Stanje v četrtek 19. februarja 1987

Za 100 **dinarjev** dobite	2.00 šil.
Za 100 **dinarjev** plačate	2.50 šil.
Za 100 **lir** dobite	0.96 šil.
Za 100 **lir** plačate	1.02 šil.
Za 100 **mark** dobite	694.20 šil.
Za 100 **mark** plačate	710.50 šil.

Gradbena parcela
v Mokrijah **na prodaj.**
Kdor si želi miru in sonca naj se javi po tel.: 04236/2472.

Dajem v najem
vaško gostilno v Ziljski dolini. Interesenti naj se obrnejo na uredništvo Slovenskega vestnika.

IŠČEMO
kvalificiranega sodelavca z znanjem slovenščine in nemščine. Praksa v bančništvu zaželena. Prijave na
Posojilnico Borovlje
telefon 04227 – 3235.

Smučarski tečaj Slovenske športne zveze

V počitniškem tednu je Slovenska športna zveza priredila smučarski tečaj v Aprici (Lombardiji). Tega tečaja se je udeležilo 50 ljudi s Koroškega, ki so po končanem tečaju obžalovali le eno: namreč dejstvo, da se je tečaj vse prezgodaj končal. Zgoraj objavljeno sliko so naredili po končani zaključni tekmi udeležencev (na žalost pa niso zraven vsi sodelujoči). Zato pa naj objavimo tudi zmagovalce zaključne tekme: Najhitrejši dneva je bil Seppi Loibnegger, ostali zmagovalci pa so bili še Poldi Cvelf, Bernardka Komar, pri otrocih pa jih je bilo kar več: Carmen Loibnegger, Jurij Dumpelnik, Andreja in Marjan Urank. Zmagovalci in zmagovalke so dobili pokale in kolajne, vsi ostali pa so pravtako zmagali: bili so udeleženci smučarskega tečaja Slovenske športne zveze. In že zdaj jim kliče SŠZ: „Naslednje leto se vidimo spet na našem smučarskem tečaju!" – Pa tudi novi udeleženci so prisrčno vabljeni!

Na vrhu Jerberka nad Šentiljem so arheologi lansko leto odkrili cisterno za vodo iz rimskih časov, kar pomeni veliko arheološko dragocenost. Cisterno so temu primerno zavarovali pred propadom z nadgradnjo poslopja, kakor vidite na zgornji sliki (v ozadju cerkev sv. Katarine).

L. U.

iz **Ljubljane** v:
Beograd, Dubrovnik, Mostar, Osijek, Sarajevo, Skopje, Split, Titograd

Ljubljana – Larnaca
vsak četrtek

adria airways

iz **Maribora** v:
Sarajevo, Skopje, Split

adria airways

Prodaja kart in informacije:
Cartrans Reisebüro, Celovec, Paulitschgasse 7, ☎ 51 26 80
Kärntner Landesreisebüro, Celovec, Neuer Platz 2
Reisebüro Springer, Celovec, Leutschacher Straße 17, ☎ 33 5 20
Steirisches Reiffeisen R., Gradec, Kaiserfeldgasse 8, ☎ 73 510

Zelena pljuča sveta razjeda rak

Vprašanje človekovega okolja postaja vedno bolj pereče

Dnevno slišimo in beremo vesti, ki govorijo o čedalje večjem onesnaženju okolja. Te vesti so vedno bolj vznemirljive. Najbolj alarmantne med njimi so naravnost porazne, saj napovedujejo, da se bo človeštvo že v doglednem času samo uničilo. Pa niti z vojnami, ki sicer slej ko prej in čedalje močneje ogrožajo človeški rod, temveč s svojim neodgovornim odnosom do narave, do okolja, v katerem živi.

Poleg zraka in vode, ki ju zastruplja človek s tehničnim napredkom in kemičnim razvojem, je temu uničevanju najbolj izpostavljen gozd – zelena pljuča sveta, ki jih razjeda rak. Zaradi posledic onesnaževanja okolja v razvitejših državah ter zavoljo širokopoteznega in škodljivega izkoriščanja v manj razvitih predelih sveta pa so se gozdovi že prebili v ospredje zanimanja svetovne javnosti. To je razumljivo, saj dajejo gozdovi človeštvu neprimerno več kot zgolj ceneno surovino.

Razviti svet, še posebno Evropa, je v zadnjih letih zgrožen obstal pred umiranjem gozdov. Dve stoletji industrijskega onesnaževanja in kurjenja velikanskih količin fosilnih goriv so v kratkem obdobju povsem oslabili naravno odpornost gozdov. V celih pokrajinah je tako rekoč čez noč propadla jelka, močno ogrožena je smreka in za njo več drugih drevesnih vrst. Gozdarski znanstveniki so sicer že leta 1962 objavili poročilo, v katerem so na sto tipkanih straneh navajali samo gola dejstva o ogroženosti gozdov. Opozorili so, kaj se približuje, toda takrat je le malokdo pričakoval, da bo propad prišel tako hitro in tako neprizanesljivo.

Marsikje, tudi pri nas, so se gozdovi še pred kratkim zdeli idilično neokrnjeni; izjeme so bila le območja v neposredni okolici industrijskih središč. V zadnjem času pa raziskave tudi v do pred nedavnim „zdravih" predelih kažejo porazne rezultate, saj so vedno bolj redki primeri, kjer je „zdrava" vsaj polovica gozdov.

V državah, ki so se prve srečale z umiranjem gozdov, so velikanske naložbe že dale nekaj uspehov pri obnovi gozdov. Večino ta naloga še čaka. Zdravljenje bo dolgo, težavno in drago, kajti edino uspešno zdravilo je korenito omejevanje vseh virov onesnaževanja, in to na mednarodni ravni; ogrožanje gozdov in okolja se namreč ne ustavlja na državnih mejah.

Toda gozdov, zelenih pljuč sveta, ne ogrožajo samo onesnaževanje zraka, urbanizacija in promet. V Južni Ameriki, Aziji in Afriki drevo marsikje še vedno ne pomeni več kot oviro za naseljevanje. Krčenje gozdov za te namene je bistveni krivec za to, da s površine Zemlje vsako leto izgine gozda v obsegu, ki je enak dvema Avstrijama. Ob nadaljnjem takšnem razvoju se bodo današnje gozdne površine že do konca tega stoletja skrčile na polovico.

Prav poraba lesa najostreje začrtuje razlike med Severom in Jugom. Celo v času cenene nafte in jedrskih elektrarn gre za kurjavo približno polovica od treh milijard kubičnih metrov na leto posekanega lesa. Dobri dve milijardi ljudi se ogreva in si pripravlja hrano samo z lesom. Več kot 90 odstotkov lesa, ki ga vsako leto posekajo v Afriki, konča na družinskih ognjiščih in vsako leto se zaradi tega še pet milijonov juter zemlje neizbežno spreminja v puščavo.

Les, ki ga imenujejo tudi nafta revnih, je marsikje edino izvozno blago. V Nepalu je samouničevanje zašlo do absurda. Drvarji se s posekanih pobočij, ki jih erozija spreminja v kamnito divjino, selijo vedno više v himalajska pobočja in za seboj puščajo razdejanje. Deroči hodourniki, ki jih gozdovi več ne zaustavljajo, odplavljajo v Indijo po šest milijard ton zemlje na leto. Suha statistika napoveduje, da bodo drvarji že v pičlih nekaj letih dosegli zadnje drevo, ki se ga bo še splačalo podreti.

Na najsiromašnejših območjih sveta gozdovi izginjajo najhitreje in z najbolj usodnimi posledicami. Izginila je polovica afriških gozdov, izginili sta dve tretjini pragozdov Latinske Amerike, podobna usoda čaka gozdove ob Amazonki in ob vznožju Himalaje. Vse to ne more miniti brez posledic.

Resni znanstveniki opozarjajo, da nekateri pojavi – med katerimi je izginjanje pragozdov na prvem mestu – že za prihodnje desetletje napovedujejo podnebne spremembe, kakršnih še ni bilo, kar se je na Zemlji pojavil človek. Z gozdovi namreč hitro propada biološki dejavnik, ki uravnava razmerje ogljikovega dioksida v zemeljski atmosferi in v zameno zanj daje kisik. Zaradi vedno večje ozonske luknje v ozračju naj bi se Zemlja hitreje segrevala. Ledene gmote Arktike in Antarktike pa se bodo začele taliti.

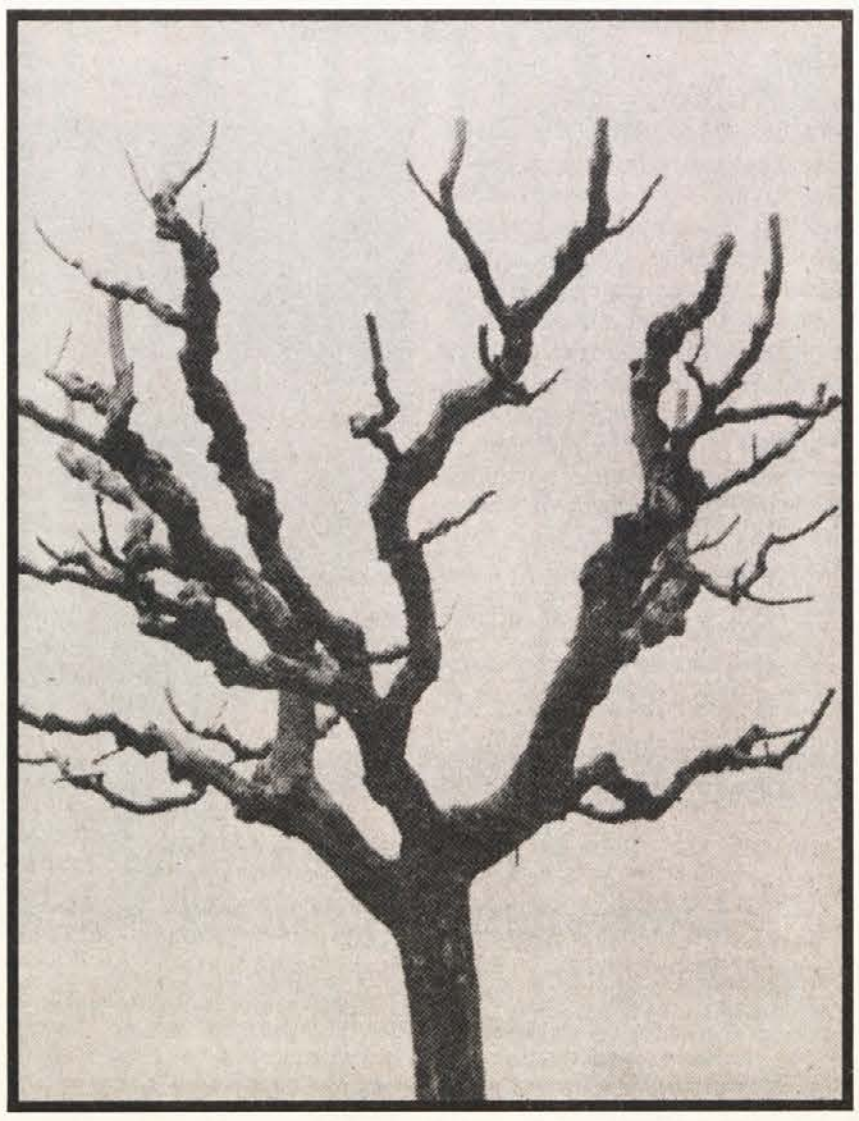

V pičlih petdesetih letih se bodo spremenili obrisi vseh obmorskih dežel, kajti oceani bodo narasli za 70 metrov. Območja današnjih tropskih pragozdov se bodo spremenila v puščave, pod Alpami naj bi uspevale palme. Devet milijard prebivalcev Zemlje bo v skrčenem življenjskem prostoru in v močno poslabšanem ozračju (primanjkovalo bo kisika) uporabilo vse svoje znanje samo za to, da bo preživelo.

Utopija? Ne, na žalost, ampak resna, čeprav grozljiva napoved. Posebno tedaj, če se človek ne bo pravočasno spametoval. Kajti znanstveniki nakazujejo tudi nekaj poti, po katerih bi se tej usodi lahko izognili. Naporne so in zahtevajo veliko rezumevanja in prizadevanj predvsem pri razvijanju odnosov, ki sodijo v splet nasprotij med Severom in Jugom. Pri tem se gozdarska znanost vse bolj zaveda, da lahko svoje poslanstvo uspešno opravi samo, če bo iz gozda stopila na plano – v opozarjanje, prepričevanje, v politiko.

(Po „Našem delavcu")

Pragmatischer Reformer und utopischer Sozialist

Ein Nachruf auf Christian Broda

Bivšemu avstrijskemu pravosodnemu ministru Christianu Brodi gredo predvsem zasluge za zadnjo reformo kazenskega prava. Nič manj pomemben ni bil v vprašanju človekovih pravic. Za te zasluge so mu tik pred njegovo smrtjo podelili evropsko nagrado za človekove pravice. Boril se ni samo za odpravo smrtne kazni, zavedal se je pomena demokratične ureditve zakonov za begunce in vse ostale tujce. Predvsem v času ko raste sovraštvo proti vsemu tujemu. To je bil eden izmed vzrokov, da ponatisnemo posmrtnico, ki jo je za dunajski tednik „Falter" napisal Manfred Matzka.

Am Tag der Einigung über die Koalitionsregierung saßen wir das letzte Mal zusammen. Thema: Ein langer Brief an den Innenminister mit konkreten Vorschlägen zum Ausbau des Asylrechts und der Rechte der Ausländer. Pragmatisch und genau nahm sich Christian Broda jeder Formulierung an, lobte mit geradezu barockem Überschwang jede ihm wichtig scheinende Idee und brachte es zuwege, daß nach wenigen Stunden ein juristisch in jedem Detail perfektes und politisch überzeugendes Manifest auf dem Tisch lag.

Als er mir ein paar Tage später das sauber getippte Papier schickte, fügte er handschriftlich hinzu, es noch vertraulich zu behandeln, denn er versprach sich eine größere Chance auf Realisierung, wenn er das Manifest persönlich dem Innenminister erläuterte. Offenbar hatte er sich bereits ein ganz genaues Konzept für die wirksamste weitere Vorgangsweise zurechtgelegt.

Ein halbes Jahr vorher hatte er mit seiner leisen, verbindlichen Stimme seinen Vortrag in Alpbach zum Thema „Asylrecht – Menschenrecht" mit den Worten begonnen: „Von Bert Brecht stammt das Wort, wir alle sind Ausländer – fast überall in der Welt. Über die Sache selbst muß man nicht mehr sagen. Ich möchte über einige juristische Aspekte der Flüchtlingsfrage sprechen." Dabei blitzten seine Augen vor Ironie, weil er der gamsbärtigen Großbürgerversammlung gezeigt hatte, wieviel sie vom roten Brecht lernen könnte.

Entstanden war die Idee zu einer europäischen Konvention über die Rechte der Flüchtlinge und Asylanten bei einem Seminar voriges Jahr zu Ostern, bei dem man Christian Broda im Kreise engagierter junger Leute im vergessensten Winkel Südfrankreichs dabei beobachten konnte, wie er aus einem wirren Haufen von Ideen ein klares Konzept herausschälte. Acht Monate später liegt ein Konventionsentwurf und liegen fertige Texte für Gesetzesänderungen aus der Feder Christian Brodas vor.

Christian Broda war eine faszinierende Kombination aus pragmatischem Reformer und utopischem Sozialisten. Ein Mensch, der sich deshalb so ins Detail begeben hatte, weil er immer eine klare Vorstellung vom Ziel hatte, das er erreichen wollte. Deshalb ging er im Gegensatz zu den konzeptlosen Sachzwang-Politikern um ihn herum niemals im Detail und in Sachzwängen verloren. Ein Sozialdemokrat, der – trotz allem was rundum in dieser Partei vorging – erkennbar machte, welche Kraft dieser Bewegung einmal innegewohnt haben mußte und innewohnen könnte. Ein Politiker, der Kompromisse schließen konnte, weil er selbst klare Standpunkte hatte, und somit die Vorteile und Nachteile des Nachgebens abschätzen konnte. Ein Reformist im besten Sinne des Wortes, der mit seinen Reformen den Menschen half und sie so von der Richtigkeit sozialistischer Rechtspolitik überzeugte.

- Christian Brodas Reformpolitik war orientiert an klaren Wer-
- ten: Der Staat darf das Leben und die Menschenwürde seiner
- Bürger nicht antasten; es ist sinnvoller und humaner, die Wur-
- zeln der Kriminalität zu beseitigen, als kriminell Gewordene
- ausschließlich zu bestrafen; das Recht hat die Verpflichtung, die
- sozial Schwachen gegen die Starken zu schützen; Männer und
- Frauen, Inländer und Ausländer, eheliche und uneheliche Kin-
- der sind gleich und daher vom Recht gleich zu behandeln.

Auf diesem Boden konnte Politik von der Art gemacht werden, wie sie für die Erfolge der SPÖ der frühen siebziger Jahre typisch war. Dieser feste Boden ermöglichte es auch, Umwege zu machen, die desto sicherer ans Ziel führten. Seine klaren Zielvorstellungen halfen ihm dabei, daß ihm niemals die Reformideen ausgingen, daß er irreversible Änderungen durchsetzen konnte.

Er hat es bewirkt, daß heute die Todesstrafe in nahezu allen europäischen Staaten geächtet ist. Er hat die familienrechtliche Gleichstellung der Frau mit dem Mann und die Straffreiheit der Abtreibung – beides gegen Widerstände in den eigenen Reihen – durchgesetzt.

Er hat das Strafrecht entrümpelt, hat der Maxime „Helfen statt Strafen" im Strafvollzug zum Durchbruch verholfen. Er hat die Diskriminierung des unehelichen Kindes im Familienrecht beseitigt und durch das staatliche Unterhaltsvorschußsystem zehntausenden unehelichen Kindern aus tatsächlicher Not geholfen. Er hat den Zugang zum Recht wesentlich ausgebaut und das Pressepolizeiwesen zu einem zeitgemäßen Medienrecht weiterentwickelt.

Niemand, der über Österreichs Justizgeschichte schreibt, wird an Christian Broda vorbeikommen.

Weit weniger bekannt, aber nicht weniger wichtig, war sein Engagement in der Diskussion über die Grundrechte und den Ausbau der Demokratie. Mit bewundernswerter Zähigkeit – sogar den ARBÖ spannte er hier erfolgreich ein – bemühte er sich darum, den Polizeiarrest abzuschaffen und den Vorbehalt gegenüber der Menschenrechtskonvention zurückzunehmen. Das jetzt gerade wieder vorgeschlagene neue Wahlsystem mit 100 Einerwahlkreisen hat er bereits 1969 vorgeschlagen. Die Volksanwaltschaft war wesentlich von seinem Modell der „Anwaltschaft öffentlichen Rechts" geprägt. Die Änderung des Asyl- und Fremdenrechts war sein letztes großes Projekt.

Christian Broda war ein Politiker des Kompromisses und der taktischen Zurückhaltung. Er scheute aber vor keiner harten Auseinandersetzung zurück, wenn er sie für notwendig hielt: Als sich Verfassungs- und Verwaltungsgerichtshof zum Gegengesetzgeber" zu entwickeln drohten und im Fall Habsburg manifest Politik betrieben, kritisierte er mit einer Deutlichkeit diese „unabhängigen" Organe, die ihresgleichen sucht. Sein Kampf gegen Olah und die durch ihn bewirkte Verfilzung von Kronen-Zeitung und Gewerkschaft ist legendär. Und seine Überzeugung, daß jedermann als unschuldig zu gelten hat, solange er nicht rechtskräftig verurteilt ist, ließ ihn kompetenterweise auch im Fall Androsch eine Haltung einnehmen, die ihm manche Linke und viele Medien als Parteinahme auslegten.

Die Haltung gegenüber seiner Partei, sein Verständnis der Verantwortung eines sozialistischen Politikers, seine Überzeugung von politischer Moral waren allerdings meilenweit von dem entfernt, wofür die ideologielosen Aufsteiger in der SPÖ berüchtigt sind. Er trat, wie anhand des folgenden Zitats eines Vortrages deutlich wird, immer für demokratische Diskussion und Auseinandersetzung in der Partei ein.

„In der demokratischen Partei hat nicht nur in der Theorie (im Statut), sondern vor allem in der Praxis der Grundsatz uneingeschränkt zu gelten, daß keine These, und sei sie der Partei auch noch so wichtig und wertvoll, voraussetzungslos und unbesehen hingenommen werden soll.

Niemand soll Nachteile unmittelbar oder mittelbar befürchten müssen, wenn er sich an der Diskussion von Vorschlägen der Partei – oder Parteiführung – beteiligt und dabei Meinungen vertritt, die im Gegensatz zu den Auffassungen der Parteiführung stehen oder ihn in Gegensatz zur Parteiführung bringen.

Die Meinungs- und Diskussionsfreiheit innerhalb der Partei kann und darf nicht geringer oder eingeschränkter sein als außerhalb der Partei. Sie muß grundsätzlich in der Demokratie unbeschränkt sein.

Nur aktive Demokraten, die sich aus sozialen Verantwortungsgefühl und nicht weil es Ihnen Broterwerb ist, in der politischen Partei vereinigten, werden als freie, selbstverantwortliche Persönlichkeiten in freier Willensentscheidung das Problem Freiheit und Parteidisziplin meistern, das in der Tat ein wichtiges Strukturproblem der modernen Demokratie ist."

All das hat dazu geführt, daß Christian Broda für mich zu einem der wichtigsten Gründe wurde, mich im Rahmen der Sozialdemokratie zu engagieren. Solange eine Bewegung von solchen Personen mitgetragen wird, hat diese – trotz allem – noch einen Sinn.

Darüberhinaus ist er mir in vielen Gesprächen zu einem wichtigen Ratgeber und zu einem Freund geworden, auf dessen Wort man sich verlassen konnte. Gerade dafür werde ich ihm immer dankbar sein.

Manfred Matzka

RADIO-TELEVIZIJA

TV AVSTRIJA 1

Petek, 20. 2.: 9.00 Poročila – 9.05 Ljudje in živali – 9.30 Ruščina – 10.00 Varna pot v šolo – 10.15 Sanacija mest – 10.30 Gospod Rossi išče srečo – 10.50 Nekoč – 10.55 Svetovno prvenstvo v smučanju, tek na 20 km (ženske) – 12.45 Poročila – 12.50 Poročila in ozadja – 13.55 Svetovno prvenstvo v smučanju, skakanje na 70-metrski skakalnici – 16.30 Otroška oddaja – 17.05 Kapitan Future – 17.30 Prgišče zlata – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi, družinska oddaja – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Stari – 21.15 Modna revija – 21.25 Kdo je ustrelil Bora? – 21.55 Berlin Alexanderplatz – 22.55 Luč in senca – 23.55 Poročila.

Sobota, 21. 2.: 9.00 Poročila – 9.05 Angleščina – 9.35 Francoščina – 10.05 Ruščina – 10.35 Vsi ljubijo Petra, nemški film – 13.10 Poročila – 14.20 Bil sem moška vojna nevesta, ameriški film – 16.00 Nils Holgersson – 16.25 Skrivnostno življenje v morju – 17.05 Športna abeceda – 17.30 Mali vampir – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Tedenski pregled sporeda – 18.25 Veselo v soboto – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 19.55 Šport – 20.15 Stavim, da... – 22.05 Mike Hammer – 22.55 Nekoč – 23.00 Roadie, ameriški film.

Nedelja, 22. 2.: 11.00 Pogovor z novinarji – 12.00 Orientacija – 14.30 Moji konji, moji sinovi, avstralski film – 16.20 Listamo v slikanici – 16.40 Lutkovni oder – 17.35 Helmi, prometna vzgoja otrok – 17.40 Seniorski klub – 18.25 Poglej in ugani – 18.30 Mi, družinska oddaja – 18.50 Loto – 19.00 Slike iz Avstrije – 19.30 Čas v sliki – 19.50 Šport – 20.15 Lutke, enodejanka – 21.05 Kruh z maslom, prenos iz gledališča – 23.00 Nočni studio.

Ponedeljek, 23. 2.: 9.00 Poročila – 9.05 Ljudje in živali – 9.30 Kuharsko omizje – 10.00 Človeški glas – 10.15 Vloga ženske v družbi – 10.30 Veselo romanje, nemški film – 12.00 Rdeči panter – 12.15 Malavsko jezero, filmski zapis iz Afrike – 13.00 Poročila – 16.30 Otroška oddaja – 17.05 Slikanica – 17.30 Na pomoč, mi odraščamo – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi, družinska oddaja – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Šport – 21.08 Kuharski mojstri – 21.15 Miami Vice – 22.00 Nekoč – 22.05 Za dolar na mesec, dokumentacija – 23.05 Srečanje evropskih malih odrov.

Torek, 24. 2.: 9.00 Poročila – 9.05 Ljudje in živali – 9.30 Angleščina – 10.00 Jaz in moje okolje – 10.15 Kemija barvil – 10.30 Bil sem moška vojna nevesta, ameriški film – 12.10 Šport – 13.00 Poročila – 16.30 Otroška oddaja – 17.05 Čebelica Maja – 17.30 Oddaja z miško – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi, družinska oddaja – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Inozemski report – 21.08 Poglej in ugani – 21.15 V najboljši družbi – 22.00 Slike v zrcalu – 22.45 Šport.

Sreda, 25. 2.: 9.00 Poročila – 9.05 Ljudje in živali – 9.30 Francoščina – 10.00 Šolska oddaja – 10.15 Gre tudi brez kajenja – 10.30 Naša mala farma – 11.20 Na Nizozemsko v Belgijo, zabavno potovanje z Walterjem Sedlmayrjem – 12.05 Nekoč – 12.10 Inozemski report – 13.00 Poročila – 16.30 Lutkovni oder – 17.05 Risanka – 17.30 Obalni piloti – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi, družinska oddaja – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Morski razbojnik, 3. del – 21.15 Na cestah San Francisca – 22.00 Pustite nam lagati, komedija – 23.30 Alemansko ogledalo.

Četrtek, 26. 2.: 9.00 Poročila – 9.05 Ljudje in živali – 9.30 Dežela in ljudje – 10.00 Varnost za stare in mlade – 10.15 Marija Terezija in njena doba – 10.30 Moji konji, moji sinovi, avstralski film – 12.15 Seniorski klub – 13.00 Poročila – 16.30 Otroška oddaja – 17.05 Risanka – 17.30 Zgodba plemenitega konja – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi, družinska oddaja – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Belomodre zgodbe – 21.15 Zabavna oddaja – 21.50 Šport in toto – 23.15 Bernice, film.

TV AVSTRIJA 2

Petek, 20. 2.: 16.25 Nekoč – 16.30 Hotel – 17.15 Prvi ljudje – 18.00 Tedenski obzornik – 18.30 Trdo, vendar prisrčno – 19.15 Dražba za akcijo „Luč v temo" – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Malavsko jezero, filmski zapis iz Afrike – 21.00 Novo v kinu – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturne vesti – 21.45 Šport – 22.45 Krvav svinec, italijansko-španski film.

Sobota, 21. 2.: 10.55 Svetovno prvenstvo v smučanju, tek na 50 km – 16.05 Onkraj suše, dokumentacija iz Etiopije – 16.55 Nekoč – 17.00 Ljuba družina – 17.45 Živali iščejo dom – 18.00 Pan-optikum – 18.25 Šport – 19.00 Za prijatelje filma – 19.30 Čas v sliki – 19.55 Novo v znanosti – 20.15 Resničen junak, ameriški film – 21.50 Šport – 23.00 Tveganje brez popusta, ameriški film.

Nedelja, 22. 2.: 9.00 Poročila – 9.05 Rdeči panter – 9.30 Večni Faust – 10.35 Resnični junak, ameriški film – 15.00 Športni popoldan – 17.10 Ferdinand – 17.40 Velikih deset – 18.25 Poglej in ugani – 18.30 Mladinska revija – 19.25 Nekoč – 19.30 Čas v sliki – 19.50 Zadeva za ljudskega odvetnika – 20.15 Kraj zločina – 21.50 Dinastija – 22.35 Šport – 23.15 Tirolski trobentač Toni Maier.

Ponedeljek, 23. 2.: 17.00 Fizika – 17.30 Kdo je ustrelil Bora? – 17.40 Nekoč – 17.45 Risanka – 18.00 Lindenstraße – 18.30 Trdo, vendar prisrčno – 19.15 Dražba v korist akcije „Luč v temo" – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Zgodba viničarske družine – 21.08 Kuharski mojstri – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturne vesti – 21.45 Šiling – 22.05 Kako se peče potica?, ameriški fim – 23.35 Številka šest.

Torek, 24. 2.: 16.55 Nekoč – 17.00 Kaj lahko postanem? – 17.30 Gre tudi brez kajenja – 18.00 Policijska postaja – 18.30 Trdo, vendar prisrčno – 19.15 Dražba v korist akcije „Luč v temo" – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Vse ali nič – 21.08 Poglej in ugani – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturne vesti – 21.45 Klub 2.

Sreda, 25. 2.: 16.55 Nekoč – 17.00 Naše okolje – 17.30 Dežela in ljudje – 18.00 Severnjaški živalski svet – 18.30 Trdo, vendar prisrčno – 19.15 Dražba v korist akcije „Luč v temo" – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Rad sem bil kralj – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturne vesti – 21.45 Iluzije osvoboditve, Filipini leto dni po Marcosovi diktaturi – 22.35 Soseda, francoski film.

Četrtek, 26. 2.: 17.25 Nekoč – 17.30 Čuda iz angleških vrtov – 18.00 Avstrijska kuhinja – 18.30 Trdo, vendar prisrčno – 19.15 Dražba v korist akcije „Luč v temo" – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Poročila in ozadja – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturne vesti – 21.50 Operni ples na Dunaju, prenos.

TV LJUBLJANA

Petek, 20. 2.: 9.00 Tednik – 10.00 Dokumentarec meseca – 13.35 Teletekst – 13.55 Svetovno prvenstvo v smučarskih skokih – 70 m – 16.45 Svetovno prvenstvo v smučarskih klasičnih disciplinah, tek na 20km (ženske) – 17.25 Poročila – 17.30 Zlatarjevo zlato – 17.45 Fračji dol – 18.15 Izkušnje in preizkušnje: Državnik na delu – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Obzornik, Jezikovni utrinki – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.00 Peter Veliki, 3. del – 20.55 Zgodba o Tramvaju, dokumentarna oddaja – 21.25 Peter's pop show – 22.00 Dnevnik – 22.15 Golmanov strah pri enajstmetrovki, nemški film.

Sobota, 21. 2.: 7.45 Teletekst – 8.00 Poročila – 8.05 Ustvarjamo – 8.20 Vroče-hladno – 8.50 Miti in legende – 9.05 Tedenski zabavnik – 10.10 Repica – Uganke – Bela mačica – 10.25 Človek in glasba: Haydn in Esterhazy – 11.20 Mir in razorožitev: Krepitev zaupanja (dokumentarna serija OZN) – 12.55 Nogomet – 14.45 Svetovno prvenstvo v klasičnih disciplinah – tek na 50 km – 15.30 Dviji poni, ameriški film 16.55 Poročila – 17.00 Košarka – 18.25 Na zvezi – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Knjiga – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 19.50 Zrcalo tedna – 20.15 Portret Burta Reynoldsa – 20.45 Odrešitev, ameriški film – 22.35 Dnevnik – 22.50 Dempsey in Makepeace.

Nedelja, 22. 2.: 8.50 Teletekst – 9.05 Poročila – 9.10 Živ žav: Indijanske legende, Risanke – 10.05 Lutke in lutki – 10.10 Fračji dol – 10.35 Dempsey in Makepeace – 11.25 Domači ansambli: Ansambel Slovenije in Henčkov ansambel – 12.00 Ljudje in zemlja – 12.30 Poročila – 14.00 Malu – 14.45 Poročila – 14.50 Poznate Jugoslavijo, kviz – 16.20 Prisluhnimo tišini – 17.00 Evropsko prvenstvo v sankanju, reportaža – 17.10 Lev Tolstoj, 2. del sovjetskega filma – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Kino, Turistični nagelj – Neža – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.00 Potovanje v Vučjak – 21.00 Športni pregled – 21.45 Jazz na ekranu: Aladar Pege – 22.15 Poročila.

Ponedeljek, 23. 2.: 9.00 Zrcalo tedna – 9.20 Dokumantarna oddaja – 16.20 Teletekst – 16.35 Mozaik – 17.25 Poročila – 17.30 Je to res papir? – 17.45 Vroče-hladno – 18.15 Naša pesem – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Obzornik – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.00 Dragulj v kroni – 20.55 Omizje.

Torek, 24. 2.: 9.00 Poklici v mesarstvu – 9.20 Poklici v mlekarstvu – 9.40 Poklici v PTT – 10.10 Jezikovni utrinki – 16.20 Teletekst – 16.35 Teletekst – 17.50 Poročila – 17.55 Kmečke igre: Oče kot gora, mati kot hudoba, otroci pa vsi dobri – 18.15 Periskop – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Obzornik – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.00 Ločene mize – 21.05 Integrali – 21.45 Glasbena oddaja – 22.15 Dnevnik.

Sreda, 25. 2.: 9.00 Drama – 10.00 Mostovi – 15.45 Teletekst – 16.00 Mozaik – 17.30 Poročila – 17.35 Vijavaja: Pavel Golia – 18.20 Skrivnosti morja – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Obzornik – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.00 Film tedna: Čas nedolžnosti – 21.35 Po sledeh napredka – 22.20 Dnevnik.

Četrtek, 26. 2.: 9.00 Kaj je film – Izrazna sredstva: Slika – 9.30 Jugoslovanski kratki film – 16.20 Teletekst – 16.35 Mozaik – poučna TV – 17.35 Poročila – 17.40 Na kaj bi zaigrali – 17.55 Bilo je... – 18.25 Potrošniška porota – 18.45 Risanka – 19.00 Danes: Obzornik – 19.26 Vreme – 19.30 Dnevnik – 20.00 Tednik – 21.05 Sonce in sence – 22.00 Dnevnik – 22.15 Mir in razorožitev: Pesem čudovite dežele (Češka).

SLOVENSKE ODDAJE AVSTRIJSKEGA RADIA VSAK DAN OD 18.10 - 19.00

Petek, 20. 2.: Koroški liki (R. Vospernik)
Jezikovni pogovor (J. Messner)
Sobota, 21. 2.: Duhovni nagovor (žpk. Ciril Demšar)
Voščila (D. Urschitz)
Nedelja, 22. 2.: Partner in prijatelj – Prva anketa o slovenskem radijskem sporedu.
Ponedeljek, 23. 2.: Hitparada Posnetek javne prireditve v Žvabeku...
Torek, 24. 2.: Družinski magacin
Sreda, 25. 2.: Narodno-zabavna glasba
Četrtek, 26. 2.: Rož, Podjuna, Zila
Petek, 27. 2.: Domača in ledinska imena (dr. Feinig)

Slovenska študijska knjižnica priporoča

„Življenjska obdobja"

SPIELBERGER Ch.
Stres in tesnoba: „zgodovina stresa od fetusa-zarodka prek zgodnjega otroštva, šolskega obdobja in študijskih let, tja do starosti..." – Murska Sobota: Pomurska založba. – 119 str.: ilustr. – (Življenjska obdobja)

FISKE M.:
Srednja leta
„so obdobje stagnacije in naglega upada vitalno-osebnih interesov, hkrati pa tudi čas, ko mnogi dosežejo največ in najboljše..." – Murska Sobota: Pomurska založba. – 122 str.: ilustr. – (Življenjska obdobja)

RICHARDS M.:
Na pragu življenja
„knjiga obravnava pravzaprav vsa vprašanja v zvezi z novorojenčki, njihovim razvojem do 2. leta starosti..." – Murska Sobota: Pomurska založba. – 126 str.: ilustr. – (Življenjska obdobja)

WHITE S. & B. Notkin White
Otroštvo
„odnosi med starši in otrokom, med otrokom in šolo, otrokom in njegovim okoljem v svetu... – Murska Sobota: Pomurska založba. – 119 str.: ilustr. – (Življenjska obdobja)

CONGER J.:
Mladostniki
„podoba mladih od otroških let do dobe zrelosti..." – Murska Sobota: Pomurska založba. – 119 str.: ilustr. – (Življenjska obdobja)

JAFFE J. & R. Peterson & R. Hodgson
Mamila
„uživanje mamil, ki spremenijo zavest..." – Murska Sobota: Pomurska založba. – 127 str.: ilustr. – (Življenjska obdobja)

MACY Ch. & F. Falkner
Nosečnost in rojstvo
„... knjiga nam daje tudi informacije o praktičnih vprašanjih, na primer o problemih spolnih odnosov med nosečnostjo, o vplivih zdravil v tem času, o pravilni prehrani ipd." – Murska Sobota: Pomurska založba. – 123 str.: ilustr. – (Življenjska obdobja)

TIEFER L.:
Spolnost
„obravnava probleme spolnosti v različnih okoljih skozi vsa življenjska obdobja – od otroštva do starosti..." – Murska Sobota: Pomurska založba. – 127 str.: ilustr. – (Življenjska obdobja)

KASTENBAUM R.:
Staranje
„knjiga govori o fizičnih, socialnih in psiholoških vidikih staranja..." – Murska Sobota: Pomurska založba. – 123 str.: ilustr. – (Življenjska obdobja)

SŠK ima svoje prostore v Mladinskem domu, Mikschallee 4. Knjižnica dobiva od leta 1974-75 ves obvezni izvod SR Slovenije. Poleg tega zbiramo tudi tako imenovano avstrijsko slovenico. Knjige so zelo različne vsebine in so namenjene vsem starostnim stopnjam in poklicnim skupinam. Prav gotovo bodo tudi VAS nekatere zanimale.

Knjižnica posluje:
v ponedeljek in torek od 10. do 18. ure
v sredo, četrtek in petek od 8. do 16. ure

VESELIMO SE VAŠEGA OBISKA

SLOVENSKI VESTNIK
Izdajatelj in založnik: Zveza Slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Tarviser Straße 16.
Uredništvo in uprava: 9020 Celovec, Tarviser Straße 16
Telefon (0 42 22) 51 43 00-30/31/32/33
Teleks 42 20 86 sndt a
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.
Zastopstvo za Jugoslavijo: ADIT-DZS, Kardeljeva c. 8/II, p.p. 171 61000 Ljubljana.

To je Minka.

Polagamo ji *močna krmila.* Da nam daje več *mleka.*
Toda mleka pridelamo že preveč. In sedimo na *gori masla.* Zato moramo *izvažati.* Da je to sploh mogoče, moramo izvoz še podpreti. Za liter mleka porabimo v ta namen več *denarja,* kot dobi za mleko lastnik Minke. In močna krmila? To je na primer žito. *V Avstriji* ga porabimo toliko, da bi z njim lahko prehranjevali 13 milijonov ljudi. Na vsem svetu toliko, da bi zadostovalo za prehrano 2,5 milijarde ljudi.

Dober tek, Minka.

Tretji svet je tudi naš svet.

Če bi radi zvedeli več o nas in o zadevah tretjega sveta, pišite Avstrijski informacijski službi za razvojno politiko (Österreichischer Informationsdienst für Entwicklungspolitik) 1010 Wien, Tuchlauben 8, tel.: 0222/63 37 55-0.
Informacije pa dobite tudi v Trgovinah tretjega sveta (3.-Welt-Laden): 9500 Beljak, Rathausgasse 4, (tel.: 04242/24617) in 9020 Celovec, Fleischbankgasse 6, (tel.: 04222/51 38 84).

OIE

Objava
Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu
sporoča:

1. Po posebnem odloku Zveznega ministrstva za pouk, umetnost in šport naj prijavijo starši svoje otroke, ki jih želijo dati v šolskem letu 1987/88 na gimnazijo, takoj po končanem prvem semestru tega šolskega leta, v času od 9. do 27. 2. 1987, ravnateljstvu Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Uradne ure so dnevno od 7.30 do 16.00 ure, ob petkih do 13.00 ure. Ob prijavi za sprejem je treba predložiti ravnateljstvu spričevalo prvega semestra 4. razreda ljudske šole, rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva.
2. Sprejemne izpite bo treba delati prijavljenemu učencu le v izjemnih primerih in sicer iz slovenščine, nemščine in matematike. Odločilno bo letno spričevalo. Termin za sprejemne izpite: sreda, 8. julija 1987.
3. Konec maja 1987 bo vodstvo ljudske šole javilo gimnaziji učni uspeh učencev, ki so se prijavili za vstop v gimnazijo. Nato bo ravnateljstvo gimnazije pravočasno obvestilo starše o sprejemu učenca oz. o potrebi prijave k sprejemnemu izitu.
4. Zakasnele prijave bodo v izjemnih primerih še možne s posebnim dovoljenjem Deželnega šolskega sveta.
5. Za vstop v višje razrede veljajo podobna pravila. Priporočljiv je v tem primeru razgovor z ravnateljem. Prestop iz glavne šole v gimnazijo je možen.

Prijave za sprejem v gimnazijo lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa se obrnete pismeno na naslov: Zvezna gimnazija za Slovence, Prof.-Janežič-Pl. 1, 9020 Klagenfurt/Celovec.

dr. Reginald Vospernik
ravnatelj

Še en teden so možne prijave!

Strokovna šola za gospodarsko-ženske poklice zavoda šolskih sester v Št. Petru pri Št. Jakobu v Rožu

Objava

Po odloku Deželnega šolskega sveta je na dvojezični Strokovni šoli za gospodarsko-ženske poklice zavoda šolskih sester v Št. Petru pri Št. Jakobu v Rožu

Vpisovanje

v 1. razred 3-letne strokovne šole za gospodarsko-ženske poklice in v 1-letno gospodinjsko šolo
od 9. do 28. februarja 1987.

Formularje za vpis lahko dobite že sedaj v šolski pisarni. Izpolnjene tiskovine je treba na šoli oddati najkasneje do 28. februarja 1987. Priložiti morate polletno šolsko obvestilo v originalu ali od šolskega ravnatelja potrjen prepis.

Prijave so možne osebno v šolski pisarni ali po telefonu, štev. 0 42 53/ 343.

Pogoj za sprejem v oba tipa šole je uspešno opravljena 8. šolska stopnja in vsaj delno znanje slovenščine.

Za sprejem v 3-letno strokovno šolo pa je poleg tega še potreben pozitivno opravljen pedagoško-psihološki test, ki bo na šoli 10. julija 1987.

Za obisk 1-letne gospodinjske šole ta test ni potreben.

Vodstvo šole

8. mednarodni „tek treh dežel“

Letošnji „tek treh dežel“ (takozvana „Ski Tour 3“) je preteklo nedeljo skoraj dobesedno splaval po vodi in je zato potekala tokrat samo po dveh državah. Nad Fužinami v Italiji je tekaška steza po številnih serpentinah zavila nazaj proti Ratečam ter visoko v dolini Planice krenila proti cilju – nazaj v Kranjsko goro.

1200 tekačev in tekačic se je udeležilo letošnjega „teka treh dežel“, ki so ga Kranjskogorci odlično pripravili.

Že ves pretekli, deževni teden ni obetal za prireditev kaj dobrega in organizatorji so stali dodatno še pred težko nalogo, da je bil italijanski predel zaradi nevarnosti plazov delno zaprt. Odločitev merodajnih pa je bila jasna, na prvi pogled morda nekoliko trda: tek se izvede na vsak način, toda z že omenjeno spremembo. Sklep se je izkazal kot pravilen. Kljub skrajno neugodnim vremenskim razmeram se je zbralo nad 1200 tekačev iz treh sosednjih držav. In vsi ti, prav posebno pa še vrhunski tekači so dokazali, da zanje niti slabe snežne razmere, niti začasni dež nista bila resna ovira.

Razveseljivo je bilo videti na startu tudi lepo število naših rojakov, ki se niso ustrašili težav ter se uspešno prebili do cilja tega teka prijateljstva. Mehko in topo stezo, ki je tokrat merila 25 km, je pretežna večina premagala v dobrih dveh urah in le malo jih je bilo, ki so morali kloniti sili razmer. Tako sta enkrat več človeška volja in prijateljstvo med narodi sosedi zmagali nad zunanjimi nevšečnostmi.

Razglasitev zmagovalcev in slavje je bilo letos tudi v Kranjski gori, sicer pa je prišlo prav iz Slovenije največje število tekačev. S tem je Slovenija sprejela tudi trofejo dr. Julija Kugyja. Letošnjo zmago si delita kar dva iz Podrožce in sicer Rudolf Janach ter Michael Standmann s časom 1:03:08,08. Njima sledijo še trije Korošci: Fitz Koch iz Beljaka, Reinhold Wiedergut iz Ledinc in Stefan Traninger iz Landskrona. Pri ženskah je dosegla najboljši čas Korošica Eva Gatti s časom 1:24:36,3 pred Slovenko Marijo Pednaršek ter Korošico Ulriko Traninger.

F. Č.

Uspehi slovenskih športnikov

Koroški nordijski naraščaj (skakalci, tekači na smučeh) se uveljavljajo tudi na vseavstrijski ravni. Pri letošnjem prvenstvu so osvojili vsega skupaj že nad 20 kolajn. Zelo razveseljivo pa je ob tem dejstvo, da tudi mladi slovenski športniki niso zaostajali za pričakovanji ter da so se uveljavili prav v vrhu avstrijskih tekmovalcev in tekmovalk.

Tako je postal Jakob Graber drugi pri mladincih II, Heinz Janach tretji pri mladincih I, Peter Wrolich tretji pri šolarjih I, pri šolarkah I pa je Bettina Mesotitsch osvojila naslov avstrijske prvakinje v teku na smučeh. V štafetnem teku mladincev pa je koroško moštvo, v katerem je tekel tudi Jakob Graber, pravtako postalo avstrijski prvak.

Pa tudi mladi skakalci ŠD Zahomec so se pri avstrijskem prvenstvu dobro postavili. Najboljši med njimi je bil Thomas Kuglitsch, ki je osvojil v skupini šolarjev I tretje mesto, s tem pa tudi bronasto kolajno avstrijskega prvenstva.

Uspeh pri skakanju za EP

V Wörglu je bilo skakanje za Evropski pokal, pri katerem so bili Avstrijci zelo uspešni, saj so slavili trikratno zmago. Prvi je postal skakalec SV Malta Günter Stranner, drugi pa že Zahomčan Paul Erat. Uspeh Avstrijcev pa je kompletiral Štajerc Adi Hirner. 11. je postal Franci Wiegele, 14. pa Mörtl. Tako dokazujejo člani ŠD Zahomec tudi na skakanjih za EP, da so zmožni doseči vidne rezultate, le da jim kvalifikacija za svetovno prvenstvo v Oberstdorfu na žalost ni uspela.

ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH – ŠAH

Tesno zmago je slavila druga ekipa SŠZ v tekmovanju drugega razreda v soboto proti drugi ekipi iz Sveč. Napeto tekmo je odločila šele zadnja partija, v kateri je Peter Waldhauser v hudi zagati našel po 45 minut dolgem premišljevanju rešilno potezo in navsezadnje matiral nasprotnika. Tudi vodja ekipe Mirko Laußegger, ki je bil že skoraj leto dni brez zmage, se je spet ujel in zabeležil poln uspeh.

SŠZ Posojilnica Celovec II – SK Sveče/Bistrica II 4,5:3,5:

Herbert Rulitz – Novak remi, Laußegger – Hafner 1:0, Waldhauser – Fister 1:0, Einspieler – Kristof remi, Kernjak – Melcher remi, Hedenik – Feinig 1:0, Kropiunik – Buzzi 0:1, Boštjančič – Jozi Rulitz 0:1.

3. razred:

Bilčovščani kompletni in nobena partija zgubljena – to je bilanca nedeljske tekme (tretje ekipe SŠZ.) Medtem ko se je Robert Hedenik že odselil v drugi ekipo, sta „Dunajčana“ Lipi in Hašpi Ogris-Martič poskrbela poleg Reichmanna, Gasserja in dr. Weberja za potrebne točke v tretji ekipi.

SŠZ Posojilnica Bilčovs III – Union Kostanje II 4:1:

Reichmann, H. Ogris-Martič – oba remi; Gasser, Weber, L. Ogris-Martič – vsi 1.

1. razred:

ESV Šentvid II – SŠK „OBIR“ Železna Kapla 3,5:4,5:

Konrad – Polanšek remi, Schweiger – Jammer 1:0, Kropf – Straßer 0:1, Wenghofer – Stoßier remi, Hofer – J. Wolte remi, H. Konrad – H. Wolte 0:1, Stiegler – Hanscho 0:1, Fritz – Harald Wolte 1:0.

Rešitev šahovske naloge št: 16

Da bo omogočil napredovanje svojih kmetov Nimcovič s potezo **1...b4!** žrtvuje kmeta in tako odpre a in c linijo. Slabše je takoj 1...Th4: ker se po 2.gh4 b4 beli uspešno ubrani s potezo 3.Lc5. **2.ab4 Th4:** Žrtev trdnjave v pravem trenutku. **3.gh4 g3!** Tretja žrtev, ki omaja položaj belega lovca na polju e3 in odpira še tretjemu črnemu kmetu pot v damo. **4.fg3 c3+ 5.bc3** na 5.Kc3: sledi 5...Ke3: in f kmet nezadržno napreduje v damo, tako pa se je **beli po 5...a3 vdal!**

Slovenska športna zveza Slovensko planinsko društvo Celovec
Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Šentjakobu v Rožu

vabijo na

9. zimski pohod Arihova peč 1987 in smučarski tek

v spomin na padle borce pod Arihovo pečjo
ki bo v nedeljo 1. marca 1987, s pričetkom ob 10. uri
pri Polancu na Čemernici (Hodnina) nad Šentjakobom v Rožu

V panogah:
1.) smučarski tek 3 km – otroci, dekleta, žene
2.) smučarski tek 7 km – fantje in moški
3.) tekmovalna skupina za moške in ženske
4.) pohod za pešče

Informacije:
Slovenska športna zveza
9020 Tarviserstr. 16
telefon: 042222/514300-23

1. turnir v malem nogometu tovarne celuloze Obir

Prejšnji petek je tovarna celuloze Obir povabila vse svoje poslovne partnerje v večnamensko športno halo v Vetrinju, kjer se je odigraval 1. turnir v malem nogometu.

Turnirja se je udeležilo vseh 12 povabljenih ekip iz Slovenije.Ob koncu zagriženih, toda športnih bojev je bil vrstni red naslednji:

1. ČGP – Delo
2. Papirnica Vevče
3. Mladinska knjiga
4. Papirnica Količevo
5. Papirnica Djuro Salaj, Krško
6. Ljudska pravica
7. Papirnica Sladki vrh
8. Tovarna celuloze Obir
9. Gorenjski tisk
10. AERO Medvode
11. Papirnica Radeče
12. Kartonažna tovarna, Ljubljana
13. Republiški komite za mednarodno sodelovanje

Na zaključni slavnosti v gostilni Ogris v Bilčovsu je pokale razdelil poslovodja tovarne celuloze Obir dipl. inž. Feliks Wieser, ki je poudaril pomen takih srečanj in izrazil željo, da bi odslej postal ta turnir tradicionalen.

1. Turnir v malem nogometu tovarne celuloze Obir je vsekakor uspel, da pa je temu bilo tako, velja zahvala edino le glavnemu organizatorju teh tekem tovarišu Martinu Hobel-nu.

Slovensko namiznoteniško moštveno prvenstvo:

Selani vodijo v obeh skupinah

Slovenska namiznoteniška moštva so v nedeljo odigrala prvo kolo slovenskega ekipnega prvenstva, pri katerem so sodelovali štirje klubi s skupno sedmimi moštvi, saj so Selani prijavili tri ekipe, NTK Celovec pa dve. V skupini A so se pomerila prva moštva DSG Sele, SŠK Obir, NTK Celovec in ZSM Škocijan, v skupini B pa drugo ter tretje moštvo iz Sel in druga ekipa NTK Celovec. V obeh skupinah vodi po prvem kolu moštvo iz Sel, ki predvsem v skupini A v postavi Tone Novak, Mirko in Marti Oraže ni imelo resnega nasprotnika, saj so Obirčani igrali v dosti slabi formi, NTK Celovec in ZSM Škocijan pa – kakor je bilo pričakovati – nista mogla poseči v odločitev (pozna se seveda razlika, saj Sele in Obir igrata v prvem razredu koroškega prvenstva, NTK in ZSM pa v tretjem). Tako se je v skupini A razvil le še napet dvoboj med NTK Celovec in ZSM Škocijan za tretje mesto, v katerem pa se je NTK jasno uveljavil s 7:3. Eden vzrokov za jasno zmago je bil predvsem ta, da je prvič zaigral za NTK poleg Marka Kuppra tudi Marjan Velik; oba sta zmagala po tri tekme posameznikov, tako da tudi trije porazi Rihardà Kompeina niso bili odločujoči. Sedmo točko pa sta napravila Kupper in Andrej Mohar v dvojici.

V skupini B se je prav tako pričakovano uveljavilo drugo moštvo Selanov, saj sta igrala v tem moštvu dva izkušena igralca: Pavel Olip in Tone Korenjak, ki nista zgubila niti ene posamezne tekme, niti dvojice. Več so si pričakovali Selani le od tretjega moštva, ki pa je podleglo drugi ekipi NTK Celovec dosti nepričakovano, saj sta v tej ekipi igrala poleg Moharja dva novinca, za katera so bile tekme pri slovenskem prvenstvu prvi nastopi sploh; toda Mirko Picej in Dušan Makovec sta uspela dobiti vsak po tri tekme, tako da je v skupini B uvrščeno drugo moštvo NTK med obema selskima. Dosti napetosti torej še pred povratnim kolom, ki ga bodo odigrali 3. maja.

Rezultati slovenskega prvenstva:

Skupina A: Sele – Obir 9:1; NTK – ZSM 7:3; Sele – ZSM 8:2; Obir – NTK 6:4; Sele – NTK 8:2; Obir – ZSM 7:3. Lestvica: 1. DSG Sele (6 točk), 2. SŠK Obir (4), 3. NTK Celovec (2), 4. ZSM Škocijan (0).

Skupina B: Sele II – NTK II 7:3; Sele II – Sele III 8:2; NTK II – Sele III 6:4. Lestvica: 1. DSG Sele II (4), 2. NTK Celovec II (2), 3. DSG Sele III (0).

Športne vesti

Igralci 1. Slovenskega biljard kluba so se ta konec tedna udeležili predkola koroškega prvenstva posameznikov in tam z različnim uspehom nastopali. Najbolj razočaral je Marko Krištof, ki je izgubil v igri na devetko (9-er Ball) obe svoji igri, prvo sicer res proti favoritu Greitschkeju, v drugi pa je podlegel klubskemu kolegu Vinku Kušeju. Toda tudi Kušej se ni uspel kvalificirati za glavno kolo, saj je podlegel Užniku s 7:2. Kot edini je napredoval le Gusti Serajnik, ki je v odločilni tekmi premagal Čuješa iz Pliberka.

Isti Serajnik pa je uspel priti v igri 14/1, to je tekma na 60 dobljenih pik. V odločilni tekmi je premagal Pliberčana Aleškota s 60:49.

Biljard-lestvica posameznikov: V najnovejši listi zaseda Gusti Serajnik s 330 točkami 22. mesto, Marko Krištof je z 241 točkami 34., Vinko Kušej s 95 točkami 76., Aleksander Novak z 28 točkami 121., Jože Fera z 9 točkami 150., Silvo Kumer pa s 4 točkami 162.

Odbojkarji ŠK Dob/Aich zanesljivo vodijo na lestvici koroške deželne lige. V zadnji tekmi so v Šentvidu ob Glini premagali svojega najhujšega zasledovalca VBK St.Veit s 3:1 in tako izgradili svoje vodstvo. Po sedmih igrah imajo maksimalno število točk (14) in tako vodijo pred VBK St. Veit, ki ima sicer pravtako 14 točk, toda že kar dve igri več. Realna prednost ŠK Dob/Aich je torej 4 točke.

Andreas Felder (Avstrija) je osvojil v Oberstdorfu (ZRN) naslov svetovnega prvaka v smučarskih skokih na 90-m-skakalnici. Drugi je postal Norvežan Vegard Opaas, tretji pa Avstrijec Ernst Vettori. Presenetljivo četrto mesto za Jugoslovana Matjaža Zupana.

Športni termini

Namizni tenis:

20. 2. Sele II – ZSM Škocijan (19.00, farni dom v Selah)

21. 2. – SŠK Obir – Kelag A (19.00, glavna šola v Železni Kapli)

25. 2. – NTK Celovec – ZSM Škocijan (19.00, Mladinski dom)

26. 2. – Carinthia – Sele II (19.30, tiskarna Carinthia)

Šah:

22. 2. – SŠK Obir I – ASK Celovec III (9.00, hotel Obir)

SŠZ Cartrans I – Wolfsberger AC II (9.00, pri Korenu v Bilčovsu)

Biljard:

20. 2. – 1. Slovenski biljard klub – Pliberk II (20.00, Mladinski dom)

Smučanje:

21. 2. – 2. smuk na Obirskem (13.00, pri Cimpaserju)

Odbojka:

21. 2. – ŠK Dob/Aich – Grafenstein (15.00, Pliberk)

Tekaška proga „štirih jezer“

Tek s smučmi na tekaških progah je zadnja leta postal pravi ljudski šport. To dokazujejo tudi številne tekaške proge, ki jih najdeš v skoro vsakem večjem kraju Koroške. Tek s tekaškimi smučmi je postal zato tako množičen, ker je zelo zdrav in krepi človeško telo in duh po starem preizkušenem načelu, da je v zdravem telesu zdrav duh. Ta šport ni samo za mlade ljudi, ki tekmujejo med seboj kdo bo hitrejši, marveč tudi za starejše, ki z užitkom „vandrajo“ po smučarskih progah in tako uživajo zimske čare.

V načrtu imamo, da bomo v našem listu – sedaj ko je še zima – na kratko opisali smučarske tekaške proge na južnem Koroškem.

Tokrat je na vrsti tekaška proga **štirih jezer.** Ta se vije od Škofič do Jezernice pri Vetrinju.

Najprimernejši start je iz Škofič, s parkirnega prostora za avtomobile. Od tam se vije tekaška proga v velikem loku mimo Paprač v Holbiče in naprej južno mimo Habnarjevega jezera do Plešerke, kjer zavije nazaj po severni strani jezera spet k parkirnemu prostoru v Škofičah. Ta proga je dolga 15 kilometrov.

Druga runda tekaške proge pa vodi s Plešerke južno mimo Hodiškega jezera in naselja Dobajnice ter naprej mimo Mlinarjevega (Baßgeigensee) in Rjavškega jezera (na severni strani) do kraja Jezernica (gostilna Krasnitzer), kjer v velikem loku zavije nazaj in večinoma po isti progi spet doseže Plešerko. Ta runda oziroma loipa je dolga 15 kilometrov. Obe omenjeni progi skupno od Škofič do Jezernice pa sta dolgi 30 kilometrov.

Ta skupna smučarska steza imenovana tekaška proga **štirih jezer** (ki se vrstijo od zahoda proti vzhodu pod delno navpičnimi pečmi Zahodnih Gur) je, kakor trdijo poznavalci koroških smučarskih tekaških prog glede pokrajinskih lepot, ena najlepših na Koroškem. Proga se vije v osrčju Zahodnih Gur, obdana na jugu z osojnimi strmimi, na severu pa z blagimi prisojnimi pobočji, ki jih krasi privlačni razgledni stolp na Jedbovci. Loipe so dobro pripravljene!
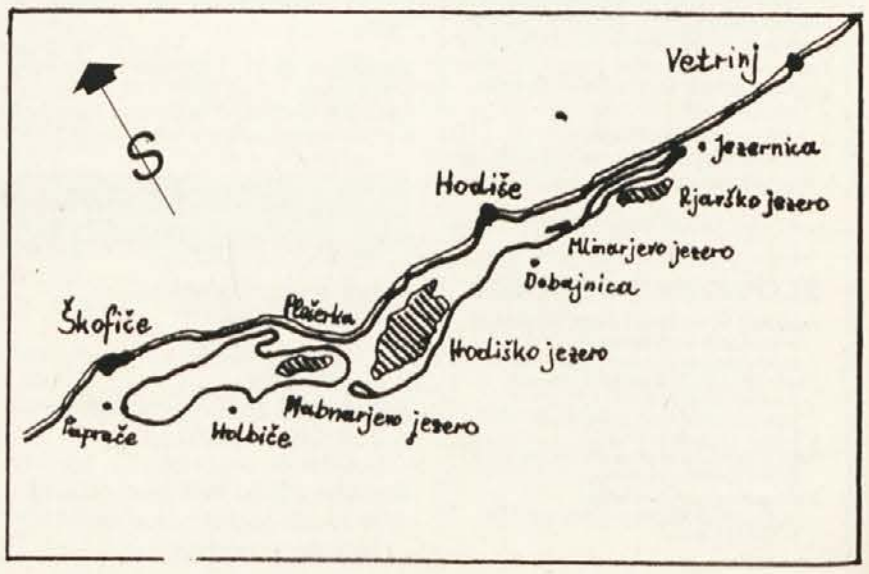
L. Urbajs